

Obrana

marec 2006



Kadeti

a tulenie pásy

Vzdelávanie a výcvik kadetov – budúcich dôstojníkov ozbrojených síl je kombináciou absolvovania vybraného študijného programu v Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika a vojenského programu realizovaného Národnou akadémiou obrany maršala Andreja Hádika v Liptovskom Mikuláši. Návyky a zručnosti, ktoré využijú počas profesionálnej kariéry, získavajú aj prostredníctvom zimného telovýchovného sústredenia. Na prelome januára a februára sa tento výcvik uskutočnil v areáli Vojenskej zotavovne Smrekovica v Malej Fatre. Zameraný bol na rozvoj pohybových schopností a vytrvalosti v bežekom a zjazdovom lyžovaní, ďalej na pešie presuny, používanie snežníc a „tulených pásov“, ako aj na získanie zručností pri orientácii v zimnom teréne.

„Priestory VZ Smrekovica sú pre potreby nášho výcviku optimálne. V okolí sú rôzne terény, ktorých náročnosť umožní spoznať každému jednotlivcovi vlastné psychické aj fyzické hranice,“ zhodnotil vedúci výcviku PaedDr. Karel Vrbka, PhD. z AOS. Tohtoročnou novinkou a novou skúsenosťou pre kadetov bola aj orientácia v neznámom teréne podľa GPS. Sústredenie dalo študentom poriadne zabráť. Viacerí totiž stáli na snežniciach, tulených pásoch a aj na lyžiach po prvý raz...

Vladislav VAVRINEC
Foto Michal BURZA





Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Jozef ŽIAK
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

nadporučík Mgr. Vladislav VAVRINEC
tel.: 0960 312 980, 0903 820 854
e-mail: vladislav.vavrinec@mod.gov.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
PhDr. Michal KRÍŠKO, tel.: 0960 313 054
e-mail: michal.krisko@mod.gov.sk

Fotoeditor:
Michal BURZA, tel.: 0903 824 155
e-mail: michal.burza@mod.gov.sk

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kpt. Ing. Otakar Hrabák
Lýdia Ševčíková
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane a ústrednej dvojstrane
zimné strelby na Lešti a v Ruskej Novej
Vsi. Foto **Michal BURZA**

Nevyžiadajte obrazový materiál
a rukopisy nevraciate.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93



Z obsahu

Zimné strelby na Lešti

str. 4 – 5



Slovensko a misie OSN

str. 10 – 11



Preventívne rehabilitácie

str. 28 – 29



Aligator útočí na trhy

str. 36 – 37



Editoriál

Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov je vo viacerých oblastiach zásadnou zmenou v chápaní vojenského života a služby. Netreba pochybovať o tom, že vo svojom zásadnom smerovaní potrebujú. Na túto tému sme v januárovej OBRANE publikovali trojstranový rozhovor s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálporučíkom Ľubomírom Bulíkom. Dnes prinášame jeho pokračovanie. Generalita sa totiž nebráni skutočnosti, že akokoľvek je tento zákon vo svojich základných premisách žiaduci, má miesta, ktoré si zasluhujú dolaďenie. V tejto súvislosti ďakujeme za desiatky telefonátov, listov či osobných názorov, ktorými ste nám z útvarov objasňovali niektoré súvislosti aplikácie zákona. Sú predmetom nášho druhého rozhovoru s generálporučíkom Bulíkom.

Uff, ale keď si pomyslím, že vojenská personalistika, ktorá ešte hľadá svoju ideálnu tvár, má za úlohu zabezpečiť trojročné striedanie vo funkciách a k tomu zároveň priebežnú rotáciu ľudí doma i v zahraničí – nebude to mäkký oriešok. Spomeňme ale jeden pozitívny príklad. Podplukovník Gabriel Kerekeš prišiel po vzniku samostatného Slovenska od útvaru Západného vojenského okruhu na novozriadené Ministerstvo obrany SR. Po pôsobení na Úrade zabezpečenia medzinárodnej spolupráce bol pobočník náčelníka generálneho štábu. Nuž, povediac pravdu, z takejto pozície iste nie je až také zložité vycestovať na jazykový či odborný študijný pobyt do zahraničia a potom získať fajn miesto trebárs v medzinárodných štruktúrach. Lenže – čo by potom napísal do svojho profesionálneho životopisu? Plpk. Kerekeš si to nepochybne uvedomil. Preto odišiel veliť do Jelšavy a Rožňavy, pričom dva roky dochádzal do Bratislavy k rodine na typické vojenské „týždňovky“. Po desaťročí „úradníčiny“ v uniforme to možno na začiatku chcelo trochu času na rozbeh (ďakujem za reakciu na vlnajší článok o plpk. Kerekešovi od jeho bývalého kolegu), ale svojimi výsledkami si vyslúžil takú dôveru, že dnes velí nášmu kontingentu v KFOR. Nuž – snímam svoj klobúk...

V tomto čísle širšie hovoríme aj o pôsobení Slovenska v mierových misiách OSN. Naša účasť vo vojenských operáciách NATO v Iraku, Afganistane či Kosove akoby sa trochu dostávala do úzadia. Boli to však práve misie UN, v ktorých získavali slovenskí vojaci prvé veľké uznanie na medzinárodnej scéne a Igor Rigo s Vladimírom Grmanom v UNPROFOR-e a Dušan Chrašč v UNTAES-e boli našimi prvými padlými. Nie, ani na tieto misie nebudeme zabúdať.

Nočná premiéra prvej čaty

Bojové strelby v noci si v druhej mechanizovanejrote michalovského práporu pamätá len málokto. Veď aj podľa zástupcu veliteľa práporu majora Andreja Staška je to už pekných pár rokov, čo sa naposledy uskutočnili. Aj preto kládli veliteľia všetkých stupňov taký dôraz na dôslednú prípravu vojakov pred týmto vyvedením do Vojenského výcvikového priestoru Lešť.

Veliteľ roty kapitán Michal Bálint so svojimi podriadenými viackrát prebral každú úlohu, ktorá ich na Lešti čakala. „Základom je, aby každý vojak vedel, čo má robiť. Veľmi dôležité je dbať na bezpečnosť. Výcvik v noci, navyše v podmienkach zimného výcvikového priestoru, kde vojaci musia bojovať aj s nepohodou počasia a množstvom snehu, je náročnejší a zvyšuje riziko prípadného zranenia,“ poznamenal veliteľ roty.

DRUHÉ OČI VODIČOV

Hádam najväčšia zodpovednosť za splnenie úloh bola na veliteľoch, vodičoch bojových vozidiel a strelcoch operátorov. Zástupca veliteľa družstva čatár Róbert Dzvonič už raz zažil nočné strelby, aj keď tie spomienky na ne v jeho mysli poriadne vybledli.

„Bolo to už dávno. Vtedy pred trinástimi rokmi som bol tiež vo funkcii veliteľa družstva, ale ešte ako vojak základnej služby. Strieľali sme na Porube. Keď porovnáme prípravu vtedy a dnes na tieto zamestnania, je to veľký rozdiel. Dnes sa pripravujeme oveľa dôslednejšie a detailnejšie. Markantný rozdiel je aj v prístupe samotných vojakov. Základáci vtedy chceli až na výnimky mať vojenčinu čím skôr za sebou. Tomu zodpovedal ich prístup a v konečnom dôsledku aj výsledky. Spomínam si, že neboli veľmi slávne,“ s rozpakmi v hlase si zaspomínal čatár Dzvonič.

V príprave vodiči spolu s veliteľmi vozidiel absolvovali nočné jazdy pomocou infraprístrojov. Podľa jedného z nich, slobodníka Martina Paziča sneh je dosť zradný aj cez deň, lebo skrýva mnohé terénne nerovnosti. V noci sa k tomu pridávajú ešte ďalšie nástrahy.

„Orientácia je poriadne sťažená. Ak ideme pomocou infraprístrojov, tak mám k dispozícii vlastne len úzky priehľad. Musím odhadovať, čo ma v teréne pred vozidlom čaká, trafiť sa do správneho smeru. Všetko je to vec cviku a súhry celej osádky vozidla. Aby sa napríklad nestalo, že som pri nastupovaní do vozidla v noci zabudol niektorého príslušníka roja,“ zdôveril sa rodák z Kolbábova v okrese Sobrance, ktorý za rok profesionálnej kariéry najazdil so svojím bévépéčkom vyše 800 kilometrov.

SKÚSENOSTI DLHÉ TRITISÍC KILOMETROV

Jeho kolega, desiatnik Michal Bačo je profesionálom už piaty rok. Rodák zo Strážskeho s bévépéčkom jazdil i počas vojenskej základnej služby najskôr v Martine a potom v Komárne. Má viac skúseností, veď s vozidlom najazdil vyše 3000 kilometrov a dôvernejšie pozná aj nástrahy zimnej Lešte.

„V niektorých miestach je navaleného vyše metra snehu. Nikto nevie, čo sa pod ním skrýva. Môže to byť kus dreva, ale aj železa, ako som sa stretol v jednom výmole. Na nočné strelby som si pripravil infraprístroj, aby dokonale fungoval. Pomocou neho sa mi jazdí v noci celkom dobre, dokonca lepšie ako s pomocou svetiel. Musím si ale dať pozor na to, že infrá trochu skresľuje skutočnú situáciu. Všetko v ňom je bližšie, ako je to v skutočnosti. Ale po niekoľkých nácvikoch si človek veľmi rýchlo zvykne. Celkom sa na tieto strelby teším,“ informoval nás desiatnik Bačo.

Výsledok strelieb v mnohom závisí od presného oka strelca operátora. Jeden z nich, desiatnik Vladimír



Pinkovský už nočné streľby zažil. Ešte ako príslušník martinského Práporu okamžitej reakcie.

„Keď je technika v poriadku, ľudia vedia, čo majú robiť, nemal by to byť väčší problém. Treba správne odhadnúť diaľku a zamerať. V noci je to trochu horšie ako cez deň, terče nie je dobre vidieť, ale pôjde to,“ konštatoval desiatnik Pinkovský.

Pre jeho kolegu desiatnika Mariána Bednára, ale aj pre ostatných príslušníkov roty je to vlastne nočná premiéra. Podľa neho na výsledok streľby vplyva v zime a ešte tomu v noci mnoho faktorov. Okrem tmy, vetra aj snehu, ktorý odráža svetlo a trochu skresľuje situáciu.

Veľkorozmerné terče, na ktoré strieľajú strelci – operátori z lafetovaných zbraní sú osvetľované počas streľieb svetlom, málo rozmerné, najmä pre pechotu zábleskami.

„KAMARÁT“ SNEH

Svoju nočnú premiéru bude mať aj ostreľovač vojak Michal Lovás. Rodák z Trebišova je vojenským profesionálom už dva roky. Prednedávnom dostal novú zbraň. Predchádzajúce obdobie venoval pod dohľadom skúsených kolegov podrobnému oboznámeniu sa s ňou. „Chodievali sme na streľby, aby sme si zvykli na novú zbraň. Bolo treba poriadne zastrieľať optiku. Pomáhal mi pritom čatár Dzvonič. Vyskúšali sme si zbraň na rôzne vzdialenosti. Naposledy som tu,

na Lešti, strieľal v noci pred tromi dňami v rámci prípravy. Dopadlo to celkom dobre. Hlavne si treba správne nastaviť na puške vzdialenosť,“ poznamenal vojak Lovás.

Svoju menšiu, no v žiadnom prípade nie nepodstatnú úlohu pri nočných streľbách zohrávajú aj príslušníci roja, strelci z ručných zbraní. Vojak Rastislav Pajták za svoju jeden a pol ročnú profesionálnu kariéru zažíva zimnú Lešť už druhý raz. Podobne aj jeho kolega vojak Vladimír Ovsaník.

„Najdôležitejšie síce bude pre výsledok celej jednotky, či sa trafia strelci – operátori poprípade ešte ostreľovači, ale svoju možno na prvý pohľad menšiu úlohu máme aj my, strelci. V nácvikoch to išlo celkom dobre, tak si myslím, že aj tie nočné streľby dopadnú celkom dobre. Už sme sa naučili trochu lepšie orientovať podľa zábleskov pri streľbách v noci,“ podotkol vojak Ovsaník. Pri výcviku s kolegami neraz zapadli aj po pás do snehu, keď zaujali kruhovú obranu okolo svojho bojového vozidla.

S prípravnými zamestnaniami vo výcvikovom priestore bol kapitán Bálint až na niektoré maličkosti celkom spokojný. „Dôležité bude, aby vodiči nestratili v noci orientáciu a potom, aby strelci operátori nezamätali a nestrieľali dvaja na jeden terč, či mimo hraníc palebného priestoru. Každé vyvedenie precvičujeme s vodičmi jazdu podľa infraprístrojov, tak by im nemal robiť väčšie problémy,“ hovorí veliteľ roty.

TRAFILI 60 PERCENT CIEĽOV

Major Andrej Staško približuje celú situáciu. Mechanizovaná čata streľbou lafetovaných a ručných zbraní bude plniť úlohy nočných streľieb. Má pred sebou 50 cieľov. Z toho 30 percent je dôležitých. Lafetované zbrane strieľajú na maximálnu diaľku 800 až 900 metrov. Ostreľovači na približne 500 metrov, strelci z ručných zbraní a RPG-75 na 200 až 250 metrov. Aby boli streľby vyhodnotené za jednu, musia vojaci zasiahnuť 70 percent cieľov, za dva treba zlikvidovať 60 percent cieľov. A práve tento výsledok sa napokon podarilo dosiahnuť príslušníkom prvej mechanizovanej čaty druhej roty v priebehu nočných streľieb...

Dvojstranu pripravil Jozef ŽIAK

Na okraj

V prvom tohtoročnom čísle OBRANY sme na tomto mieste prezentovali skúsenosti cvičiacich príslušníkov michalovského mechanizovaného práporu o nedostatkoch v ich zimnom výstroji a zároveň sme o tom informovali nadradené zložky. Ako povedal zástupca veliteľa práporu major Andrej Staško, lady sa pohli. Prápor dostal prvých 40 kusov termobielizne a ďalších 200 kusov dostanú v najbližšom čase. Rieši sa aj situácia okolo vhodnejších spacích vakov pre zimné podmienky...



Náčelník generálneho štábu generálporučík Ľubomír Bulík:

Tento zákon ozbrojené sily potrebujú (II)



► Pán generálporučík, stretli ste sa v minulých týždňoch v rámci aplikácie zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov s oblasťami, ktorých realizáciu vnímajú vojaci senzitívnejšie?

Samozrejme, veď spomínaný zákon sa dotkol každého z nás a je pochopiteľné, že nie rovnako. V poslednom období okrem pravidelných či nepravidelných pracovných porád s veliteľskými štruktúrami som sa stretol aj s mnohými vojakmi v nižších hodnostiach. Takéto rozhovory si veľmi cením, pretože sú pre mňa tiež dôležitým zdrojom informácií. Samozrejme, že som sa zaujímal aj o životaschopnosť nového zákona a jeho rezervy, ktoré možno postupne doladiť. Ukazuje sa, že vojaci ich vnímajú podľa hodnostných kategórií. V kategórii mužstvo je to predovšetkým otázka príspevku na ubytovanie. Tiež je to otázka odmeňovania, kedy v platovej tabuľke, teda v prílohe spomenutého zákona č. 346/2005 Z. z. číslo 1, sú ich ročné príjmy nižšie, ako tomu bolo pred účinnosťou zákona. Tí, ktorí mali možnosť zvýšiť si príjem rôznymi príplatkami, či už to boli celodenné zmeny, výkon zamestnania vo sviatok, v sobotu a nedeľu, bojová pohotovosť, ale najmä za výcvik v poľných podmienkach, by radi mali tieto príplatky znovu. Samozrejme, pri zachovaní súčasného platového základu. Ďalej je veľmi citlivo vnímaná problematika cestovných náhrad, čo sa dotklo hlavne kategórie poddôstojníkov a dôstojníkov, ktorí síce poberajú príspevok na bývanie, ale ich situácia im nedovoľuje bývať spolu s rodinou v mieste, kde pracujú.

► Je teda na mieste aj na základe týchto vašich poznatkov otázka doladenia zákona, alebo ho budete presadzovať v jeho dnešnej podobe?

Najskôr by som rád zopakoval, že tento zákon ozbrojené sily potrebujú a že je lepšie opierať sa o základňu, pomocou ktorej sa dajú manažovať ozbrojené sily a budovať systém, ako nemať nič. Toto je silná pozícia zákona a som rád, že bol prijatý. V rámci legislatívneho procesu došlo však k viacerým zmenám jeho niektorých pôvodných základných východísk a dopredu sa dalo očakávať, že následkom kompromisov vzniknú niektoré slabšie miesta. To je však život a ja opätovne zdôrazňujem, že je lepšie mať v ruke pevný bod ako nič. Už pri schvalovaní zákona nám ale bolo jasné, že prinajmenšom počas budúcich troch rokov sa budeme musieť možno aj každý rok vrátiť k jeho aktualizácii tak, aby nastavenie zákona čo najlepšie zodpovedalo súčasným, ako aj budúcim požiadavkám ozbrojených síl. Ak je v súčasnosti na stole otázka doladenia zákona, je to súčasť prirodzeného čoraz lepšieho nastavovania nového profesionálneho prostredia.

► V ktorých bodoch je to najaktuálnejšie?

Už som ich spomínal, no môžem ich vymenovať aj podľa priorit. Je to predovšetkým vylepšenie ročného príjmu v tej najnižšej kategórii mužstva, a to zavedením príplatku za výcvik v poľných podmienkach. Máme záujem pozmeniť systém cestovných náhrad a v treťom rade je to príspevok na ubytovanie pre ženatých a vydaté v kategórii mužstvo. Máme na zreteli aj niektoré ďalšie zmeny, ktoré uľahčia rotáciu vo funkciách, najmä v súvislosti s vysielaním jednotiek do zahraničia, ale tie by nemali mať vplyv na tohtoročný rozpočet. Treba si však uvedomiť, že nie všetko sa nám vzhľadom na už schválený objem financií pre rezort ministerstva obrany na tento rok musí aj podať presadiť.

► Po našom minulom rozhovore v OBRANE č. 1/2006 rezonoval údaj, že v ozbrojených silách slúži iba približne osem desiatok mužov a žien v kategórii mužstvo, ktorí žijú v manželstve a majú deti...

Chcel by som využiť tento priestor a uvedenú informáciu uviesť na pravú mieru. Spomenutý údaj sa týkal len počtu zosobášených vojakov v kategórii mužstvo, ktorí podľa starého zákona poberali príspevok na bývanie v čase, kedy sa tento zákon tvoril. Aj od tej doby však došlo v ozbrojených silách k rôznym zmenám. Máme nových profesionálnych vojakov, niektorí prebrali iné - nižšie hodnoty, iní sa rozhodli založiť si rodiny. Súhrnom - dnes máme zosobášených profesionálnych vojakov v tejto hodnostnej kategórii viac než 1 700 a z nich takmer 1 370 má deti. Je tomu tak aj preto, lebo do ozbrojených síl v tejto kategórii mohli vstupovať i občania starší ako 25 rokov a tých bolo takmer jedna tretina. To podľa súčasného zákona už nie je možné a tento stav bude za pár rokov zase úplne iný.

► Medzi vojakmi rezonuje aj otázka trojročnej rotácie vo funkciách. Podobný otáznik si niektorí dôstojníci etablovaní na ministerstve obrany a v medzinárodných štruktúrach kladú aj pred zámer, či maximálne tri roky na vyčlenenie vojaka k pôsobeniu mimo ozbrojených síl nie je príkrátke obdobie?

Trojročné obdobie zotrvania na pozícii bolo veľmi často konfrontované s medzinárodným prostredím a vychádzajúc zo zásad manažovania vojenského personálu NATO určili sme túto maximálnu hranicu. Myslím si, že je nastavená správne. Čo sa týka vyčlenenia vojenského profesionála trebárs do štruktúr ministerstva obrany na tri roky s možnosťou predĺženia o jeden rok - aj to má svoj zmysel pre budovanie celkového systému manažovania vojenských profesionálov. Vyplýva z toho, že na jednej strane je dobré, ak niekto z nás vojakov pôsobí trebárs na sekcii ministerstva a do jej činnosti vnáša vojenský pohľad a zároveň na tejto úrovni získava skúsenosti potrebné pre jeho ďalší kariérny rast. No na druhej strane je nevyhnutné, aby tieto skúsenosti doniesol aj späť - do štruktúr ozbrojených síl. Nebolo by korektné, ak by sa takpovediac „zabetónoval“ mimo štruktúr vlastnej organizácie tak, ako tomu bolo doposiaľ. Sú to jasné pravidlá, s ktorými tak profesionálny vojak, ako aj zastúpené organizácie majú počítať.

► Nepridu ozbrojené sily v súvislosti s uvedenými rotáciami a niektorými ďalšími ustanoveniami kariérneho poriadku aj o kvalitných ľuďoch?

Máme tu prechodný stav, keď dožívajú mechanizmy, ktoré pôsobili podľa minulých zákonov a štandardov a tie vo

vnútri ľudí bojujú s novými myšlienkami, ktoré prináša nový zákon. Áno, máme napríklad aj jazykovo a odborne pripravených vojakov, ktorí však majú inú ambíciu, než slúžiť v rámci ozbrojených síl a trebárs by chceli dlhodobo pracovať len v medzinárodných štáboch. Alebo chcú pôsobiť len v mieste, kde trebárs už viac ako desať rokov úspešne pracujú, kde majú vybudované svoje sociálne a rodinné zázemie. Ťažko sa stotožňujú s myšlienkou, že aj oni by mali pôsobiť v systéme manažmentu ozbrojených síl, že by aj oni mali rotovať v rámci veliteľských a štábných funkcií a prípadne by mali byť nasadzovaní v misiách. Takto by to však nešlo. Tu jednoducho nemôžeme akceptovať nesystémové výnimky a nechať sa tlačiť k stene, ak niekto povie, že chce robiť len v jednej oblasti, inak odchádza. To by sme už nemohli hovoriť o armáde a tak to nefunguje v žiadnych ozbrojených silách vyspelých krajín. Pri úplnom fungovaní personálneho manažmentu každý profesionálny vojak má svoje kariérne horizonty, počas ktorých musí ukázať svoj potenciál tak, aby presvedčil, že je tým vhodným pre zotrvanie v kariére a až svoj potenciál naplní, musí uvoľniť miesto iným. Dôležité je vnímať perspektívu, teda aký má profesionálny vojak potenciál pre svoj vlastný rozvoj a jeho využiteľnosť pre budúcnosť ozbrojených síl. Ak niekto vykonával funkciu desať rokov a dnes ho strieda iný, čerstvo povýšený, je prirodzené, že má menšie skúsenosti, ale to neznamená v dobre nastavenom systéme prípravy personálu, že za dva roky nemôže podávať lepší výkon.

► Ak sa ešte vrátíme k príprave zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, mali profesionáli možnosť v určenej fáze vyjadrovať svoje návrhy a pripomienky?

Môžem povedať, že mali, ale nie všetci. Časť ľudí sa však k návrhu vyjadriť mohla, či už prostredníctvom internetu alebo služobnej komunikácie. Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov je veľkou zmenou a vytvára systém, ktorý je dnes už napojený na medzinárodné systémy a rešpektuje atribúty interoperability a kompatibility. Každý vidí vplyv vytváraného prostredia zvnútra, každého sa to dotýka inak, každý by ho chcel vidieť tak trochu po svojom. Nedá sa urobiť systém, ktorý bude vyhovovať každému alebo len profesionálnym vojakom, preto až v tej záverečnej fáze, počas rezortného pripomienkového konania, sa mali možnosť vyjadrovať viacerí profesionálni vojaci. Tí, ktorí sa na príprave zákona podieľali, sa snažili o posúdenie pripomienok a návrhov, konfrontovali ich s medzinárodným prostredím krajín NATO a v odôvodnených prípadoch sa pripomienky snažili aplikovať do návrhu zákona. Proces prípravy a schvaľovania, ako už bolo povedané, je skutočne zložitý a predmetný zákon bol nakoniec prijatý ako kompromis v jeho doterajšej známej podobe. V každom prípade - vojský profesionál musí rešpektovať vojenské prostredie a zákony, ktoré v danom období existujú, čo však neznamená, že pri príprave nových pravidiel nemá dostať priestor na vyjadrenie. Práve naopak. Od vojaka až po generála, každý má mieru zodpovednosti, v ktorej sa vyzná a ktorú je schopný posudzovať - a k tej by sa mal aj vyjadrovať. No na druhej strane opakujem, ak už pravidlá platia, každý sa nimi musí riadiť a v rámci miery svojej zodpovednosti musí aj skladať účty. Je to o profesionalite, ale aj o lojalite. Tá je najmä v starších armádach aliancie vysoko cenenou morálnou veličinou a aj preto i na ňu v rámci nového profesionálneho prostredia, ktoré v ozbrojených silách budujeme, dávame veľký dôraz.

Text a foto **Pavol VITKO**



Zo zákulisia cvičenia

Vyvedenie bojového útvaru do Vojenského výcvikového priestoru Lešť je previerkou nielen samotných cvičiacich, ale aj všetkých tých, ktorí bezchybný priebeh takéhoto cvičenia zabezpečujú. Jednou z podmienok úspešného splnenia stanovených úloh je aj perfektný stav bojovej techniky.

OPRAVÁRI V POHOTOVOSTI

A práve za ten počas vyvedenia Michalovského mechanizovaného práporu zodpovedal spolu so svojimi podriadenými veliteľ opravárenskej skupiny rotný Peter Šimurda. „Našou úlohou je zabezpečiť prevádzkyschopnosť cvičiacej techniky,“ objasnil tridsaťročný rodák z Humenného, ktorý zastáva rôzne technické funkcie už od svojich osemnástich rokov. „Každé jedno vyvedenie sa nesie v duchu rôznych porúch. Vždy „odchádza“ niečo iné. Pre toto cvičenie sú charakteristické poruchy palivových systémov a čerpadiel bojových vozidiel pechoty, ktoré sú spôsobené zamrznutím vody v ich palivových sústavách. Medzi tie už tradičné, ktoré bežne odstraňujeme, patria poruchy čerpadiel, kompresorov či koncových prevodov,“ dodáva šéf opravárenskej jednotky, ktorú spolu s ním tvoria ďalší dvaja mechanici - špecialista na pásovú a špecialista na kolesovú techniku. Do ich vybavenia patrí aj Pojazdná automobilová dielňa na podvozku terénneho nákladného vozidla PV3S a vozidlo s náhradnými dielcami. Istý drobný deficit pociťujú v chýbajúcej vykonanej prenosnej elektrocentrály, ktorú by vo svojej práci v teréne vedeli efektívne využiť.

Pre slobodníka Petra Mihoka, staršieho automechanika pásovej techniky, bolo toto zimné cvičenie už jeho šieste. Za najnebezpečnejšie pri vykonávaní opráv považuje predovšetkým pohyb po technike. „Povrch vozidla je zvyčajne namrznutý a obuv, „kanady“ nevynímajúc, sa po ňom vtedy veľmi šmyka,“ konštatoval slobodník Mihok. Ale najväčším nepriateľom je ako pre cvičiacich vojakov, tak aj opravárov práve mráz. A ako s ním mechanici bojujú, keďže väčšina porúch sa v rukaviaciach opraví nedá?

„Ak to stav techniky dovoľuje, naštartujeme a zohrejeme ju na maximálnu možnú teplotu, čím zohrejeme väčšinu súčiastok. Potom už musíme pracovať maximálne rýchlo, pokiaľ zasa všetko neochladne a nezačne mrznúť. So skrehnutými prstami toho totiž veľa neopravíte,“ prezradil veliteľ skupiny. „Pravda, chodíme sa zohrievať, spravidla do nadstavby našej pojazdnéj dielne, kde máme piecku, no nezriedka sa stáva, že ak necháme

náradie položené na vozidle, po návrate ho zvyčajne nájdete k nemu pevne primrznuté,“ dodáva s úsmevom rotný Šimurda.

S ČERVENÝM KRÍŽOM NA RUKÁVE

Svoju nezastupiteľnú úlohu v pozadí každého vyvedenia do výcvikového priestoru zohráva aj zdravotnícky personál. Pri cvičení v zimných podmienkach to platí dvojnásobne. O aspektoch ohrozujúcich zdravie cvičiacich michalovských vojakov vie asi najlepšie kapitán MUDr. Ľuboš Harmóci.

„Počas zimných vyvedení sa stretávame už s takpovediac tradičnými ochoreniami, akými sú prechladnutia či choroby horných ciest dýchacích,“ informoval náčelník obväziska michalovského útvaru a dodal: „V zdravotníckom zabezpečení vojsk kladieme spolu s veliteľmi maximálny dôraz predovšetkým na prevenciu. Pred každým cvičením poučíme vojakov o ochrane zdravia v nepriaznivom počasi, znížených teplotách a podobne. Snažíme sa tiež presadzovať, aby vojaci z rôznych dôvodov nezatajovali počiatky ochorenia a včas svoj zdravotný stav konzultovali s ošetroujúcim lekárom. Preferujeme tiež individuálny prístup ku každému vojakovi. V teréne sú stále ošetrovatelia, ktorí ich pozorujú a podchyťávajú.“

Slová svojho nadriadeného potvrdil aj starší zdravotník, rotmajster Milan Čechot: „Som pridelený k jednej z cvičiacich rôt, s ktorou som v podstate nepretržite v priebehu celého cvičenia. Jednou z mojich úloh je okrem iného včas rozpoznať príznaky blížiaceho sa ochorenia a zabezpečiť nasledovnú zdravotnú starostlivosť. Dbám tiež na to, aby mali vojaci zabezpečený neustály prísun teplého čaju na zohriatie sa počas prestávok.“

A čo je podľa zdravotníkov najdôležitejšie pre prežitie zimného cvičenia bez ujmy na zdraví? „Dva až tri týždne pred vyvedením nekonzumovať studenú perlivú minerálnu vodu a nevystavovať sa tak zbytočne možnému začiatku ochorenia, včas konzultovať s lekárom prípadné problémy, preventívne užívať podporné vitamínové prostriedky, podľa možností nezabúdať na vhodné oblečenie sa s dôrazom na udržiavanie hlavne dolných končatín v teple a suchu. Nemenej dôležitým je aj potreba neustáleho pohybu aj počas prestávok. Ten, kto ostane napríklad sedieť vo vozidle bez pohybu, vystavuje sa nadmernému pôsobeniu chladu, čoho následkom môže byť celý rad rôznych chorôb,“ zdôraznil MUDr. Ľuboš Harmóci.

Text a foto **Vladislav VAVRINEC**



Zemplínske rošády

Pred pár rokmi boli michalovské Duklianske kasárne zrekonštruované pre potreby ženijného práporu, ktorý sa do nich nasťahoval. Poskytovali mu slušné podmienky pre život útvaru. Ženisti si získali svojou prácou veľmi dobré meno v celých ozbrojených silách. Patrili medzi tie útvary, ktoré sa ako prvé profesionalizovali.

V minulom roku nastala ďalšia zmena. Po reorganizácii sa ženijný útvar zredukoval na rotu a väčšinu priestorov zaujali príslušníci zmiešaného samohybného delostreleckého oddielu, ktorí prišli na Zemplín z Jelšavy. Nedávnu minulosť kasární pripomína len ženijný čln na okraji nástupiska, pred budovou ženijnej roty.

Veliteľ delostreleckého oddielu podplukovník Jozef Figura pri hodnotení plusov a mínusov presťahovania útvaru konštatuje, že v Jelšave mali oveľa väčší park, kde bez problémov uložili všetku techniku. V michalovských Duklianskych kasárňach je miesto pre zhruba 40 percent techniky. Väčšia časť je umiestnená v mestských kasárňach, kde je aj mechanizovaný prápor. Priestory pre jednotlivé batérie sú podľa neho približne rovnaké.

GEMER VERZUS ZEMPLÍN

Nemožno celkom objektívne porovnávať nároky, ktoré má v tomto smere profesionálna batéria a jej predchodkyňa s vojakmi v základnej službe. Pre život vojenských profesionálov bude treba ešte mnohé urobiť. Počínajúc zvýšením kapacity i kvality hygienických zariadení v priestoroch jednotlivých batérií, až po miestnosti pre ich prácu i oddych. Výhodou umiestnenia oddielu v Michalovciach je blízke

cvičisko v Ozorovciach, no najmä Vojenský výcvikový priestor Valáškovce.

„Je to podstatne bližšie, ako sme mali z Jelšavy do VVP Lešť. Pri každom presune šetríme pohonné hmoty i čas. Môžeme ho efektívnejšie využiť na výcvik. Pre život profesionálnych vojakov poskytuje aj centrum Zemplína oveľa väčšie možnosti kultúrneho či športového vyžitia. Ale aj tak by sme boli radi, keby sa konečne rozhodlo o dobudovaní priestoru parku techniky. Dosť by nám to uľahčilo prácu,“ zdôrazňuje veliteľ oddielu.

Po odchode posledných vojakov základnej služby sa zmenil aj celý oddiel. Predtým bola plne profesionalizovaná len jedna batéria vyzbrojená samohybnými kanónovými húfnicami Zuzana. V ďalšej boli ešte aj základáci a v tretej batérii, ktorá disponuje húfnicami Dana, bolo profesionálov najmenej.

S PROFESIONÁLMI SA PRACUJE LEPŠIE

Veliteľ tretej palebnej batérie kapitán Roman Bobaľ má bohaté skúsenosti aj z práce s vojakmi základnej služby. Po maturite na pražskom vojenskom gymnázii a štúdiu delostreleckého smeru vo vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši pôsobil najskôr v martinskom raketovom pluku, neskôr v jelšavskej delostreleckej brigáde. S profesionálmi sa mu pracuje neporovnateľne lepšie. A to nielen preto, že výcvik „základákov“ bol vlastne nekonečný príbeh. Vyškolili sa a práve keď začínali rozumieť svojej práci, odchádzali do civilu a na ich miesto prichádzali ďalší. Velitelia vlastne stále začínali odznova. Navyše často trpeli, aby ich v noci nadriadení nevytiahli z postele s výčitkou, že sa ich vojaci niekde opili a urobili „bordel“.

„Teraz tu mám ľudí, ktorí si toto povolanie sami vybrali. Majú oveľa lepší prístup k práci. Vidieť to aj na zlepšenej starostlivosti o techniku, materiál. Aj keď niektorým bolo treba spočiatku pripomenúť, aby veľmi rýchlo zabudli na zvyky zo základnej služby. Lebo už nad nimi neustále nestojí nadriadený, ktorý určuje každý ich krok a niekedy im doslova zametá cestičku. Najlepšie sa mi pracuje s tými profesionálmi, ktorí nikdy neboli na základnej vojenskej službe a prešli základnou a odbornou výcvikovou školou, lebo netreba meniť ich predchádzajúce zlé návyky,“ hovorí veliteľ batérie kapitán Bobaľ. Ako určitú nevýhodu vo veliteľskej práci vidí v súčasnosti chýbajúci disciplinárny poriadok a absentujúce presne vymedzené právomoci.

ZMENA SYSTÉMU

Zástupca veliteľa oddielu major Miroslav Marcin má niekoľko ročných skúseností z práce s vojenskými profesionálmi. K oddielu prešiel z bývalého ženijného práporu, ktorý bol profesionalizovaný už pred pár rokmi.

„Niektorí velitelia až po čase pochopili, že práca s profesionálmi je oveľa náročnejšia. Musia sa kvalitnejšie pripraviť na jednotlivé zamestnania. Profesionál má svoj pracovný čas. Všetko v ňom treba stihnúť. Už sa to nedá látať po večeroch ako niekedy so základákmi. Pohoreli najmä tí velitelia, ktorí sa aj k profesionálom naďalej správali ako k vojakom základnej služby. Neúspešne sa usilovali byť všade a robiť všetko. Nepochopili, že takto ich podriadení strácajú snahu samostatne, iniciatívne plniť úlohy, ktoré vyplývajú z ich funkcie,“ zdôveril sa major Marcin na základe svojich skúseností.

Ženista si cení „misionárov“

Keď kapitán Jozef Haňo odchádzal v decembri 2004 na misiu ISAF do Afganistanu, ženijný prapor v Michalovciach ešte pôsobil. Keď sa o pol roka neskôr vrátil späť, našiel v kasárňach len ženijnú rotu. Prevzal jej velenie. Terajšia rota vlastne v malom kopíruje zloženie bývalého práporu. Veliteľ roty je rád, že v jednotke má skúsených odborníkov.

Takmer 70 percent z nich má väčšie či menšie skúsenosti zo zahraničných misií. Aj keď sa podľa neho pri reorganizácii bývalého práporu stratilo mnoho skúsených vojenských profesionálov. Mali vyššie hodnosti, ako sa počítalo v nových tabuľkách, ďalších zasa neoslovila perspektíva dochádzania do takmer 400 kilometrov vzdalenej Serede. Časť sa uchytila u delostrelcov, ktorí prišli do kasární.

Kapitán Haňo so smutným úsmevom poznamenáva, že vznik, zánik a sťahovanie útvarov nie je pre neho nič nové: „Sťahoval som do Michaloviec techniku a materiál zo zrušeného ženijného práporu v Banskej Bystrici. Bol som pri budovaní práporu a teraz budujem ženijnú rotu. Som rád, že sa pri tejto práci môžem oprieť o takých skúsených odborníkov, ako je môj veliaci poddôstojník nadrotmajster Rastislav Bodnár, ktorý bol so mnou aj v misii ISAF v Afganistane a predtým pôsobil v Eritrei, viaceri poddôstojníci ženijnej odminovacej čaty rotmajster Erik Torkoš, či starší strojník desiatnik Marián Mackaľ. Ten má bohaté skúsenosti z misií v Iraku aj Eritrei.“

Veliteľ roty aj pred odchodom do Afganistanu pracoval s profesionálmi. O tých, ktorí prešli niektorou zo zahraničných misií, hovorí, že sa skôr vedia naladiť na rovnakú frekvenciu. V misiách sa naučili čeliť nebezpečenstvu a riešiť mnohé stresové situácie, ktoré v mierovom živote človeka nepostretnú. Kapitán Haňo sa snaží, aby sa všetci stali odborníkmi na niekoľko strojov, prešli všetkými možnými kurzami a školeniami.

„Po úpravách platov sa v minulom roku zvýšila mzda vojenských profesionálov. Výraznejšie sa to dotklo najmä poddôstojníkov, ktorých veľa vrote nemám. Bol by som rád, keby sa mi podarilo najlepších odborníkov udržať. Aj keď pre tých vojakov do hodnosti desiatnika, ktorí sú ženatí, majú rodinu a ešte dochádzajú a pritom nemajú nárok na príspevok na bývanie, je to dosť zložité. Nedávno mi odišiel človek, ktorého žena pracovala vo Veľkej Británii. Zanechal armádu a odišiel za ňou...“ s povzdychom konštatuje kapitán Jozef Haňo.

Prípravil Jozef ŽIAK



Predsedníčka Výboru žien pri NATO pplk. Astrid N. MATSCHULATOVÁ:

Inšpirácie zo Slovenska

► *Pani predsedníčka, môžete nám priblížiť históriu CWINF ("Committee on Women in the NATO Forces"-Výbor žien v ozbrojených silách NATO)?*

- V roku 1961 skupina vojačiek zo siedmich štátov sa zišla v Kodani a prijala rezolúciu o zastúpení žien v širokom spektre služieb v rámci ozbrojených síl. To sa udialo z iniciatívy dánskej asociácie v spolupráci so Združením žien Dánskeho kráľovstva. Na tento podnet vznikol v roku 1973 Výbor žien v ozbrojených silách štátov NATO vo forme pracovnej "ad hoc" skupiny. Táto pracovná skupina sa vyvíjala niekoľko rokov. Vojenský výbor NATO oficiálne uznal Výbor žien v OS štátov NATO v júli roku 1976 rozhodnutím č. 249. Týmto sa zastúpenie žien dostalo do povedomia na úrovni politickej, ale aj vojenskej. V súčasnosti sa podieľa na práci vo výbore 19 z 25 krajín NATO. Úlohu predsedníctva prevzal nemecký Bundesherwer.

► *Aké je poslanie výboru?*

- náš výbor žien slúži ako poradný orgán aliancie v otázkach zastúpenia žien v ozbrojených silách štátov NATO. Je zložený z podvýborov, ktoré pozostávajú z:

Výboru pre výcvik a rozvoj, Výboru pre regrutáciu a zastúpenie žien v OS a Výboru pre kvalitu života žien v OS štátov NATO. Výbor žien NATO organizuje každoročne medzinárodnú konferenciu, kde zástupkyne, ale aj zástupcovia 25 členských štátov NATO prezentujú stav zastúpenia žien v ozbrojených silách. Jednou z aktuálnych činností výboru v súčasnosti je spracovanie koncepčného materiálu "Gender policy", resp. "Rodová rovnosť v ozbrojených silách štátov NATO", kde sa budeme zaoberať špecifikáciou zastúpenia žien v OS štátov NATO. Tento dokument spripomienkujú jednotlivé štáty aliancie, ktoré by mali upraviť podmienky zastúpenia žien v ozbrojených silách na národnej úrovni. Obsahová stránka uvedeného dokumentu bude skutočne závisieť od pripomienok, lebo niektoré štáty len nedávno začali naberať do svojich armád aj ženy.

► *Ako obohatila tento proces konferencia "Kvalita života žien v ozbrojených silách štátov NATO", ktorá bola v októbri 2005 na Slovensku?*

- Takáto konferencia na regionálnej úrovni bola modelovým príkladom aj pre iné členské štáty. Na rozdiel od každoročnej konferencie, ktorú organizuje CWINF, kde majú členské štáty NATO na svoje prezentovanie len 5 minút, bola

táto konferencia na Slovensku oveľa rozsiahlejšia s detailnou komparáciou zastúpenia žien jednotlivých okolitých štátov. Účastníčky mohli porovnať otázky žien a ich ďalšieho pôsobenia v ozbrojených silách. Videli sme názorné vystúpenia profesionálnych vojačiek slovenských ozbrojených síl za každý druh vojska, kde sú zastúpené – v pozemných silách, vzdušných silách, ale aj vo vojenskej polícii. Navštívili sme Stredisko výberu personálu v Nitre, kde nám náčelník so zástupkyňou kpt. Mojžišovou vysvetlili proces náboru mužov a žien do profesionálnej služby. Tlieskam skutočnosti, že na Slovensku pri výbere je rovnosť pohlaví úplnou samozrejmosťou. Mali sme možnosť nazrieť aj do organizácie a štruktúry vašich zahraničných misií pôsobiacich v rámci síl OSN či NATO a oboznámiť sa s percentuálnym zaradením profesionálnych vojačiek. Viaceré poznatky sú pre mňa novými, čo môžem využiť aj v rámci nášho Bundesherweru. Ako viete, Nemecko začalo hromadne náborovať ženy do ozbrojených síl až v roku 2001. Takže slovenské, ako aj české poznatky sú pre nás užitočné. Rovnako je zaujímavý poznatok, že práve v OS SR ako v jednom z mála štátov NATO pôsobí Združenie žien v OS SR, ktoré pomáha profesionálnym vojačkám v ich kariérnom rozvoji svojimi odporúčaniami a sleduje problematiku žien v širokom zábere, kde zahŕňa aj zastúpenie zamestnankýň rezortu obrany, ale aj manželiek profesionálnych vojakov.

► *Vďaka za ocenenie, no treba sa opýtať aj to, či máte pre nás aj daké odporúčanie?*

- V Maďarsku založili v roku 2003 v rámci štruktúry generálneho štábu samostatný výbor žien, ktorý je podriadený náčelníkovi generálneho štábu a schádza sa pravidelne raz mesačne. Hodnotí zastúpenie žien a s tým spojené okruhy otázok priamo s náčelníkom GŠ, ktorému sa predkladá pravidelná správa o výsledkoch riešenia sporných otázok, súvisiacich s problematikou žien. Taký orgán by pomohol zrejme aj Slovensku, aby prehľadnil zvýšené zastúpenie žien v ozbrojených silách a promptne riešil vzniknuté otázky s tým súvisiace.

V každom prípade je dôležité, aby sa spolupráca mužov a žien v rámci ozbrojených síl NATO udržiavala naďalej na profesionálnej úrovni. Tiež očakávam, že ozbrojené sily SR sa budú intenzívne angažovať v činnosti nášho výboru. No a slovenským profesionálnym vojačkám želim čoraz viac úspechov pri ich kariérnom postupe.

Zhovárал sa Vladislav VAVRINEC
Foto Ingrid TOMEKOVA

Veľvyslanec SR pri OSN Peter Burian:

SLOVENSKO v Bezpečnostnej rade



Mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec – stály predstaviteľ SR pri OSN v New Yorku Peter Burian sa narodil v roku 1959 v Hlohovci. Na Leningradskej štátnej univerzite študoval v rokoch 1978 – 1983 orientalistiku a v roku 1991 ukončil Diplomatickú akadémiu v Moskve. Pôsobil na zastupiteľských úradoch v Libanone a USA. Od roku 1999 do roku 2003 sa výraznou mierou podieľal na vstupe Slovenska do aliancie v pozícii mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca SR pri NATO v Bruseli. Peter Burian sa dohovára piatimi jazykmi, je ženatý a má dve deti.

► *Pán veľvyslanec, čo to vlastne pre Slovensko znamená byť nestálym členom Bezpečnostnej rady Organizácie spojených národov?*

Slovenská republika zasadla dňa 1. januára 2006 na dva roky do kresla nestáleho člena BR OSN. Tento fakt je logickým pokračovaním doterajšieho aktívneho angažovania sa SR v celom spektre činností a aktivít OSN. Uve-

dený post patrí medzi najvýznamnejšie a najprestížnejšie v rámci multilaterálnej diplomacie. V súlade s Chartou OSN tak naša krajina prevzala na seba zodpovedajúci diel zodpovednosti za udržiavanie mieru a bezpečnosti vo svete. Slovensko nereprezentuje v BR OSN žiadne regionálne alebo politické zoskupenia, ale pôsobí s národným mandátom, na základe vlastnej zodpovednosti a dôkladných odborných hodnotení. To však neznamená izolovanosť našich postojov.

Aktívne komunikujeme a spolupracujeme so všetkými ostatnými členskými štátmi OSN a BR OSN. Osobitne konkrétna a úzka bude naša spolupráca s partnermi z EÚ a NATO, s ktorými nás spájajú spoločné hodnoty.

► *Čo patrí medzi prioritné záujmy našej krajiny na uvedenej pozícii?*

Medzi oblasti prioritného záujmu SR v agende BR OSN patria najmä teritória Západného Balkánu. Momentálne je to predovšetkým otázka budúceho štatútu Kosova, ktorá je tento rok na programe BR OSN. Tiež máme v pozornosti otázky Cypru, Východnej Európy a Blízkeho Východu. Osobitnú pozornosť venuje slovenská diplomacia otázkam boja proti všetkým formám terorizmu a proti šíreniu zbraní hromadného ničenia. Medzi hodnotové priority SR vo všetkých otázkach patria dôsledné rešpektovanie demokratických zásad, ľudských práv, zákonnosti a právneho štátu a uplatňovanie dobrého vládnutia. Tematicky venujeme prioritnú pozornosť úlohe občianskej spoločnosti a mimovládnych organizácií pri udržiavaní mieru a bezpečnosti i pri predchádzaní konfliktom. Tiež máme na zreteli rozširovanie a zefektívnenie spolupráce OSN s regionálnymi a subregionálnymi organizáciami i reforme bezpečnostného a obranného sektoru v kontexte udržiavania alebo nastolovania mieru a stability kdekoľvek na svete.

► *OSN však v súčasnosti venuje veľkú pozornosť africkému kontinentu...*

Áno, významnú časť agendy BR OSN - odhadujem, že je to okolo 60 až 80 percent - tvoria otázky afrického kontinentu. Medzi prioritné oblasti záujmu Slovenska však nateraz nepatria aj preto, lebo v ich rámci disponujeme obmedzenou sumou poznatkov a skúseností. No na druhej strane aj v kontexte poskytovania dlhodobých priorít spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ im slovenská diplomacia počas pôsobenia SR v BR OSN bude venovať zvýšenú pozornosť.

► *Do akej miery sa na našom zvolení za nestáleho člena BR OSN podieľal fakt, že Slovensko sa od svojho vzniku kontinuálne podieľa na mierových misiách OSN?*

- Tajné voľby nestálych členov BR OSN pre roky 2006 -2007 sa konali vo Valnom zhromaždení OSN dňa 10. októbra 2005. Slovensko v nich získalo 185 hlasov, čím výrazne prekročilo potrebné dvoj tretinové kvórum zo



všetkých 191 členských krajín OSN. Išlo o mimoriadny úspech slovenskej diplomacie a celej krajiny. Jednoznačne sa tak potvrdilo, že SR je vnímaná ako rešpektovaný a dôveryhodný člen medzinárodného spoločenstva, ktorý je dlhodobo pozitívne angažovaný a má nielen potenciál, ale aj záujem ešte aktívnejšie sa podieľať na praktickom riešení otázok svetového mieru a bezpečnosti. Náš doterajší podiel na mierových misiách OSN je neoddeliteľnou súčasťou tohto obrazu našej krajiny. Aj takto sme premenili svoje záväzky a prisľuby na konkrétne činy. Dnes sme však medzi členskými štátmi OSN vnímaní omnoho komplexnejšie: aj ako plnohodnotný člen EÚ a NATO, 30. členská krajina OECD, a tiež ako štát, ktorý mimoriadne úspešne prešiel komplexnou spoločenskou transformáciou a z nedávneho prijímateľa rozvojovej pomoci sa v relatívne krátkom čase stal jej poskytovateľom.

► *Mohli by ste porovnať podiel účasti slovenských vojakov v misiách OSN oproti iným štátom?*

Túto oblasť by som nechcel kvantifikovať len čisto z matematického hľadiska. Slovenská republika je počtom

svojich vyslaných vojakov do mierových misií OSN v absolútnom poradí na 36. mieste. V počte vyslaných vojakov v pomere k vlastným obyvateľom je dokonca väčšina vyspelých krajín a krajín EÚ tesne za nami. No tu si treba uvedomiť, že tieto krajiny sú ďaleko viac aktívne vo finančnej a humanitárnej pomoci v krízových oblastiach. No i tak je súčasný príspevok OS SR v misiách OSN jednou z našich silných stránok.

► *Myslíte si teda, že naša účasť v misiách OSN je dostatočná? Privítalo by OSN zo strany Slovenska nejaké zmeny?*

Účasť Ozbrojených síl SR v misiách OSN je dostatočná a mala by sa minimálne na súčasnej úrovni udržať po celú dobu nášho členstva v BR OSN. Operácie OSN však už dávno nie sú iba výhradnou záležitosťou vojakov. Budovanie mieru si vyžaduje zapojenie polície, vládnych a mimovládnych organizácií, medzinárodných inštitúcií, donorov a podobne. Preto sa treba postupne viac zapájať aj do poskytovania iných foriem pomoci v krízových regiónoch, budovania príslušných kapacít a podobne.

► *Na ktoré teritória sa v najbližšej budúcnosti sústreďí OSN pri vysielaní mierových síl?*

Treba zdôrazniť, že OSN sama nedisponuje dostatočnými kapacitami na uhasenie regionálnych konfliktov vo svete a systém mierových operácií tejto organizácie je založený na príspevkoch jednotlivých členských krajín. Momentálne najväčším problémom z hľadiska tvorby dostatočných kapacít je misia UNMIS v Sudáne, budúca misia OSN v juhosudánskej provincii Darfúr a MONUC v Konžskej demokratickej republike. Veľká pozornosť sa sústreďuje tiež na budovanie integrovaných misií v Afrike. Príkladom je vzájomná prepojenosť medzi UNOCI a UNMIL, ktoré pôsobia v Pobreží Slonoviny a Libérii. Podobne postupujú misie MONUC a ONUB v Kongu a Burundi. V ďalšom období bude pozornosť OSN naďalej zameraná predovšetkým na Afriku. Dá sa ale očakávať aj väčšia angažovanosť OSN na Strednom Východe, teda v Afganistane či Iraku. Z hľadiska prebiehajúcich politicko-bezpečnostných procesov bude zvýšená pozornosť venovaná misiám na Haiti, v Etiópii a v Eritrei.

Pavol VITKO
Foto **Michal BURZA**
a archív P.B.

SLOVENSKO A MISIE OSN

P.č.	Misia	Org.	Krajina	Úloha našich vojakov	Trvanie misie		Počet príslušní
					Od	Do	
1	UNOSOM	UN	Somálsko	monitorovanie zastavenia strelby, eskortovanie humanitárnej pomoci	1992	1993	2
2	UNAVEM II,III, MONUA	UN	Angola	II-monitorovanie zastavenia strelby, III-pomoc pri obnove mieru, MONUA-pomoc pri budovaní podmienok rozvoja krajiny	1992	1999	8
3	UNPROFOR	UN	Juhoslávia	odzbrojenie určených oblastí, neskôr podpora humanitárnej pomoci, odminovanie, ženijné stavby	1992	1996	606
4	UNTAES	UN	Vých. Slavónia	dohľad nad odzbrojením, humanitárna pomoc, odminovanie, monitorovanie návratu utečencov, pomoc pri reintegrácii pod správu Chorvátska	1996	1998	603
5	UNOMIL	UN	Libéria	vyšetrovanie obvinení z porušenia prímeria, odzbrojenie bojovníkov	1993	1994	10
6	UNOMUR	UN	Uganda	monitorovanie hranice medzi Ugandou a Rwandou	1993	1994	5
7	UNAMIR	UN	Rwanda	pomoc pri implementácii mierovej dohody	1994	1994	5
8	UNDOF	UN	Golanské výšiny	dohľad nad zastavením palby	1998	trvá	95
9	UNTSO	UN	Izrael, Libanon, Sýria	monitorovanie zastavenia strelby, dohľad nad prímerím, eskortovanie humanitárnej pomoci	1998	trvá	2
10	MINURSO	UN	Západná Sahara	monitorovanie zastavenia strelby a príprava referenda	150-členná jednotka bola v roku 1998 vycvičená, ale jej vyslanie sa neuskutočnilo		0
11	UNAMSIL	UN	Sierra Leone	implementácia mierovej dohody, dohľad nad odzbrojovaním, demobilizáciu a reintegráciou	1999	2005	2
12	UNGCI	UN	Irak	podpora humanitárnej pomoci	2000	2003	8
13	UNMOVIC	UN	Irak	verifikácia likvidácie bio. a chem. zbraní, rakiet	2003	2003	2
14	UNMEE	UN	Eritrea/Etiópia	odminovanie hraničného pásma a ďalšie ženijné práce	2000	2004	199
15	UNFICYP	UN	Cyprus	dohľad nad územím, ktoré oddeľuje strany konfliktu (Sektor 4), udržiavanie Buffer zone a humanitárna pomoc	2001	trvá	280
16	UNTAET (UNMISSET)	UN	Východný Timor	pomoc (zdravotná) krajine v období prechodnej administratívy po získaní nezávislosti	2001	2003	34

CHRÁNILI AJ OLYMPIÁDU

31. brigáda radiačnej, chemickej a biologickkej ochrany, ktorá sídli v Liberci, bola už v roku 2003 jednou z prvých plne profesionálnych súčastí Armády Českej republiky. V meste pod Ještědom jej patria dvoje kasárne. Tie dolné, postavené v rokoch 1891 – 93, slúžia zároveň aj ako múzeum chemického vojska.

SUMMIT NATO A OH 2004

Protichemický výstroj, masky i dokumenty svedčia o tom, že v objekte od päťdesiatych rokov sídli chemici. V novodobej histórii preukázali svoje schopnosti v Kuvajte, Iraku, ale napríklad aj pri zabezpečení summitu NATO v júni 2004 v tureckom Istanbule či OH 2004 v gréckych Aténach.

Pri posledných dvoch akciách tvorili Česi viac ako polovicu príslušníkov mnohonárodného 312. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany NATO. Boli v ňom pod českým velením príslušníci 13 armád aliancie. Vojaci boli zapojení priamo do civilného integrovaného záchranného systému. Podľa kapitána Karla Navrátila, ktorý je náčelníkom pre výcvik a zároveň tlačovým a informačným dôstojníkom brigády, celé dva mesiace monitorovali v miestach konania olympiády radiačnú a chemickú situáciu. Zároveň odoberali vzorky a analyzovali ich.

CVIČILI V ŠPANIELSKU

Chemici spod Ještědu boli zaradení v silách okamžitej reakcie NATO (tentoraz pod španielskym velením) aj v minulom roku. Konkrétne išlo od 1. júla do konca roku 2005 o účelové zoskupenie pod vedením nadporučíka Miloša Kaltenbrunnera. V Liberci pôsobí už od vzniku prvej profesionálnej jednotky: 9. roty chemickej ochrany v roku 1998. Dvakrát bol v misii SFOR v Bosne a Hercegovine. V roku 2002 bol v Kuvajte ako veliteľ čaty dekontaminácie. Koniec roku 2003 strávil v Iraku s českou poľnou nemocnicou a v uplynulom roku ako veliteľ zoskupenia absolvoval v Španielsku náročné cvičenie síl okamžitej reakcie NATO.

„V jednotke mám skúsených vojakov. Väčšina má za sebou už niekoľko zahraničných misií. Najmä v Kuvajte či v Grécku. Každá takáto misia znamená pre nás nové skúsenosti a poznatky. Aj keď sú postupy rovnaké či podobné, predsa len každá armáda trochu inak rieši niektoré neštandardné situácie v rôznych klimatických podmienkach. Či už ide o odber vzoriek, detekciu či úpravu miesta dekontaminácie pre prijatie aj civilných ranených,“ hovorí nadporučík Kaltenbrunner. Pri práci sa môže najviac oprieť o takých skúsených vojakov, ako sú velitelia družstiev: štábný nadrotmajster Robert Trebický a podpráporčík Michal Byrtus a Dalibor Karban.

Brigáda v priebehu minulého roku prešla reorga-

nizáciou. Jej hlavným cieľom podľa zástupcu náčelníka štábu podplukovníka Miroslava Berana bolo, aby každý z jej práporov bol schopný v prípade potreby samostatne pôsobiť v zahraničí. Preto boli napríklad posilnené logistické jednotky v práporoch.

SPOLU SO SLOVÁKMI

Veliteľ brigády plukovník Jiří Gajdoš má pred sebou v tomto roku jeden významný cieľ. „Od prvého júla máme znova ako vedúca krajina postaviť mnohonárodný prápor NATO. Tento prápor chemickej ochrany by mal dosiahnuť plné operačné schopnosti a byť v operačnej zálohe veliteľa aliancie v Európe. V minulom prápore boli príslušníci 13 armád, čo do určitej miery predsa len sťažovalo efektívnu komunikáciu a činnosť. Veľmi by som si želal, aby sme takýto prápor mohli vytvoriť spoločne s našimi slovenskými kolegami. Odpadli by problémy nielen v komunikácii. Máme podobnú kultúru, tradície, mentalitu, mnohí velitelia sa poznáme z vojenských škôl, či spoločného pôsobenia v útvaroch bývalej federálnej armády. Spolupráca napríklad v Kuvajte v spoločnom česko-slovenskom prápore bola doslova ukázková. Ale, žiaľ, kapacity oboch štátov najmä v biologickej oblasti nám neumožňujú postaviť prápor len z českých a slovenských vojakov,“ s určitým smútkom v hlase poznamenal veliteľ brigády.

Podľa neho sú pre českých chemikov medzinárodná spolupráca a spoločný výcvik veľmi dôležité. V poslednom období získali napríklad cenné skúsenosti z činnosti britských biologických jednotiek či portugalských EOD-tímov. Pre výcvik jednotlivca by radi využili aj nedávno otvorené slovenské chemické cvičisko v Zemianskych Kostolnoch.





České domy veteránov

Podľa riaditeľa Odboru mimorezortnej spolupráce MO ČR brigádneho generála Josefa Prokeša sa celkom zákonite vzťah súčasných vojenských profesionálov k armáde odvíja aj od toho, ako sa vie rezort obrany postarať o vojenských veteránov. „V každej slušnej armáde je vojak ochotný ísť aj do najnebezpečnejších situácií, dlhodobejšie zažívať mnohé strasti vojenského povolania, ale s vedomím, že v dôchodkovom veku bude o neho postarané,“ zdôrazňuje generál Prokeš.

Naši západní susedia sa v súčasnosti starajú o takmer 13 tisíc ľudí. Spomedzi nich je vyše 4 500 bývalých účastníkov západného a východného odboja z rokov druhej svetovej vojny. Keďže až na novodobých veteránov z obdobia pôsobenia najskôr Československej armády a po roku 1993 Českej armády v rôznych zahraničných misiách ide prevažne o starších ľudí, ktorí potrebujú zdravotnú starostlivosť, ministerstvo obrany poskytuje pre veteránov príspevky na kúpeľnú starostlivosť a rekreačné pobyty v armádnych zariadeniach. Len v uplynulom roku na tieto účely vynaložilo skoro 30 miliónov korún.

PRVÝ BOL V PRAHE

„Vo verejnosti - a to nielen vo vojenskej, ale aj v civilnej - je ale z pochopiteľných dôvodov najviac sledovaná starostlivosť o vojnových veteránov v domovoch vybudovaných pre nich. Od roku 2001 je v prevádzke Domov pre vojnových veteránov pri Ústrednej vojenskej nemocnici v Prahe. V súčasnosti sa rekonštruje a bude určený len pre dlhodobo chorých veteránov. V októbri 2005 sme otvorili pre veteránov Domov Biely kríž v Karlových Varoch. Celkovo evidujeme približne 400 záujemcov z radov vojenských veteránov, ktorí by chceli byť umiestnení v niektorom z vojenských domov pre veteránov. Predpokladáme, že do roku 2008 vznikne v Čechách sedem nových domov s kapacitou 215 lôžok a 43 dlhodobo chorých umiestnime v liečebniach,“ konštatuje generál Prokeš.

Podľa neho je táto úloha pomerne finančne náročná. Ministerstvo bude musieť na tieto účely vyčleniť vyše 300 miliónov korún plus ročné prevádzkové náklady viac ako 70 miliónov korún. Finančné náklady na zriadenie jedného lôžka sa pohybujú v rozmedzí od 0,8 do 1,2 milióna, prevádzkové náklady na lôžko (okrem platieb veterána) sú 12 až 15 tisíc korún mesačne a pri zabezpečení celodennej

ošetrovateľskej a lekárskej starostlivosti sa vyšplhajú až na úroveň 30 tisíc korún.

OD KARLOVÝCH VAROV PO JESENÍKY

Najviac záujemcov o umiestnenie do domov pre veteránov evidujú v Prahe. Pre nich by mal po rekonštrukcii slúžiť objekt v Prahe - Lysolajoch. Vojenski veteráni v Žatci budú mať svoj dom v centre mesta, v priestoroch bývalého posádkového Domu armády. Domy veteránov vzniknú aj v ďalších mestách. Niekde v bývalých kasárenských areáloch, ako napríklad v Hradci Královom či Českom Krumlove, inde z posádkovej ubytovne, ako v Jihlave. Domov veteránov pribudne aj vo Vojenských kúpeľoch Jeseník, kde pre tento účel zrekonštruujú dom Silesia. Generál Prokeš predpokladá, že po dobudovaní všetkých spomínaných zariadení, ktoré spádovo pokrývajú celú Českú republiku, by v nich mali nájsť miesto všetci záujemcovia spomedzi vojnových veteránov.

„Aj keď musím zdôrazniť, že starostlivosť ministerstva obrany nemôže zabezpečiť všetko. Predstavuje doplnkovú zložku starostlivosti, poskytovanú štátom pre vojnových veteránov. Cieľom je nadviazať na systém štátnej sociálnej starostlivosti o starých občanov a vytvoriť predpoklady pre zlepšenie sociálnych, kultúrnych a rekreačných podmienok a zdravotnej starostlivosti o vojnových veteránov. Takáto starostlivosť je bežná vo väčšine armád NATO. My sme samozrejme limitovaní možnosťami, ktoré nám poskytuje náš rozpočet,“ dodáva brigádny generál Jozef Prokeš.

Dvojstranu pripravil **Jozef ŽIAK**
Foto autor, archív AČR

Laserové lietadlo

Americké letectvo odovzdalo transportné lietadlo C-130H firme Boeing, aby ho upravila na testy v rámci programu ATL (Advanced Tactical Laser - Pokročilý taktický laser). Boeing má lietadlo upraviť na použitie vysokoenergetického chemického laseru. Prvé letové testy sa začnú už v lete. Na palube však bude zatiaľ okrem všetkých ovládacích systémov iba náhradný nízkoenergetický laser.

Samotné srdce systému ATL - vysokoenergetický laser - dokončujú v Albuquerque a toto leto by mal prejsť pozemnými testami. V roku 2007 ho Boeing namontuje do C-130 a vyskúša ho aj počas letu. Lúče budú odpaľovať cez 120-centimetrový otvor v bruchu lietadla. Po týchto testoch by Pentagon mal schváliť pokračovanie v plnom vývoji ATL. Táto energetická zbraň by mala byť schopná ničiť, poškodzovať alebo ochromovať vybrané pozemné ciele so žiadnymi alebo minimálnymi vedľajšími škodami.

Rakúske pušky pre Irán

Rakúska firma Steyr-Mannlicher predala Iránu 800 ostreľovačských pušiek HS50 kalibru 12,7 mm. Teherán tvrdí, že pušky potrebuje v boji proti pašerákovi drog z Afganistanu a Pakistanu, ktorí sú často lepšie vyzbrojení ako iránska pohraničná stráž. USA a Veľká Británia už vyjadrili obavy, že zbrane sa môžu dostať do rúk povstalcov v Iraku. Puška HS50

je veľmi presná a jej špeciálne strelivo dokáže preraziť nepriateľnú vestu na vzdialenosť 1,6 km. Nezasťahuje ho ani slabšie dodatočné pancierovanie vozidiel Hummer.

Irán objednal pušky minulý rok a spoločnosť Steyr-Mannlicher dostala povolenie na export od rakúskej vlády. Odhaduje sa, že Teherán za zbrane zaplatil v prepočte okolo 450 miliónov korún.



U-2 nahradia roboty

Pilotov v americkom letectve začínajú postupne nahrádzať roboty. Ako prví skončia piloti strategických prieskumných lietadiel U-2. Všetkých 33 strojov vyradia v priebehu rokov 2007 až 2011. Nahradia ich bezpilotné lietadlá Global Hawk. Oba stroje majú porovnateľné rozmery a podobné elektronické vybavenie. Výhodou Global Hawk je, že bez pilota môže vydržať vo vzduchu až 24 hodín. Letectvo USA ich kúpi viac ako 40.

Stroj U-2 prvýkrát vzlietol 1. augusta 1955, do služby vstúpil o dva roky neskôr. Svet sa o nich dozvedel až 1. mája 1960, keď nad Sovietskym zväzom zostrelili lietadlo pilotované Francisom Garym Powersom. U-2 sa preslávil aj 14. októbra 1962, keď jeden stroj objavil sovietske rakety na Kube. Američania typ priebežne modernizovali, poslednou verziou, ktorá je stále v službe, je U-2S.

Pentagon tiež rozhodol, že nasledujúcu generáciu ťažkých bombardérov budú tvoriť takisto bezpilotné lietadlá. Ministerstvo obrany ich navyše chce mať v službe do konca nasledujúceho desaťročia - o 20 rokov skôr oproti pôvodným plánom.



Vesty pre Irak

Posádky amerických vozidiel v Iraku začali od začiatku roka dostávať chladiace vesty. Tieto „klimatizované odevy“ sa obliekajú pod nepriestrelnú vestu a výrazne znižujú únavu z tepla. Vojak s chladiacou vestou dokáže udržať dostatočnú pozornosť až 6 hodín. Bez vesty v horúcom irackom podnebí udrží ostrážitosť menej ako 2 hodiny. Armáda USA poslala 500 viest pre vojakov používajúcich neklimatizované vozidlá Hummer. Vesta má vnútri množstvo rúrok s vodou a nemrznúcou zmesou. Je pripojená k 6 kg vážiacej chladiacej jednotke, ktorú poháňa elektrický systém vozidla. Jedna vesta stojí približne 7000 dolárov. Americká armáda chce do roku 2010 vybaviť chladiacimi vestami posádky viac ako 9000 vrtuľníkov. Pôvodne sa mali zavádzať už v roku 2004, ale testovanie priamo v Iraku odhalilo problémy so spoľahlivosťou. Američania vyvíjajú podobný systém aj priamo pre pešiakov. Spolu s vlastným spaľovacím motorom by vážil 7,7 kg. Vojaci by chladiaci systém nosili na chrbte, 170 gramov paliva by ho poháňalo asi päť hodín.

Dvostranu pripravil **Miroslav BARIČ**
Foto **STEYER, US Army a USAF**



Krátko

Polská armáda kúpila od izraelskej spoločnosti Elbit prístroje na blokovanie improvizovaných nástražných systémov pre svoje jednotky v Iraku. Mobilné elektronické rušičky vyvinula firma v spolupráci s izraelskou armádou, ktorá ich používa v oblastiach, kde palestínski teroristi mohli nastražiť nálože odpalované pomocou rádiového signálu. Detaily o systéme sú utajované. Poliaci kúpili päť rušičiek namontovaných na vozidlách a päť prenosných kufríkových súprav. Cena kontraktu sa odhaduje na 3 milióny dolárov.

Po rokoch intenzívneho vývoja a testovania začala americká armáda používať v Iraku zariadenia, ktoré dokážu „vidieť cez steny“. RadarVision váži 4 kg a jeho batéria vydrží 90 minút. Dokáže odhaliť, či sa niekto skrýva za 30 cm tehlovým, betónovým alebo kamenným múrom. Obraz je lepší, ak sa osoba za stenou hýbe. RadarVision nedokáže prehliadnuť kovové steny. Zariadenie bude slúžiť americkým vojakom pri operáciách v zastavaných oblastiach. Namontujú ho aj na prieskumné roboty, ktoré s jeho pomocou dokážu rýchlejšie prehľadávať podozrivé budovy.

Námorníctvo USA objednalo 16 konvertoplánov Osprey (14 MV-22 pre námornú pechotu a dva CV-22 pre špeciálne jednotky). Jeden stroj stojí približne 66 miliónov dolárov. Námorníci kupujú aj vybavenie na výcvik a náhradné diely – z nich sú najdrahšie motory, ktoré stoja 2,2 mil. dolárov. Stroj V-22 s preklopnými krídlami dokáže štartovať ako vrtuľník a pristávať ako lietadlo. Prepraví 24 vojakov na vzdialenosť 360 km. Konvertoplány doplnia helikoptéry, ktoré majú nižšiu rýchlosť aj dolet.

Americká armáda už nebude viac kupovať neriadené strely pre svoje raketomety MLRS. Všetka nová munícia bude navádzaná. Základnou navádzanou verziou je raketa M30, ktorá nesie 90-kilogramovú hlavicu a je navádzaná pomocou GPS. Maximálny dosah je 60 km a presnosť na túto vzdialenosť je 3 až 6 metrov. Jedno vozidlo MLRS môže odpáliť 12 rakiet kalibru 227 mm s rovnakou presnosťou, akú majú satelitom navádzané bomby JDAM. Okrem nových M30 armáda USA kúpi iba niekoľko neriadených striel bez hlavice pre cvičné účely. Úplne sa prestane používať verzia s kazetovou municiou. Nepodarilo sa totiž obmedziť zlyhávajúce submunície. Viac ako percento z nej nevzbúchlo a neskôr ohrozovalo civilistov aj vlastných vojakov.

Saudská Arábia objednala stíhačky Eurofighter Typhoon, ktoré majú nahradiť staršie stroje Tornado. Presný počet nie je známy, hovorí sa o 48 lietadlách s opciou na ďalších 24. Spolu s náhradnými dielmi a ďalším vybavením by celý obchod mohol stáť 10 miliárd dolárov. Po Rakúsku, ktoré objednalo 18 stíhačiek, sa tak Saudská Arábia stane druhou krajinou, do ktorej budú Typhoony exportovať. Stroje vyrába konzorcium Eurofighter pre vzdušné sily Nemecka, Veľkej Británie, Talianska a Španielska. Stíhačka dosahuje rýchlosť Mach 2, s tromi prídavnými nádržami má maximálny bojový dolet 1389 km. Dostup je 18 000 m, za minútu vystúpi do výšky 15 240 m.

Južná Kórea sa stáva lokálnou ponorkovou mocnosťou. V súčasnosti používa deväť plavidiel. Ich počet sa v priebehu 15 rokov zdvojnásobí. Do roku 2011 postavia tri ponorky Typ 214 a do roku 2020 ešte šesť. Zároveň v rokoch 2010 až 2022 navrhnu a postavia úplne novú triedu plavidiel s výtlakom 3000 ton. Typ 214 je nemecký projekt, ktorý realizujú v juhokórejských lodeniach. Ponorky majú výtlak 1700 ton a používajú palivové články, ktoré im umožňujú vydržať pod hladinou niekoľko dní. V kombinácii s modernou elektronikou a tichým chodom to z nich robí nebezpečných protivníkov aj pre atómové ponorky.

Írske ministerstvo obrany podpísalo dohodu so švajčiarskou firmou Mowag na dodávku ďalších 15 osemkolesových obrnených vozidiel Piranha III za takmer 30 miliónov eur. Íri už v rokoch 1999 a 2002 kúpili spolu 65 vozidiel tohto typu. Teraz získajú dve nové verzie. Deväť transportérov bude vyzbrojených diaľkovo ovládaným 12,7 mm guľometom, zvyšných šesť bojových vozidiel pechoty bude vyzbrojených kanónom Oto Melara kalibru 30 mm. Nové stroje začnú dodávať vo februári 2007.

Taiwan vyvinul ďalšiu verziu svojej protilodnej rakety - Chsiung Feng IIE. Strela s plochou dráhou letu má dolet 600 km (s úspornejším motorom až 1000 km) a dokáže tak zasiahnuť aj ciele vo vnútrozemí Číny. Po úspešných testoch troch prototypov chce Taiwan vyrobiť spolu 500 kusov. Chsiung Feng IIE sa dá odpalovať z vozidiel aj pevných rámp. Jednotonová strela nesie 227-kilogramovú hlavicu. Je veľmi lacná, stojí približne 300 000 dolárov. Predpokladá sa, že je navádzaná satelitom pomocou GPS.

Lovci

ponoriek



Po skončení 2. svetovej vojny jedinou námornou supervelmocou zostali USA. Loďstvá Nemec-ka i Japonska boli v troskách a bývalí protihitlerovskí spojenci Veľká Británia, Sovietsky zväz a Francúzsko sa stali námornými mocnosťami druhej kategórie.

Éra veľkých delostreleckých (tzv. bitevných) lodí sa skončila a hoci si USA ešte ponechali štyri najmodernejšie plavidlá triedy New Jersey, ich novou prioritou sa stal rozvoj lietadlových nosičov a ponoriek. Modernizáciou s cieľom zvýšiť rýchlosť a zväčšiť kapacitu akumulátorov prešlo množstvo vojnových dieselelektrických stíhacích ponoriek, ale zásadná zmena nastala príchodom Nautila, prvej ponorky s nukleárnym pohonom, ktorú dokončili v apríli 1955.

AMERICKÉ RAKETONOSNÉ PONORKY

Hoci Nautilus, nasledujúci Seawolf i ďalšie jadrové ponorky tried Skate, Skipjack, Tullibee, Thresher, Sturgeon, Narwhal, Los Angeles a opäť Seawolf boli nebezpečné a vďaka atómovému pohonu dokázali operovať dlho v utajení, išlo stále o tzv. stíhacie plavidlá. Po triedu Thresher niesli iba klasické torpéda kalibru 533 mm, ďalšie mohli z torpédometov odpalovať aj

krídlaté strely Tomahawk, protiponorkové strely Subroc a protilodné strely Subharpoon. Možno teda hovoriť o taktických ponorkách s limitovaným dosahom zbraní.

Úplne novým typom sa však stali jadrové ponorky vyzbrojené balistickými strategickými strelami. Prvou takouto raketonosnou ponorkou, zaradenou do výzbroje v decembri 1959, bol George Washington, nesúci okrem šiestich 533 mm torpédometov aj 16 rakiet Polaris A1 s doletom asi 2 200 km. Šestnásť Polarisov A2 vo vertikálnych silách malo aj päť nasledujúcich ponoriek triedy Ethan Allen. Po nich prišli plavidlá tried Lafayette, James Madison a Benjamin Franklin – takisto so 16 raketami Polaris A2, resp. A3 – a napokon superponorky triedy Ohio nesúce po 24 medzikontinentálnych striel Trident 1 a 2.

Práve prvé strategické jadrové ponorky George Washington a Ethan Allen vyvolali na druhej strane bipolárneho sveta významnú reakciu – vznik sovietskych protiponorkových vrtuľníkových krížnikov triedy Moskva.

RUSKÝ PROJEKT 1123

Zadanie z januára 1959 znelo: zostrojiť plavidlo schopné vypátrať a v spolupráci s inými plavidlami a prostriedkami zničiť raketonosné a ostatné ponorky protivníka vo

vzdialených zónach protiponorkovej obrany. Prieskum musia nepretržite zabezpečovať minimálne dva z palubných vrtuľníkov počas celého nasadenia lode, pričom pátrať bude aj samotné plavidlo výkonným radarom ďalekého dosahu a vlečeným sonarom. Okrem tohto vybavenia mal byť na palube výkonný protilodný raketový komplet, torpédomety a vrhače hlbinných bômb, ako aj silná protilietadlová ochrana. Hlavným konštruktérom projektu 1123 sa stal A. S. Savičev.

V SLUŽBE

Trieda Moskva mala mať tri plavidlá – krížniky Moskva, Leningrad a Kyjev. Kyjev nedokončili, ale prvé dva slúžili v zostave Čiernomorskej flotily dlhé roky. Počas blízko-východnej krízy v roku 1974 patrolovali vo východnom Stredomorí na podporu Egypta a záujmy bývalého ZSSR demonštrovali aj návštevami viacerých „spriatelenej“ krajín, napr. Alžírsku, Angolu, Nigérie, Senegal, Juhoafricko či Kuby.

Leningrad spustený na vodu v roku 1969 vyradili zo služby v roku 1991. Moskvu, slúžiacu od roku 1967, predali v roku 1997 Indii na zošrotovanie.

PhDr. Ján DOLINAY

Foto archív

Kresba Rudolf TOMŠA

Technicko-taktické údaje

Prvou loďou projektu 1123 bol krížnik Moskva zaradený do služby v decembri 1967. Mal dĺžku 189 m, max. šírku 34 m, ponor 7,7 m, plný bojový výtlak 14 600 t, max. rýchlosť 29 uzlov (takmer 54 km/hod.) a dosah 6 000 námorných míľ (vyše 11 000 km) pri rýchlosti 18 uzlov. Niesol 14 špeciálnych vrtuľníkov Kamov Ka-25 (v kóde NATO „Hormone“), vybavených rádiolokátorom, pasívnym aj aktívnym sonarom a detektorom magnetických anomálií.

Výzbroj lode pozostávala z dvojitého odpaľovacieho zariadenia protilodných rakiet PU, dvoch 5-hlavňových 533 mm torpédometov, dvoch vrhačov hlbinných bômb RBU-6000, dvoch dvojíťch protilietadlových raketových kompletov PU ZRK „Štorm“ a dvoch protilietadlových kanónových dvojčiat kalibru 57 mm.





Bol pravdepodobne jedným z najkontroverzejších, avšak tiež najschopnejších, najúspešnejších aj najvplyvnejších sovietskych veliteľov II. svetovej vojny. Jeho vplyv pretrval aj v zložitom povojnovom období, keď sa stal jedným z hlavných ideových tvorcov a architektov Spojených ozbrojených síl Varšavskej zmluvy, predstavujúcej v čase studenej vojny protiváhu NATO.

IMPULZÍVNY VELITEĽ

Ivan Stepanovič Konev sa narodil v obci Lodižna neďaleko Archangeľska 28. decembra 1897. Po nepríliš radostnom detstve bol v apríli 1916 počas prvej svetovej vojny predčasne povolaný do vojenskej služby, avšak zúčastnil sa iba na málo bojoch. Do víru vojnového diania ho vtiahla občianska vojna, v ktorej to dotiahol z obyčajného vojaka až na zborového komisára Červenej armády.

Po vojne prešiel viacerými štábnymi kurzami, vrátane veliteľskej praxe na stupni pluku a divízie. V rokoch 1932 – 1934 navštevoval Frunzeho vojenskú akadémiu v Moskve, po úspešnom absolvovaní ktorej bol ustanovený veliteľom Bieloruského vojenského okruhu. V priebehu rozsiahlych čistiek a personálnych zmien ho v roku 1937 vyslali do Mongolska, kde prevzal vedľa velenia špeciálneho armádneho zboru aj post vojenského poradcu Mongolskej armády, neskôr post veliteľa samostatnej armády na Ďalekom východe. Kariéra talentovaného, avšak veľmi impulzívneho veliteľa mala stále stúpajúcu tendenciu a do mája 1941 stihol zastávať funkcie veliteľa Zabajkalského a Severokaukazského vojenského okruhu.

ŤAŽKÉ BOJOVÉ ZAČIATKY

Tesne pred prepadnutím ZSSR Nemeckom bol poverený velením 19. armády, ktorá bola, podobne

KONTROVERZNÝ MARŠAL

ako ostatné sovietske armády v úvodnej fáze nemeckého blitzkriegu, takmer zničená. Veliteľské schopnosti Koneva ale zažiarili práve počas „zdržiavacích“ bojov a organizovaného ústupu, čo neostalo bez povšimnutia sovietskeho najvyššieho velenia. V septembri 1941 bol preto poverený velením Západného frontu, hlavnou úlohou ktorého bolo brániť prístupy k Moskve. Katastrofálna porážka v oblasti Vjazmy, na ktorej mal hlavný podiel vedľa J. V. Stalina aj sám Konev, spôsobila, že sa dostal do nemilosti. Pred vojenským tribunálom a hroziacou popravou ho

však zachránil generál G. K. Žukov, ktorý si ho v prebiehajúcej bitke o hlavné mesto vybral za svojho zástupcu. Konev bol súčasne menovaný veliteľom novovytvoreného Kalininského frontu a povýšený na generálplukovníka. Odvážne a rozhodné počínanie počas kritických udalostí z prelomu rokov 1941/1942 mu získalo späť stratenú reputáciu i miesto v užšom kruhu veliteľov, ktorí mali v ďalšej fáze vojny viesť kľúčové operácie na strategických smeroch. Velenie Západného a Severozápadného frontu v čase augusta 1942 až mája 1943, s ktorými sa márne pokúšal zlikvidovať nemecký výbežok pri Rževe, však znova naštrbili jeho povest i sebadôveru.

OD KURSKA PO PRAHU

Napriek tomu bol v nadchádzajúcej Kurskej bitke v júli 1943 poverený dôležitou úlohou veliť Stepnému frontu – strategickej zálohe Sovietskej armády, ktorá bola nakoniec nasadená v kritickom okamihu operácie a zásadným spôsobom ovplyvnila jej výsledok. Jeho vojská sa výraznou mierou podieľali aj na následnej protiofenzíve, ktorá priniesla oslobodenie východnej Ukrajiny a ktorá mu opäť zabezpečila Stalinovu dôveru. Vojaci Konevovho frontu, v októbri 1943 premenovaného na 2. a v marci 1944 zasa na 1. ukrajinský, sa vyznamenali aj pri bleskovom prechode Dnepra a následnom oslobodzovaní Západnej Ukrajiny.

Koneva za to povýšili do maršalskej hodnosti. Jeho snaha osobovať si hlavný podiel zásluh na dosiahnutých úspechoch ale viedla k rivalite a nevyhnutným sporom s ostatnými sovietskymi veliteľmi, najmä maršalom Žukovom, proti ktorému Konev intrigoval priamo u Stalina. S jeho márnomyseľnosťou prevládajúcou ostro kontrastovala družná a veselá povaha, ktorá imponovala vojakom a podriadeným dôstojníkom. Pod Konevovým velením pokračoval 1. ukra-

jinský front v dravom postupe aj v zostávajúcom období vojny. Koncom augusta 1944 najprv prekročil sovietsko-poľskú hranicu, aby sa v čase septembra a októbra nechal zatiahnuť do ťažkých a krvavých bojov o karpatské priesmyky. Na jar 1945 Konev brilantným obkľučujúcim manévrom úspešne završil ťaženie v západnom Poľsku, ktoré sa skončilo minimálnym poškodením historického Krakova i celého priemyselného Sliezska. Významnou mierou sa podieľal aj na úspechu následnej Berlínskej operácie a boli to nakoniec jeho vojská, ktoré oslobodzovali Prahu.

ZASTRAŠOVATEĽ ZÁPADU

Po skončení vojny najprv krátko velil sovietskym okupačným vojskám v Rakúsku, aby v roku 1946 ako námestník ministra obrany prevzal po Žukovovi post vrchného veliteľa sovietskych pozemných vojsk. V roku 1950 sa stal tiež hlavným inšpektorom Sovietskej armády, pričom súčasne zastával aj rad straníckych funkcií. Schopnosť vychádzať so Stalinom výrazne pomohli jeho kariére, hoci jeho hviezda v roku 1951 prechodne upadla, keď bol prevelený na veliteľstvo Priekarpatského vojenského okruhu.

Po Stalinovej smrti sa však stal „trójskym koňom“ jeho nástupcu - N. S. Chruščova, ktorý ho v roku 1955 vrátil späť na výslnie. Koneva znovu vymenovali za vrchného veliteľa pozemných vojsk i námestníka ministra obrany a začiatkom roku 1956 bol dokonca ustanovený najvyšším veliteľom vojenskej aliancie krajín východného bloku, ktorého bol jedným z architektov. Patril medzi hlavných zástancov vydržiavania silnej armády a stratégie zastrašovania ako najvhodnejšej prevencie pred hrozbou Západu. V novembri 1956 osobne riadil sovietsku intervenciu v Maďarsku, ktorá sa skončila krvavým potlačením protikomunistického povstania. Rok na to zohral neblahú úlohu aj pri definitívnom odstavení maršala Žukova, aby sa v marci 1960 sám vzdal všetkých funkcií (vo velení vojsk Varšavskej zmluvy ho vystriedal maršal A. A. Grečko) a zostal pôsobiť v armáde už len v aktívnej výslužbe. Odpočinku si ale dlho neužil, nakoľko bol v čase berlínskej krízy povolaný v auguste 1961 späť do služby ako vrchný veliteľ sovietskych vojsk v Nemecku. Sovietskemu vedeniu sa zdalo výhodné, aby tam ZSSR, za reálnej hrozby vypuknutia nového ozbrojeného konfliktu, reprezentoval nekompromisný a osvedčený veliteľ. Po odchode z tejto pozície v roku 1963 sa vrátil do funkcie hlavného inšpektora Sovietskej armády vo výslužbe, ktorú vykonával až do svojej smrti 21. mája 1971 v Moskve.

Alex MASKALÍK
Vojenský historický ústav
Bratislava

Rakúsko-uhorská Kriegsmarine

V lodnom inžinierstve začiatok 20. storočia predstavoval mimoriadne dynamické obdobie. Prudký technický a technologický pokrok spôsobil, že mnohé lode boli zastarané už v okamihu svojho spustenia na vodu. Hľadanie optimálneho skĺbenia veľkosti, výzbroje, pancierovania a rýchlosti viedlo k vzniku nových kategórií bojových lodí.

Priamymi predchodcami neskorších ľahkých krížnikov boli krížniky podľa anglického vzoru nazývané "scouts" – prieskumníci, zvedovia. Tieto lode mali zabezpečovať pre flotily prieskum alebo pôsobiť ako vedúce lode eskadriér torpédoborcov, ktorým sa rovnali v rýchlosti, ale prevyšovali ich výzbrojou. Prvým takýmto krížnikom bol britský H.M.S. Sentinel, postavený v roku 1903. Krížniky tejto koncepcie stavalo aj wilhelmovské Nemecko s pomenovaním "Kleinkreuzer". Ich úlohou okrem prieskumu malo byť najmä diverzné pôsobenie na námorných trasách protivníka, teda Veľkej Británie.

SKAUTI NA RAKÚSKO-UHORSKÝ SPÔSOB

Rakúsko-uhorská Kriegsmarine trpela chronickým nedostatkom moderných ľahkých lodí. Práve pre

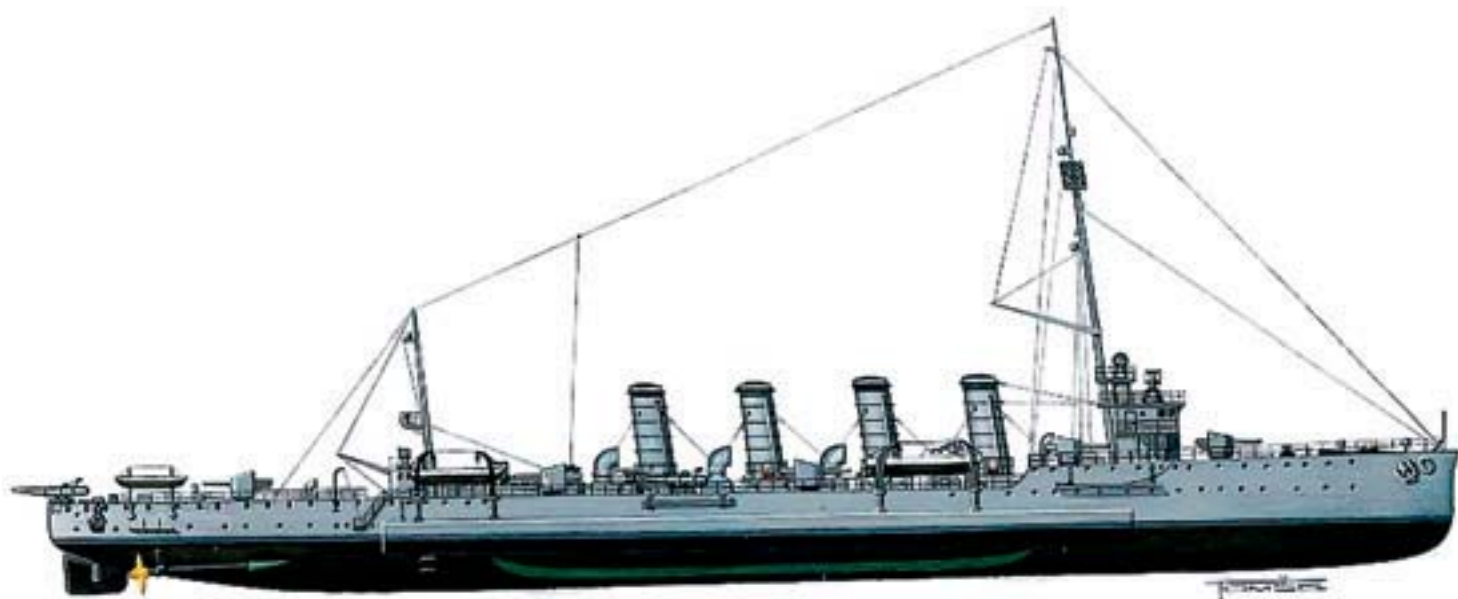
prudký technický pokrok došlo totiž k veľmi rýchlemu zastaraniu troch inak vcelku vydarených tzv. chránených krížnikov typu Zenta postavených v rokoch 1899 - 1903. Po určitom váhaní a schvaľovacích peripetiách sa velenie Kriegsmarine rozhodlo práve pre krížnik parametrami zodpovedajúci "skautom". Na rozhodovanie admirality mal nepochybne vplyv aj krížnik Quarto zaradený do výzbroje jej najväčšieho rivala na Jadrane - talianskeho námorníctva.

V roku 1909 tak bol v Námornom arzenále v Pule spustený na vodu krížnik S.M.S. Admiral Spaun. Do stavu loďstva bol zaradený 15. novembra 1910. Išlo o 130,6 metra dlhé, 12,8m široké plavidlo s ponorom 5 metrov a výtlakom 3384/3944 ton. Loď poháňali štyri parsonsove turbíny Melms-Pfenninger s celkovým výkonom 18 740 kW, ktoré umožňovali krížniku plávať rýchlosťou 27 uzlov (50 km/h) a krátkodobu až 33 uzlov (61 km/h). Paru pre turbíny zabezpečovalo 16 vodorúrkových kotlov Yarrow. Výzbroj tvorilo 7 vynikajúcich diel Škoda kalibru 10cm/d50 krytých pancierovými štítmí a jedno delo kalibru 4,7cm/d44. Dve 10-centimetrové delá boli umiestnené vedľa seba na prove, jedno sa spolu so 4,7-centimetrovým delom nachádzalo v osi lode na korme a ostatné po dve v batériách na bokoch lode.

Výzbroj nebola veľmi silná, ale 10 cm delo Škoda bolo špičkou vo svojej triede a parametrami sa približovalo britským a talianskym 120mm delám. Pancierovanie dosahovalo 6cm na bokoch, 5cm pancierom bol chránený mostík a palubu kryl 2cm pancier. Posádku krížnika tvorilo 327 mužov. Krížnik mal veľmi elegantné tvary s charakteristickou kolmou provou vyvýšenou voči hlavnej palube a štyrmi masívnymi mierne dozadu sklonenými komínmi.

Admiralita bola s novým plavidlom, pre ktoré sa vžilo označenie rýchly krížnik (Rapidkreuzer), spokojná, a preto objednala ďalšie tri krížniky. Nové plavidlá mali identické rozmery ako Admiral Spaun, ale došlo u nich k výraznému posilneniu výzbroje. Hlavné delostrelectvo bolo posilnené o dve 10 cm delá. Na prove zostalo iba jedno umiestnené v osi lode, ostatných osem bolo v batériách po oboch bokoch lode. Do výzbroje pribudlo tiež „protibalónové“ delo kalibru 7cm/d50. Výraznou zmenou bola inštalácia troch dvojítych 533 mm torpédometov Pelloni-Kraut, inštalovaných po jednom na bokoch lode a korme. Výrazne sa zjednodušil pohonný systém. Namiesto komplikovanej sústavy štyroch turbín boli nové lode vybavené dvoma spoľahlivejšími turbínami AEG s celkovým inštalovaným výkonom 22 371 kW, ktoré poháňali dve lodné skrutky.

Ako prvý bol v terstských lodeniciach Cantiere Navale na vodu spustený krížnik S.M.S. Saida. Do výzbroje ho zaradili 1. augusta 1914. Oproti ostatným sesterským lodiam mala Saida o jeden kotol menej, čo spôsobilo, že bola pomalšia a tento nedostatok dosť komplikoval nasadenie lodí v spoločnej formácii. Štyri týždne na to bol v lodeniciach Ganz & Co. – Danubius vo Fiume (dnešná Rijeka) dokončený S.M.S. Helgoland a posledná loď tejto triedy S.M.S. Novara bola vo Fiume dokončená 10. januára 1915.



SMS "Novara" rakúsko-uhorský rýchly krížnik v podobe z mája 1917

Do lodení sa na krátky čas vrátil aj Admiral Spaun, aby jeho výzbroj rozšírili o štyri dvojité torpédomety.

BOJOVÉ NASADENIE

Admiral Spaun bol po zaradení do stavu loďstva postavený na čelo 2. torpédovej flotily ako jej vlajková loď. Novara, Saida a Helgoland sa stali súčasťou krížnikovej flotily so základňou v Boke Kotorskej. Prvou významnou akciou, na ktorej sa krížniky zúčastnili, bol prepád talianskeho pobrežia v noci z 23. na 24. mája 1915. Na prepade sa zúčastnila prakticky celá Kriegsmarine a Rakúsko-Uhorsko takto trestalo vierolomnosť bývalého spojenca. Novara spolu s malým torpédoborcom S.M.S. Scharfschütze a štyrmi torpédovkami prepadli prístav Porto Corsini neďaleko Benátok. Zväzu velil kapitán radovej lode (linienschiffskapitän) Miklós Horthy de Nagybánya, neskorší maďarský diktátor. Novara palbou svojich diel kryla odvážny výpad torpédoborca priamo do vnútra prístavného bazénu. Helgoland pod velením kapitána radovej lode Heinricha Seitza si na inom mieste po zničení signálnej stanice a niekoľkých železničných budov pripísal aj potopenie nepriateľského torpédoborca. Admiral Spaun a Saida sa pri ostreľovaní talianskeho pobrežia s odporom nestretli.

V ďalšom období krížniky jednotlivito alebo vo dvojiciach uskutočňovali nájazdy na nepriateľské

pobrežia a neskôr na protiponorkovú uzáveru v Otrantskom prielive. K vážnejšiemu stretnutiu s loďami Dohody došlo na samom konci roku 1915. Do akcie stíhať dva talianske torpédoborce vyrazil Helgoland spolu s piatimi torpédoborcami triedy Tatra. Krátko po vyplávaní rakúsky zväz narazil na francúzsku ponorku Monge, ktorú Helgoland nárazom provy poškodil a torpédoborce Csepel a Balaton dorazili delami. Avizované torpédoborce sa nájsť nepodarilo, ale pred Dračom zväz narazil na dve plachetnice a parník. Potopiť ich nebol problém, do boja sa však zapojili aj talianske pobrežné batérie. Torpédoborce Lika a Triglav pri manévrovaní vplávali priamo do mínového poľa a po dvojitom výbuchu Lika klesol ku dnu. Triglav sa pokúsil o záchranu posádky, ale vzápätí narazil na mínú aj on. Ostatné torpédoborce sa pokúsili ochromený Triglav vziať do vleku. Znehybnený rakúsky zväz sa tak stal výborným cieľom pre talianske batérie, ktoré umlčali až delostrelci Helgolandu. Na spomalený rakúsky zväz sa vzápätí vrhlo takmer celé jadranské loďstvo Dohody. Triglav sa zachrániť nepodarilo, ale Helgoland a ostatné torpédoborce po celodennej naháňačke a za cenu početných poškodení unikli.

PONORKOVÁ HROZBA

Hoci rakúsko-uhorská Kriegsmarine aj loďstvo Dohody disponovali na Jadrane množstvom ťažkých

bojových lodí, napriek tomu sa aktérmi najväčšieho námorného stretnutia na Jadrane počas 1. svetovej vojny na rakúskej strane stali práve rýchle krížniky. Loďstvu Dohody sa napriek výraznej prevahe nepodarilo získať nad Jadranským morom kontrolu. Naopak, bolo to rakúsko-uhorské loďstvo, ktoré svojimi ľahkými silami neustále narušovalo zásobovanie jednotiek Dohody v Albánsku. Najúčinnnejšou zbraňou Centrálnych mocností na mori sa postupne stali ponorky. Ich činnosť spôsobila, že talianske, britské a francúzske lode sa hlbšie do Jadranského mora púšťali len zriedka. Ponorky sa stali takou hrozbou, že velenie Dohody pristúpilo k vybudovaniu uzávery, ktorá im mala zabrániť prenikať cez Otrantský prieliv do Stredozemného mora. Základom uzávery boli ozbrojené rybárske trawlers vlečúce siete. Ponorky síce systém zábran prekonať vedeli, ale stálo ich to cenný čas a palivo. Rakúsko-uhorská admirálita sa preto snažila zátarasy narušovať nájazdmi menších skupín ľahkých síl. Takýto prístup však problém neriešil, a preto bol v máji 1917 naplánovaný ambicióznejší útok troch rýchlych krížnikov naraz, podporený navyše akciou dvojice veľkých torpédoborcov.

(Pokr. v budúcom čísle)

Ing. Andrej ŽIAROVSKÝ
Kresba **Rudolf TOMŠA**

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Ľubomír Bulík a mesačník OBRANA v spolupráci s Komunikačným odborom MO SR a organizátormi Dňa detí s ozbrojenými silami a Slovenským rozhlasom, vyhlasujú pre žiakov základných škôl 5. ročník výtvarnej súťaže

VOJACI OČAMI DETÍ

Účastníci súťaže zašlú svoje práce spolu so spiatočnou adresou, telefónnym kontaktom a dátumom narodenia najneskôr do 3. mája 2006 na adresu:

Redakcia OBRANA,
Kutuzovova 8,
832 47 Bratislava.

Autori najlepších prác v kategórii mladších a starších žiakov získajú hodnotné ceny a ich práce uverejníme na internetovej stránke Ministerstva obrany SR. Zároveň ich pozveme na vojenský Deň detí, ktorý sa tento rok uskutoční v sobotu 27. mája 2006 v Krupine.



Vojenský pilot, nakreslil **Lukáš Filip** zo Špeciálnej základnej internátnej školy v Ždani

Medaily za Kosovo

Medaily za službu v mierových misiách dostali 21. februára v Trebišove príslušníci 7. československého kontingentu KFOR v Kosove. Vyznamenania si prevzalo 65 slovenských a 33 českých vojakov. Dvadsaťsedem príslušníkov slovenskej jednotky, ktorí zahynuli v januári pri návrate z misie v Kosove, dostalo ocenenie in memoriam.

„Ozbrojené sily dnes vyzerajú inak ako pred desiatimi rokmi. Okrem obrany suverenity a nezávislosti Slovenska, ktorá je naďalej ich strategickou úlohou, je armáda aj nástrojom zahraničnej politiky. Dnes potrebujeme, aby vojak pôsobil tam, kde sú záujmy našej vlasti,“ povedal Martin Fedor v Trebišove. „Váš príspevok je neoceniteľný. Bok po boku ste v Kosove ukázali, že naše národy majú aj po rozdelení Česko-Slovenska k sebe naďalej blízko. Riskovali ste zdravie aj život v prospech ľudí, ktorí by bez vás boli bezbranní. Vytvorili ste podmienky na to, aby na Balkáne nemali úspech zbrane, ale politické riešenia,“ vyhlásil minister obrany.

Stabilita Európy závisí od stability jednotlivých oblastí. „Preto Slovensko zvyšuje počty vojakov pôsobiacich nielen v mierovej operácii ALTHEA v Bosne a Hercegovine,“ povedal náčelník generálneho štábu OS SR Ľubomír Bulík. Podľa jeho slov sa počet našich v operácii KFOR v Kosove rozrastie o zabezpečovaciu čatu 35 vojakov.



Na odovzdávaní medailí sa zúčastnil aj zástupca náčelníka generálneho štábu Armády ČR Emil Pupiš. Slovenskí vojaci sú v operácii KFOR od septembra 1999, keď 40 vojakov pôsobilo v rakúskom prápore, od februára 2002 sú naši vojaci súčasťou mnohonárodnej brigády Stred.

(ko)
Foto Michal BURZA

Vodiči, chemici, lekári, právnici...



„Rok 2006 nám prezradí, ako sa bude vyvíjať personálna naplnenosť všetkých funkcií vojenských profesionálov v Ozbrojených silách SR a aká bude naša pozícia pri získavaní nových vojakov na trhu práce. Keďže však v žiadnom prípade nesmieme v tejto oblasti zaostáť, budeme na regrutáciu a s ňou spojený marketing aj v nasledujúcom období klásť veľký dôraz,“ povedal 16. februára minister obrany Martin Fedor počas odovzdávania nových automobilov regrutáčnym strediskám ozbrojených síl.

Vozidlá Opel Astra Kombi, ktorých grafický dizajn navrhla a zrealizovala 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová, si na nádvorí bratislavských Hurbanových kasární aj v prítomnosti náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučika Ľubomíra Bulíka prevzali zástupcovia všetkých regrutáčnych stredísk z krajských miest.

„Vojakov chceme získať do ozbrojených síl stabilizovaním ich sociálnej situácie, ako aj zatriaktnením výkonu služby v oblasti logistického zabezpečenia. Začínajúc napríklad novými spojovacími či výpočtovými technológiami cez profe-

sionálny výstroj v zahraničných misiách až po také vozidlá, ako sme odovzdali teraz našim kolegom v regrutáčnych strediskách,“ avizoval Ľ. Bulík. Sumarizoval, že ak v roku 2004 armáda zregrutovala 2014 vojakov, vlni ich bolo 1537. Nižšie číslo síce súviselo s tým, že vlni už vo vojenských jednotkách nebolo toľko voľných miest, ale náčelník generálneho štábu i tak konštatoval, že záujem o službu vo vojenskej uniforme o niečo poklesol.

„Prostredie ozbrojených síl, do ktorého mladé ženy a mužov pozývame, musí byť profesionálne atraktívne, inak by sme na trhu práce začali mať problémy,“ zhrnul Ľ. Bulík.

„V súčasnosti máme zo strany vojenských útvarov najväčšie požiadavky na vodičov, chemikov, ženistov, právnikov, lekárov a psychológov,“ konštatoval riaditeľ Personálneho úradu OS SR plukovník Vladimír Vagaš. Poznamenal, že prijímací proces do ozbrojených síl sa urýchljuje. Začínajúc tým, že napríklad regrutáčne strediská už majú vlastných lekárov a záujemcovia o vojenskú uniformu nemusia cestovať do neraz vzdialených vojenských nemocníc, až po skutočnosť, že čas od absolvovania všetkých formalít po reálny nástup do vojenskej služby sa skrátil z mesiacov na týždne.

A ako sa v rámci získavania nových a kvalitných vojenských profesionálov vyvíja oblasť marketingu, ktorú na začiatku zdôraznil i minister obrany Martin Fedor? Hovorí Maroš Kemény, riaditeľ Komunikačného odboru MO SR: „Marketingové pôsobenie na našu cieľovú skupinu pokračuje v rovnakom trende aj tento rok. Budeme všade tam, kde mladí ľudia prirodzene chodia, na športových podujatiach, festivaloch, na stredných či vysokých školách. V pláne máme nakrútenie reklamného spotu, ale aj „hymny“ profesionálnej armády. Sme veľmi radi, že výskum, ktorý sme na sklonku roka 2005 realizovali medzi stredoškôlkami, potvrdil, že mladí ľudia vnímajú dramatickú zmenu imidžu armády a že táto je im sympatická.“

Text a foto Pavol VITKO

Spoluúčasť amerických detí

Aj deti zamestnancov americkej ambasády na Slovensku sú veľmi smutné zo smrti našich vojakov, ktorí sa vracali z misie v Kosove. Svoju spoluúčasť vyjadrili kresbami a prostredníctvom MO SR ich zaslali slovenským rovesníkom, ktorí pri tomto tragickom nešťastí prišli o svojich najbližších.



Cvičenie NATO na Slovensku

Vláda na zasadnutí 15. februára odsúhlasila organizáciu vojenského cvičenia NATO na Slovensku pod názvom CMX06. V dňoch 1. – 7. marca 2006 sa na ňom zúčastnili vrcholné orgány krízového manažmentu členských krajín aliance, príslušné štruktúry v sídle NATO a strategické veliteľstvá. Cvičenie sa zameralo na riešenie krízovej situácie s asymetrickými hrozbami, počítalo aj s použitím zbraní hromadného ničenia voči spojencom. Riadil ho generálny tajomník NATO Jaap de Hoop Scheffer aj za účasti pozorovateľov z EÚ, OSN a OBSE.

Na príslušníkov ozbrojených síl čaká v tomto roku spolu štyridsať cvičení. Z toho jedenásť v zahraničí pod velením NATO alebo EÚ. Na území Slovenska budú zase podľa plánu cvičiť vojaci štrnástich zahraničných armád. Cvičenia s partnerskými krajinami sú veľmi dôležité, lebo vojakov pripravujú na spoločné operácie.



Smutný list

„Som matkou dvoch detí, no zároveň ma veľmi dojala slovné vyjadrenie mojej malej netere v súvislosti s nedávnou tragickou nehodou profesionálov, vracajúcich sa z plnenia úloh v mierovej misii KFOR k domovským útvarom, ktorí zahynuli na území Maďarskej republiky,“ napísala nám nadrotmajsterka Jana Obertová zo Základnej výchovnej školy v Martine. Obrátila sa na nás s prosbou o publikovanie listu a kresby, ktoré toto sedemročné dievčatko, Kristínka Kuřková z Volkoviec, odovzdalo nadrotmajsterke Obertovej so slovami: „Teta Janka, prosím, pošlite do nebička tento môj list pre vojakov, ktorí tak ťažko zomreli. Veď si len predstavte, že teraz niekde plače také dievčatko ako som ja pre svojho ocka a predstavte si, že teraz musí bez svojho ocka vyrastať len so svojou mamičkou...“ Kristínka v liste našim vojakom píše: „Milí vojaci, je mi ľúto, že ste museli zomrieť takou krutou smrťou...“

Jej kresbu publikujeme.

Protikorupčný plán

Minister obrany Martin Fedor odsúhlasil aktualizovaný Akčný plán boja proti korupcii. Ten má pomôcť pri jej potláčaní v ozbrojených silách. Akčný plán formovali aj názory profesionálnych vojakov a občianskych zamestnancov. Obsahuje takmer dve desiatky opatrení najmä organizačného charakteru. Do eliminácie korupcie sa zapoja aj rezortné spravodajské služby, inšpekcia ministra a vojenská polícia. Akčný plán hovorí i o aktívnejšom zapojení vzdelávacích inštitúcií do programu boja proti korupcii – aj zmenami v študijných programoch Národnej akadémie obrany, poddôstojníckej akadémie či odborných výchovných škôl.

Z prieskumov korupcie vyplýva, že rezort obrany dlhodobo patrí k najmenej zasiahnutým inštitúciám. Je však vnímaná špecificky, neprejavuje sa podľa názorov respondentov tradičnými formami, ako sú napríklad úplatky, ale je skôr chápaná ako problém vzťahov a personálnej politiky.

(ko)





www.profesionalnaarmada.sk



Vojna useknutých rúk

V tomto čísle OBRANY prinášame o.i. rozhovor s veľvyslancom SR pri OSN Petrom Burianom, ktorý hovorí o pozornosti medzinárodného spoločenstva sústredeného na Afriku, ako aj o komplikovanosti tamojších reálií. Jeho slová ilustrujeme touto analýzou vojenského konfliktu v Sierra Leone, kde v rámci misie UNAMSIL v rokoch 1999 až 2005 pôsobili aj naši vojenski pozorovatelia. Ich činnosti sme sa bližšie venovali v OBRANE 1/2006. Teraz sa sústredíme na priebeh z nášho hľadiska miestami až absurdného, no o to krutejšieho konfliktu.

Za hlavnú príčinu občianskej vojny v tejto krajine možno považovať ekonomický pokles, korupciu a nerovnomerné prerozdelenie zdrojov v rámci krajiny. Po odchode britskej koloniálnej správy a vyhlásení nezávislosti v roku 1961 sa dostali k slovu aj základné rozpory z dôvodu veľmi nerovnomerného prerozdelenia zdrojov medzi hlavnými etnickými skupinami. Hlavný rozpor nastal medzi privilegovanou vrstvou takzvanými Krios alebo Kreolmi, ktorí obývajú hlavne oblasť Freetownu a úzko spolupracujú s usadenými libanonskými obchodníkmi a podnikateľmi. Na druhej strane stáli chudobní pôvodní obyvatelia hlavne z kmeňov Temene a Mende.

Kreolov – zväčša miešancov bývalých čiernych otrokov s belochmi tvoria potomkovia prvých osadníkov, ktorých sem od roku 1787 na území Freetownu usadzovali Briti ako oslobodených otrokov, ktorí bojovali na britskej strane proti americkým osadníkom vo vojne o nezávislosť USA (1775-83).

Úplne prvá skupina 330 černochoch a 70 bielych prostitútok bola privezená na územie dnešného Freetownu kúpeného od miestneho kmeňa Temene v roku 1787. Faktom je, že títo Kreoli spolu s Libanoncami, ktorí sem prišli už začiatkom 20 storočia, majú pod kontrolou väčšinu ekonomických zdrojov a s tým súvisiaci veľký politický vplyv. V bohatom štáte by aj príliš nerovnomerné rozdeľovanie zdrojov nemuselo byť potenciálnym zdrojom ozbrojeného konfliktu. No v krajine s veľkým prírastkom obyvateľstva a s viac ako 50% nezamestnanosťou je zápas o obmedzené ekonomické zdroje zápasom o prežitie.

Kľúčovú úlohu v iniciácii konfliktu zohrala však susedná Libéria a tamojší diktátor Charles Taylor, ktorý podporoval hnutie RUF (Revolutionary United Front – Spoločný revolučný front), ako prostriedok destabilizácie Sierra Leone. Jeho záujem dostať pod kontrolu ložiská diamantov v tejto krajine a stať sa dominantným hegemonom v Západnej Afrike boli ľahko dešifrovateľné.

LUMPENPROLETARIÁT ÚTOČÍ

Korene RUF siahajú do roku 1798, kedy sa intelektuáli, študentskí aktivisti a odborári snažili zmeniť systém vlády jednej politickej strany. Začiatkom 90-tých rokov to však už bola vo svojich základoch bojová organizácia „lumpenproletariátu“ bez výraznejšieho ideologického, politického, kmeňového či náboženského programu. Dať do pohybu tisíce ľudí bez akéhokoľvek majetku, vo veľkej väčšine negramotných a pracujúcich (ak vôbec dajúku prácu mali) spravidla len za stravu zase nemusel byť až taký veľký

problém. Eufemicky povedané – organizácia chcela prerozdelať zdroje bez ambície akokoľvek dlhodobšie organizovať ekonomiku. Povedané jednoduchošie – teraz budeme rabovať a potom sa ukáže.

Vojna sa začala v marci 1991 vpádom RUF vo východnej provincii Kailahun. Vodcom bol Foday Sankoh, bývalý vojenský čatár a fotograf, ktorý mal za sebou ideologický výcvik v Lýbii. Pozíciu veliaceho zástupcu v hnutí si vydobil len 27-ročný Sam Bockarie. Pre maličkú postavu dostal prezývku Mosquito. Pod jeho velením RUF demonštrovala svoju brutalitu zabíjaním, mrzačením končatín a odrezávaním genitálií či hláv vodcov miestnych komunit, ktoré napichávala pre výstrahu na koly. Hneď na začiatku vojny povstalci nútené regrutovali chlapcov ešte v školskom veku ako bojovníkov a dievčatá čakal osud sexuálnych otrokyň. Malá skupina intelektuálov, ktorá chcela dať činnosti hnutia predsa len o niečo civilizovanejší charakter a s takýmito metódami nesúhlasila, bola veľmi rýchlo eliminovaná.

V apríli 1992 sa z frontu v buši vrátila do hlavného mesta Freetown malá skupina dôstojníkov. Ich pôvodným zámerom bolo získanie financií pre svojich vojakov od prezidenta a ministerstva obrany, pretože vládne jednotky už takmer rok bojovali bez vyplatenej mzdy a dodávok proviantu. S tým, pochopiteľne, súviselo aj správanie sa týchto vojsk, ktoré na niektorých miestach začalo pripomínať povstalcov. Skupinka vedená kapitánom Valentine Strasserom sa však v metropole stretla s totálnou neschopnosťou a demoralizáciou. Riadna vláda sa v podstate po príchode niekoľkých desiatok ozbrojencov z frontu a po politickej demonstrácii zosypala sama, rozutekala, prezident Momoh ušiel aj so svojou gardou. Po tom ako následne poručík Solomon Mura so svojimi vojakmi obsadil hlavné vládne budovy, prevzal 25 ročný kapitán Strasser moc. Zapísal sa do histórie ako najmladší diktátor na svete a vládnucim orgánom sa stal jeho National Provisional Council.

ŽOLDIERI

Ani Strasserova vláda si však s povstalcami neporadila. Hrôzami plnými mrzačenia prakticky vyľudnili vidiek, hlavné mesto bolo preplnené utečencami, ekonomický život bol zruinovaný a masy rebelov opäť stáli pred bránami metropoly. V januári 1995 tiež obsadili a vyrabovali bane spoločnosti Sierra Rutile patriacich spoločnosti z amerického Ohia, ktorá bola jednou z hlavných prispievateľov do rozpočtu krajiny. Spoločnosť s tichým súhlasom vlády a ďalších zainteresovaných strán v pozadí angažovala svetoznámeho žoldniera Roberta MacKenziho s jeho asi 400 najatými nepálskymi Ghurkami. Behom dvoch mesiacov však padol do pasce. Rebeli ho zabili a podľa dostupných údajov rituálne zjedli. Ghurkovia stratili chuť bojovať a vrátili sa späť. Keď sa povstalecké skupiny v tom istom roku opäť priblížili na dostrel od hlavného mesta, a sily pravidelnej armády podporovanej brigádou ECOMOGU (Spoločenstvo západoafrických štátov) nedokázali zvrátiť vývoj, mladý diktátor Strasser súhlasil s príchodom juhoafrickej žoldnierskej firmy Excutive Outcome (EO). Tá napríklad v Angole

zachraňovala legálnu vládu po tom, čo povstanci UNITA obsadili 80 % krajiny a ohrozili aj naftové polia na pobreží.

Uvedená firma sa pustila do protiútoku za sľub platby 500 000 dolárov mesačne v diamantoch z diamantových baní. No s tým že si musia tieto bane sami oslobodiť. Podľa rôznych odhadov 100 až 300 vysoko špecializovaných a skúsených žoldnierov s vrtulníkmi Mi-24 a Mi-17, podporovaných dvomi lietadlami Alpha Jet ECOMOGU, s pomocou obrnených transportérov a s dvomi BVP-2 dokázalo vytlačiť k hraniciam Libérie a do odľahlých častí krajiny tvrdé jadro štyri až päť tisíc ozbrojených povstalcov podporovaných ďalšími desaťtisícovými húfmi rabujúcich rebelov.

Povstalecká zdrogovaná a opitá armáda tvorená zo značnej časti deťmi vo veku 8 až 15 rokov bola rovnocenným súperom vekovo síce starším, ale tiež často podobne demoralizovaným vládnym vojskám. Napriek počtu však nemala šancu proti dokonale vycvičeným, skúseným a disciplinovaným bojovníkom juhoafrickej firmy. Tu však treba dodať, že EO bojovala aj za pomoci skupín miestnych tradičných lovcov – stopárov. Týmto tzv. Camajores firma dodala namiesto ich starých predoviek na čierny prach moderné automatické zbrane a perfektní domorodí strelci vedeli zužitkovať ich prednosti. Myslieť si však, že by bojovali trebárs podľa Ženevských vojenských konvencií by bolo tiež naivné. Na ilustráciu tri vety zo svedectva katolíckeho kňaza zo strediska ťažby diamantov v Koidu, ktoré uvádza správa Teror v Sierra Leone a vydala ju organizácia Human Rights Watch: „Kamajores prišli do mesta po rebeloch z RUF. Niekoľko ich chytili, okamžite zabili a spálili. Jednému vojakovi odsekli hlavu a videl som, ako potom jedla jeho pečeň a srdce...” Camajores tiež regrutovali deti a niektoré ich šamanistické praktiky naozaj nemožno charakterizovať ako sympatický folklór. Mimochodom, podľa viacerých svedectiev údajný rituál s vnútornosťami nepriateľov vraj súvisí s vierou, že na nich prejde protivníkov sila...

ZOMRIEŤ ALEBO PREZIDENTOVAŤ

V januári 1996 zvrhol Strassera jeho zástupca brigádny generál Bio. No a tomu sa už vo februári k prevrpeniu azda celého civilizovaného sveta podarilo uskutočniť prvé demokratické voľby v krajine. Vyhrala ich strana dlhoročného kariérneho pracovníka OSN Ahmada Tejjana Kabbaha. Po úspešných voľbách a Abujanskej mierovej zmluve, ktorú v novembri 1996 podpísali aj povstanci RUF, museli žoldnieri z EO opustiť krajinu. Boje však pokračovali. A aj politické zmätky.

Major Johny Paul Koroma očakával svoju smrť v cele najväčšieho väzenia v hlavnom meste na Pademba Road. Odsúdili ho za pokus o štátny prevrat v apríli 1997. No už 25. mája 1997 o piatej ráno ťažko vyzbrojená jednotka vojakov národnej armády s pomocou nákladných áut prerazila bránu väzenia a vytlačila väzenskú stráž. Keď otvorili dvere cely, majorovi Koroma dali na výber – alebo sa ujme vlády



a stane sa novou hlavou štátu, alebo neprijme ich ponuku a počká vo väzení na popravu. Nuž – čo by ste si zvolili vy? Major Koroma nemal ťažké rozhodovanie. Demokraticky zvolený prezident Kabbah musel načas ujsť do exilu. Krajinu následne ovládla vojenská chunta

známa ako Revolučná rada ozbrojených síl. Na scénu však vstúpili opäť vojská ECOMOG a s podporou Camajores dosadili po krvavých bojoch v roku 1998 Kabbaha opäť do funkcie.

Spomeňme aj hrdinu Freetownu, bývalého juhoafrického plukovníka a pilota Neala Ellisa. Tento veterán z Angoly aj Bosny i po odchode Executive Outcome ostal bojovať so svojou medzinárodnou posádkou a jedným vrtulníkom Mi-24 na súkromný kontrakt vo farbách demokraticky zvolenej vlády. V rokoch 1998 – 1999 keď sa rozpadla obrana Freetownu, Ellis a jeho Mi-24 boli už poslednou prekážkou medzi postupujúcimi povstalcami a hlavným mestom. Tento bojovník s výzorom starnúceho radového bankového úradníka presnými útokmi z nízkych výšok rozprášil mnoho skupín rebelov a tak účinne spomalil ich postup. Rebeli mu síce odkazovali, že ak ho chytiť zjedia jeho srdce, ale on so svojimi kamarátmi a Mi-24 sa nezlakol...

Aj povstalecká strana, respektíve jej sponzori, chceli získať disciplinovaných bojovníkov. Podľa neoficiálnych zdrojov lietadlá Alpha Jet nigérijskeho letectva ako súčasť ECOMOGU potopili 7. januára 1999 pred Freetownom, práve v čase najtuhších bojov o metropolu dve nákladné lode. Boli v nich zbrane, munícia a odhadom 500 žoldnierov letecky prepravených do Monrovie v Libérii z krajín bývalého ZSSR, a potom prepravovaných týmito loďami do Freetownu ktorí mali boovať na strane rebelov. Stovky skúsených vojakov mohli zvrátiť priebeh bojov v prospech povstalcov. Takto sa ale z nich stali utopenci v maskovacích uniformách s vreckami plnými dolárových bankoviek, čo vraj bolo vítaným zdrojom obohatenia domorodcov na pobreží.

Za čo boli títo vojaci najatí? Za peniaze utržené na čiernom trhu z predaja diamantov. Tieto sierraleonské „krvavé“ drahokamy prúdili ilegálne na svetový trh aj po lete v roku 2000, kedy s nimi oficiálne zakázala obchodovať OSN. Nuž – nekúpte to, keď sa na čierno predávali s tretinovou zľavou... OSN uvalila na Sierra Leone aj embargo na dodávky zbraní. Ako ho však ustrážiť, keď trebárs len neslávne známy ruský podnikateľ Viktor Bout mal v Afrike pod kontrolou pol stovky nákladných lietadiel a niekoľko dopravných spoločností, ktoré si z embargami podobného typu veľké starosti nerobili. Stačilo iba zohnať predajného výrobcu alebo obchodníka, ktorý ignoroval medzinárodný zákaz. Nebolo ich málo.

PRICHÁDZA OSN

V júni 1998 OSN vyslala do krajiny 70-člennú

misii vojenských pozorovateľov UNOMSIL, ktorí tu pôsobili od ochranou vojsk ECOMOG-u. V decembri toho istého roku sa však uskutočnila ofenzíva RUF na hlavné mesto, ktoré povstalci obsadili, pričom vojaci UNOMSIL a zahraniční občania boli evakuované vrtuľníkmi na privolané vojenské lode. Bojovať proti rebelom ostali len nigérijské vojská ECOMOG-u, zopár jednotiek verných vláde, plukovník Ellis s jeho Mi-24 a niekoľko žoldnierskych skupín.

Po mimoriadne krutých bojoch a vytlačení povstalcov prišli do krajiny 22. októbra v roku 1999 mnohonárodné jednotky misie UNAMSIL v sile 17 500 vojakov a 260 vojenských pozorovateľov. Medzi pozorovateľmi boli od začiatku aj dvaja Slováci. UNHCR vtedy konštatovalo, že z 5,5 miliónovej krajiny utieklo pred násilím okolo 400-tisíc ľudí a ďalší utekali v rámci vnútorných hraníc. Tri štvrtiny dievčat a žien bolo vystavených sexuálnemu násiliu. Tisíce detí bolo prinútených bojovať, a to často pod vplyvom drog a alkoholu. Pre porovnanie – ak sa od mája 2001 do marca 2002 podarilo odzbrojiť približne 10-tisíc povstaleckých vojakov, bolo medzi nimi 1240 detí. Celkovo sa ich aktívne zúčastnilo bojov asi 4000.

Boje však pokračovali aj po príchode OSN. K slovu sa dostal dokonca aj vrtuľník veterána Ellisa. „Úradoval“ ešte v roku 2000. Vtedy účinne podporoval vylodený britský parašutistický prápor a obklúčené jednotky OSN, ktoré sa tiež dostali do bojov s povstalcami. Briti ho ocenili tým, že jemu a jeho posádke vyplátili mzdu, ktorú už rok od miestnej vlády nedostali.

Keď jednotky povstalcov v roku 2000 zajali 500 vojakov OSN zo Zambijského kontingentu, misia Spojených národov bola blízko kolapsu. Ale ani ostatné kontingenty, hlavne indický v oblasti Daru, to nemali ľahké. Mnohokrát sa prebýjali krajinou bojom a aj starý veterán Ellis a jeho Mi-24 neraz zasahovali v prospech vojsk OSN. Vtedy stabilizácii situácie najviac napomohli Briti. Premiér Tony Blair, napriek varovaniam spravodajských agentúr, že sa jeho vojaci utopia v pobrežných močariskách, mal guráž. Aj keď napríklad „mládežnícka“ bojová skupina zvaná West side boys zajala 26.8.2000 hliadku 11 vojakov z britského parašutistického pluku, ktorá sa počas patroly nečakane ocitla v postavení povstalcov s mnohonásobnou prevahou. 10.9.2000 úderná jednotka SAS a parašutistov na helikoptéroch Chinook, podporovanými helikoptérmi Lynx bleskovým prepadom základne West Side Boys v Okra Hills oslobodila zajatcov a prakticky zničila túto bojovú skupinu.

Začiatkom roku 2002, tri roky po príchode vojakov OSN a po tom, ako rebeli zložili zbrane, došlo

k postupnému upokojeniu situácie. Posledný ozbrojený pokus o štátny prevrat sa síce odohral začiatkom roku 2003, ale pretože bol podporovaný len časťou poddôstojníkov armády, mal malú nádej na úspech a bol rýchlo potlačený spojenými silami vojakov OSN a lojálnych vládnych jednotiek potlačený.



STABILIZÁCIA

Veľká Británia po poslednom pokuse o prevrat deklarovala, že v prípade ďalších problémov je schopná poslať na pomoc demokraticky zvolenej vláde celú brigádu rýchleho nasadenia, vrátane vojnových lodí. Na dôkaz svojej rozhodnosti vyslala torpédoborec

ktorý nacvičoval vrtuľníkové a člnové výsadky priamo na mestskej pláži Freetownu. Na veľkú radosť kúpajúcich sa, ktorí si mohli naživo pozrieť vojenské manévry, ale predovšetkým na radosť absolútnej väčšiny Sierraleončanov, ktorým vojna nepriniesla zisk, ale biedu, choroby, smrť a zúfalstvo. To všetko prichádzalo opakovane po každej zmene vlády či opätovnom obsadení územia rebelmi. Od spomenutých pobrežných manévrov je v krajine pokoj.

V OBRANE číslo 1/2005 sme písali o následkoch vojny aj o rozsiahlej pomoci misie UNAMSIL, ktorú OSN považuje jednoznačne za svoj úspech. Hovorili sme aj o výcviku domácej 10-tisícovej armády vedenom najmä Britmi a Kanaďanmi. Zopakujme len, že počas konfliktu bolo zmrazených 100-tisíc domácich obyvateľov a 60-tisíc ich bolo zabitých. Počet obetí z radov povstalcov nie je známy. Domov sa nevrátilo ani 160 vojakov OSN.

Bola to ale úspešná misia. Vojakov a pozorovateľov OSN obyčajní miestni obyvatelia na vidieku zdravili so širokým úsmevom slovom „ĐAKUJEME“. Keď sa ich vojaci pýtali za čo im stále ďakujú jednoducho odpovedali: „Že ste prišli, že je mier“. Takú vďačnosť nezažijete nikde na svete.

A ako sa darí niektorým postavám, ktoré boli na začiatku tohto krvavého konfliktu? Vodca RUF Foday Sankoh zomrel v roku 2003 vo väzení vo Freetowne. Krutý vodca povstalcov Sam Bockarie „Mosquito“ bol údajne zabitý v máji 2003. Bojoval ako žoldnier na hraniciach Libérie a Pobrežia Slonoviny a zavraždiť ho mali agenti libérijského prezidenta Taylora pretože údajne vedel príliš veľa. V rovnakom čase boli v Libérii zavraždené aj jeho dve dcéry, manželka a matka priamo pred ich domom. Charles Taylor pod tlakom USA i medzinárodného spoločenstva musel odísť z Libérie. Major Johny Paul Koroma po poslednom nevydarenom prevrate v roku 2003 pre istotu tiež utiekol zo svojej krajiny. Nemenovaní priekupníci so zbraňami a diamantmi ťažko odhadnuteľne zbohatli. A Kapitán Valentine Strasser, bývalý diktátor? Ten je nezamestnaný a býva vo Freetowne v dome svojej matky. Pilot Neal Ellis poskytuje rozhovory médiám. Ahmad Tejjan Kabbah je opäť prezidentom, pričom zároveň vykonáva funkciu ministra obrany a pripravuje sociálne zdevastovanú krajinu na tohtoročné voľby. Krajinu, ktorej patrí smutný primát najchudobnejšieho štátu sveta.

Pavol VITKO
Miroslav ŠOTER
Foto autor a M.Š.



Prešovský strážny anjel

Hlavnou úlohou vedúceho riadenia pristátia je bezpečne dovieť vrtulník na domovské letisko. Náročné je to najmä pri sťažených poveternostných podmienkach, ako býva v tomto období. Snehové prehánky, dážď, ale i hmla či poriadna metelica patria celkom neodmysliteľne k zime na prešovskom letisku. V týchto situáciách je pre pilotov doslova anjelom strážnym nadporučíčka Lenka Berčéniová.

Šesť-sedem razy do mesiaca máva 24-hodinovú službu, okrem toho na ňu pripadne zopár osemhodinových služieb na vedľajšej stoličke vedúceho radarového riadenia. „Sedíme vedľa seba. Najťažšie služby sú v letové dni, keď je vo vzduchu veľa vrtulníkov a počasie začne vystrájať. Vtedy sa poriadne zapotíme. V prípade, že musí stroj pristávať podľa prístrojov, radarový riadiaci navedie vrtulník do vypočítaného bodu a tam si ho prevezmem ja. Potom je môj od priblíženia na pristátie až do dosadnutia na letiskovú plochu,“ približuje svoju prácu 27-ročná Lenka.

POSŁÚCHLA TETU

V čase, keď navštevovala gymnázium v Giraltovcích, snívala rodáčka z Podhorian v okrese Prešov skôr o učiteľskej dráhe. Teta, sama učiteľka, ju však odhovorela a presvedčila ju, aby si podala prihlášku radšej na vojenskú školu. Mohla ísť na štátny smer, ale ako hovorí, na to, aby strávila život medzi papiermi, nemusela ísť predsa na vojenskú školu. Pred necelými štyrmi rokmi ukončila štúdium na košíckej Vojenskej leteckej akadémii a nastúpila na prešovskú leteckú základňu ako vedúca radarového riadenia. Potom

nasledovala prestávka vyplnená materskou dovolenkou, návrat na letisko a postupne prechod na dnešnú funkciu. V súčasnosti má za sebou už takmer 800 letov, ktoré odriadila. Jej nadriadený, vedúci letovej prevádzky kapitán Jaroslav Štefka, si Lenkinu prácu pochvaľuje.

„Vo svojej činnosti je zodpovedná, pokojná a rozvážna. Veľmi rýchlo získala potrebné skúsenosti. V tejto službe musí spoločne s radarovým vedúcim dávať včas osádkam vrtulníkov všetky potrebné informácie o dianí v letovom priestore. Napríklad o približujúcich sa búrkových mrakoch, ale dbať aj na bezpečné rozstupy medzi jednotlivými strojmi, aby nedošlo ku kolízii. Laikovi sa pri pohľade zo zeme síce môže zdať, že vo vzduchu je miesta dosť, ale pri intenzívnej letovej činnosti neraz nastane nad letiskom poriadna tlačienica,“ hovorí kapitán Štefka a dodáva, že navyše musia poskytnúť pomoc aj každému účastníkovi leteckej premávky, ktorý sa ocitne v zóne zodpovednosti prešovského letiska (čo je priestor o polomere približne 13 kilometrov). Veľmi dôležité je, aby bol riadiaci vyrovnaný, aby aj svojím pokojným hlasom vedel pomôcť riešiť problémové situácie vo vzduchu. Pre osádku stroja je dobré, keď počuje v takýchto okamihoch zo zeme rozvážny hlas.

VZDUŠNÁ TLAČENICA

No hádam najzložitejšia je ich činnosť, keď je potrebné poskytnúť pomoc osádkam v núdzi pri vysadení prístrojov a zvláštnych situáciách za letu. Vtedy musia skordinovať spoločne so stálym riadiacim lietania a jeho pomocníkom celú letovú prevádzku vo vzduchu tak, aby sa čím skôr dostal na zem v prvom rade vrtulník so spomínanými problémami.

Kapitán Štefka pripomína, že riadiaci pristátia vo svojej funkcii dozrieva ako víno. Podľa neho je to dlhodobá záležitosť. Prvé dva – tri roky získavajú potrebné skúsenosti a rozhľad. Po ďalších troch rokoch sa už z tých najlepších, ktorí môžu získať aj prvú triedu, stávajú skúsení odborníci.

„Vôbec neľutujem, že som poslúchla tetu a dala sa na vojenskú školu. Najmä v začiatkoch to síce nebolo ľahké, no postupne som sa za výdatného príspevku starších skúsenejších kolegov pripravila na úskalia tejto práce. Aj tak ale museli prísť prvé stresové situácie, keď sa vo vzduchu začala komplikovať situácia, aby som získala praktické skúsenosti z ich zvládnutia. Teoreticky to síce môžete ovládať perfektne, ale pokiaľ si to človek sám nepreskúša, nevie o čom to naozaj je. Vždy mám na pamäti, že tam hore, v tých vrtulníkoch sú ľudia. Moji kolegovia zo základne, ktorí majú svoje rodiny, na ktorých doma čakajú ich blízki. To človeka neobvyčajne zaväzuje, cíti obrovskú zodpovednosť. Preto pre mňa je najdôležitejšie, aby sa počet štartov rovnal počtu úspešných pristátí. Vždy po ukončení lietania mám taký dobrý pocit, že aj ja som aspoň troškou prispela k jeho úspechu. Pritom, samozrejme, aj mňa veľmi ranila januárová tragédia nášho lietadla vracajúceho sa z Kosova,“ vyznáva sa nadporučíčka Berčéniová.

V priebehu letových akcií sa často komunikuje v angličtine, preto postupne oprášila svoje školské znalosti. Pracuje v zmiešanom kolektíve, kde sú muži i ženy. Osobne to považuje za výhodu. Manžel je policajt a občas sa im stretnú služby v rovnaký deň. Vtedy pomôže babka...

Text a foto Jozef ŽIAK

Preventívne rehabilitácie vojakov

Zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR rieši okrem iného aj oblasť preventívnych rehabilitácií. Informácie o tejto problematike nám poskytli pracovníci Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia Bratislava.

Preventívna rehabilitácia je činnosť, ktorú tvorí súbor preventívno-liečebných a telovýchovno - športových aktivít zameraných na posilnenie a upevnenie telesného a duševného zdravia profesionálneho vojaka.

Oddelenie zabezpečenia rekreácií Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia sprostredkováva preventívne rehabilitácie s telovýchovno-športovou činnosťou vo vojenských zotavovniach Tatranské Zruby, Smrekovica, Zemplínska Šírava a v Ústave špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR na Lešti. Ide o dvojtyždňové pobyty s rekondičným programom.

Darina Jonášová, referentka oddelenia zabezpečenia rekreácií VÚSZ, radí: „Preventívna rehabilitácia môže byť profesionálnemu vojakovi poskytnutá len raz ročne a získanie poukazu je podmienené splnením aspoň jednej z nasledujúcich podmienok:

- ▶ fyzický vek najmenej 35 rokov (počíta sa nasledujúci rok po dosiahnutí tohto veku),
- ▶ vykonávanie dočasnej štátnej služby najmenej 10 rokov,
- ▶ plnenie úloh podľa osobitného predpisu
- ▶ rozhodnutie ošetrojúceho lekára.“

Poukazy na preventívnu rehabilitáciu vo vojenských zotavovniach na základe predbežných objednávok distribuuje oddelenie zabezpečenia rekreácií VÚSZ prostredníctvom distribútorov organizačných zložiek (rozpočtové organizácie MO SR a ich jednotlivé súčasti – sekcie, úrady a pod.).



DISTRIBÚCIA A POVINNOSŤ

Tvorba poukazov na preventívne rehabilitácie vo vojenských zotavovniach je podmienená ich lôžkovou kapacitou a tiež vyčleneným objemom finančných prostriedkov. Prvotná distribúcia poukazov prebieha v mesiaci október kalendárneho roka na rok nasledujúci. V prípade nepridelenia poukazov oprávneným profesionálnym vojakom sa tieto od distribútorov vracajú späť na VÚSZ k ďalšiemu využitiu. Redistribúcia prebieha počas celého roka na základe dodatočných objednávok.

Darina Jonášová zdôrazňuje: „Upozorňujem ale na ustanovenia paragrafu 111 zákona č. 346/2005 Z. z., ktoré upravujú práva a povinnosti profesionálneho vojaka aj vysielajúceho veliteľa. Povinnosťou všetkých držiteľov poukazov je rešpektovať pokyny uvedené na jednotlivých poukazoch. Dôležité je predovšetkým písomné, alebo telefonické nahlásenie dátumu a času nástupu záujemcu na preventívnu rehabilitáciu (oznámenie o príchode) prí-

sľušnej vojenskej zotavovni, a to najmenej 30 dní pred nástupným termínom. V prípade nedodržania oznamovacej povinnosti môže byť poukaz ponúknutý náhradnému žiadateľovi. V tomto prípade sa bude nevyužitie poukazu riešiť ako škoda spôsobená Ministerstvu obrany SR, či vojenskej správe.“

Preventívna rehabilitácia sa považuje za služobnú činnosť. Preto by malo byť využívanie a pridelenie vystavených poukazov podmienené iba služobnými dôvodmi profesionálnych vojakov, a nie termínom a lokalitou vojenskej zotavovne. Za túto skutočnosť zodpovedajú predovšetkým veliteľia, ktorým boli poukazy na organizačnú súčasť pridelené.

Profesionálny vojak - držiteľ poukazu je povinný na preventívnu rehabilitáciu nastúpiť v deň určený na poukaze ako deň nástupný. Odvolať profesionálneho vojaka z preventívnej





rehabilitácie môže len vysielajúci veliteľ, a to iba zo služobných dôvodov. Prerušiť rehabilitáciu možno tiež z rodinných dôvodov profesionálneho vojaka v prípadoch ako úmrtie v rodine či zdravotné problémy člena rodiny, prípadne samotného profesionálneho vojaka. Pri týchto prípadoch je dotýčny povinný uvedené skutočnosti zdokumentovať výpisom z vnútorného rozkazu veliteľa útvaru, alebo dokladom o práceneschopnosti.

PRE CHORÝCH A ŠPECIALISTOV

Profesionálnemu vojakovi s narušeným zdravotným stavom sa na návrh ošetrojúceho alebo odborného lekára poskytne preventívna rehabilitácia formou liečebného pobytu s kúpeľným režimom v trvaní troch týždňov. Podrobné informácie o tomto druhu rehabilitácie poskytujú:

Oddelenie posudkov a kúpeľnej starostlivosti

Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia

Špitálska 22, Bratislava

Kontakt: 0960 31 60 82 - p. M. Zadžorová

0960 31 60 83 - p. Z. Haláková

Rekondičný pobyt s preventívno-liečebným režimom sa poskytuje špecialistovi, ktorý vykonáva štátnu službu mimo územia Slovenskej republiky pri poskytovaní humanitárnej pomoci v mierových pozorovateľských misiách, vo vojenských operáciách a pri plnení záväzku z medzinárodnej zmluvy o spoločnej obrane proti napadnutiu. Poskytuje sa tiež výkonným letcom, výsadkárom, padákovým špecialistom letectva, potápačom a profesionálnym vojakom plniacim úlohy podľa osobitných predpisov. Bližšie informácie poskytujú:

Úrad vojenského zdravotníctva MO SR

kontakt: 0960 32 25 38 - mjr. B. Tropp

0960 32 25 49 - Mgr. I. Glova

Požiadavky na pridelenie poukazu na preventívnu rehabilitáciu adresujte prostredníctvom personalistu (potvrdí oprávnenosť) a veliteľa (potvrdí termín rehabilitácie) na:

Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia, Špitálska 22, 812 74 Bratislava.

Bližšie informácie poskytne Darina Jonášová na tel. 0960 31 60 73.

Dovolenka a voľno

V našom seriáli na otázky, vzťahujúce sa na právne nároky profesionálnych vojakov, odpovedá JUDr. Stanislav Črep, PhD. z Úradu právnych služieb MO SR.

► *Profesionálni vojaci OS SR, pôsobiaci v operáciách a misiách mimo územia SR, majú nárok len na dovolenku podľa zákona č. 346/2005 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov OS SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov? Vieme že pre profesionálnych vojakov v danej operácii (misii) je stanovená výmera tzv. „dovolenky“ v SOP (Standard Operating Procedures) danej operácie (misie), preto pokračovanie mojej otázky: ak príslušník OS SR túto dovolenku čerpá, tak sa mu má alebo nemá odrátovať z dovolenky podľa zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov OS SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov?*

- Úvodom treba zdôrazniť, že:

- a) zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o štátnej službe“) úpravu podrobností o výkone štátnej služby a tiež podrobnosti súvisiace s vykonávaním štátnej služby, resp. zabezpečenie jednotného postupu pri jeho uplatňovaní zveril výhradne do kompetencie hlavného služobného úradu (porovnaj § 4 ods. 2, písm. b), ktorým je Ministerstvo obrany Slovenskej republiky a jeho vedúcim je minister obrany SR. Túto úpravu zákon o štátnej službe zaviedol z toho dôvodu, aby sa veliteľ vo väčšom rozsahu mohol venovať odborným otázkam výcviku a prípravy profesionálnych vojakov na výkon služby.
- b) SOP, t.j. Standard Operating Procedures je úprava štandardných operačných postupov resp. spôsobov činnosti.
- c) v tejto súvislosti v záujme presnejšieho vyjadrenia podstaty vašej otázky budem používať pojem „udelenie plateného služobného voľna“.

Ale k podstate položenej otázky. Na profesionálnych vojakov, ktorí vykonávajú štátnu službu mimo územia SR, a to či už v jednotkách mnohonárodných síl alebo pôsobením v iných jednotkách, sa vnútroštátna úprava (najmä zákon o štátnej službe, zák. č. 321/2002 Z. z. o OS SR v znení neskorších predpisov, zák. č. 198/1994 Z. z. o Vojenskom spravodajstve v znení neskorších predpisov, zák. č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii v znení neskorších predpisov) vzťahuje len v tom rozsahu, ak medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná, neupravujú podmienky pôsobenia týchto jednotiek a vojakov inak.

To znamená, že profesionálny vojak má za čas výkonu služby mimo územia SR nárok na udelenie (plateného) služobného voľna, ak mu toto platené voľno vyplýva z mandátu danej misie/operácie. Potom udelenie uvedeného voľna nemá vplyv na rozsah nároku na dovolenku podľa vnútroštátneho právneho poriadku.

Medzinárodné zmluvy a z nich odvodené medzinárodno-právne dokumenty (napr. SOP), vzťahujúce sa na misie/operácie, v záujme zjednotenia nárokov pre všetkých vojakov v danej misii/operácii bez ohľadu na rozdielnu národnú právnu úpravu jednotne upravujú oslobodenie profesionálneho vojaka od služobných povinností, ktoré mu má slúžiť na jeho zotavenie.

Podmienky na udelenie voľna, ktoré sú upravené v medzinárodných zmluvách, z uvedeného dôvodu osobitne zohľadňujú náročnosť a požiadavky danej misie/operácie, bez ohľadu na národnú úpravu.

Odôvodnenie poskytnutia uvedeného plateného voľna mimo národných nárokov vychádza z filozofie, že poskytované voľno si profesionálny vojak zaslúžil (zarobil) nepretržitým (24 hodinovým) pôsobením v nebezpečnom prostredí, za sťažených klimatických podmienok, v niektorých prípadoch na odlúčených miestach (bez blízkej civilizácie), v zdravie ohrozujúcich podmienkach a pod.

V ďalšom období bude vhodné, aby hlavný služobný úrad vydal služobný predpis, ktorý upraví uvedenú oblasť v súlade s platným právnym poriadkom SR, ako aj v súlade s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Dvojstranu pripravil **Vladislav VAVRINEC**

Kariérny postup

Moderné profesionálne ozbrojené sily Slovenskej republiky (ďalej len „OS SR“) vyžadujú aj moderný systém personálneho riadenia, ktorý je podstatne odlišný od spôsobu vykonávania personálnej práce v armáde zmiešaného typu. Vyžadujú systém, aplikujúci najnovšie v praxi overené poznatky a najlepšie skúsenosti vyspelých svetových organizácií a armád NATO vo sfére personalistiky a personálneho manažmentu - pri plnom rešpektovaní kultúrneho, sociálneho, ekonomického a právneho prostredia Slovenskej republiky a Európskej únie.

Požiadavkou rezortu ministerstva obrany bolo, aby tento nový systém bol spravodlivý, transparentný, uprednostňoval kvalitu pred kvantitou, v dostatočnej miere zabezpečoval kariérny rozvoj a stabilizáciu výkonného a kvalifikovaného vojenského personálu, motivoval občanov pre vstup do profesionálnej služby a profesionálnych vojakov k čo najlepšiemu pracovnému výkonu a ďalšej službe v OS SR.

PERSONÁLNE RIADENIE

Moderný systém personálneho riadenia profesionálnych vojakov OS SR uviedol dňom 1. septembra 2005 do praxe „Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov“. Štrukturálna schéma hlavných personálnych procesov tohto systému, zodpovedajúcich jednotlivým personálnym politikám, je na obrázku.

Personálne riadenie profesionálnych vojakov OS SR (ďalej len „personálne riadenie“) sa orientuje na schopnosti (kompetencie vykonávať určité činnosti), výkonnosť a kvalitu. Umožňuje OS SR získať pre štátnu službu občanov s požadovanými vstupnými schopnosťami, personálne riadiť, rozvíjať a povyšovať tých profesionálnych vojakov, ktorí majú najväčšie schopnosti maximalizovať svoj individuálny príspevok na dosiahnutie cieľov a efektívnosti svojej jednotky, útvaru a ozbrojených síl ako celku.

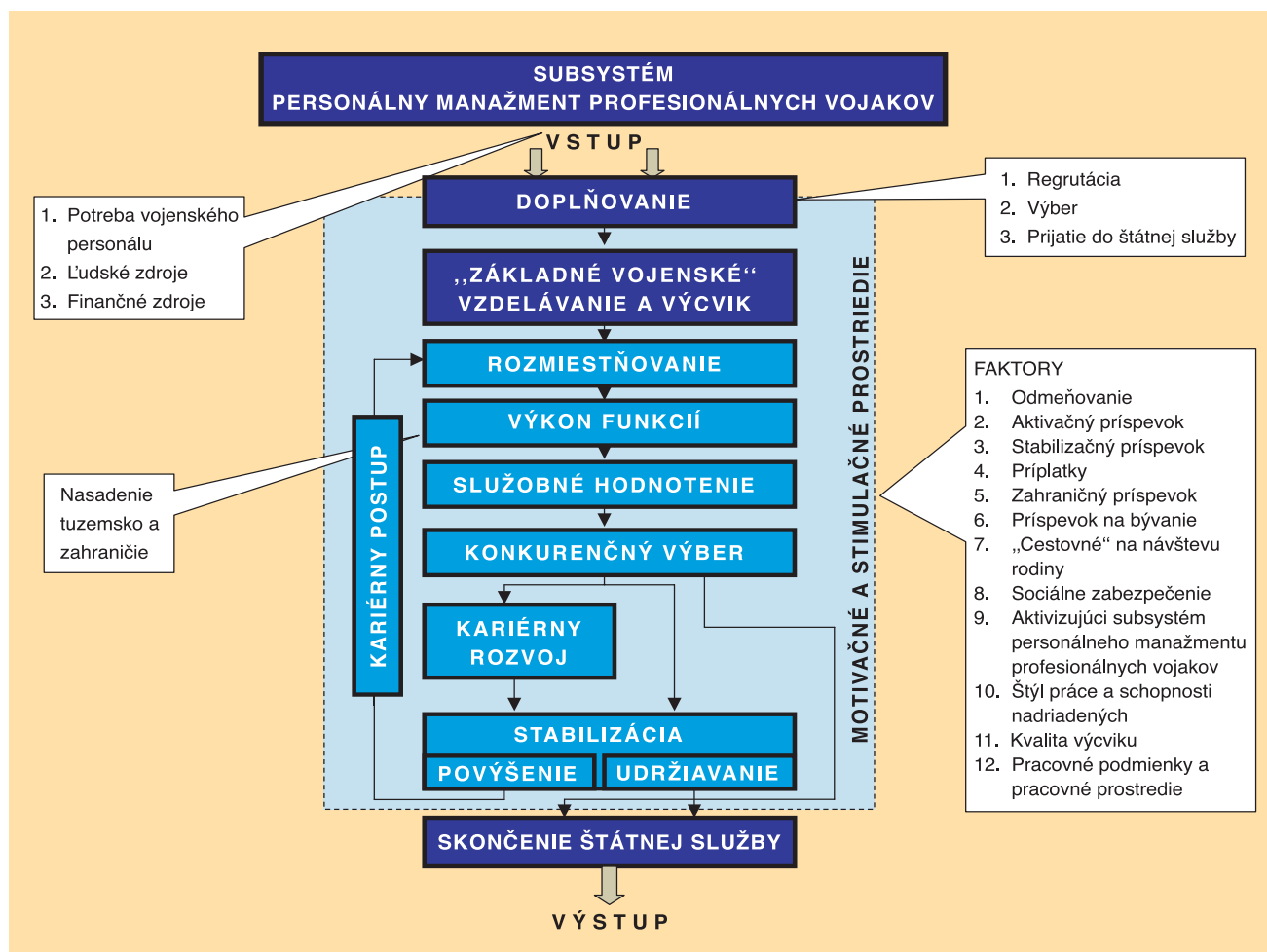
Hlavným prvkom systému personálneho riadenia profesionálnych vojakov je riadenie a zabezpečenie kariérneho postupu tých najschopnejších a najvýkonnejších profesionálnych vojakov. Len tí najlepší profesionálni vojaci budú mať rýchly

kariérny postup a tým aj reálnu možnosť dosiahnuť najvyššie vojenské hodnosti v jednotlivých hodnostných zboroch, ako aj najvyššie finančné ohodnotenie.

Kariéra profesionálnych vojakov je určená postupnosťou a následnosťou vojenských hodností v jednotlivých hodnostných zboroch a vo svojom súhrne. Vojenské hodnosti sú stupne kariéry profesionálnych vojakov. Kritériom úspešnosti kariéry profesionálnych vojakov je dosiahnutá vojenská hodnosť a vykonávaná funkcia. Tie sú súčasne výrazom miery náročnosti, zodpovednosti a právomoci, ktoré sú na nich delegované a od nich vyžadované. Proces prechodu z nižších hodností na vyššie vojenské hodnosti je postupom v služobnej kariére – kariérnym postupom.

MOŽNOSTI POSTUPU

Kariérny postup je vždy individuálny, plánovaný a centrálny riadený. Uskutočňuje sa v rámci kariérneho poľa získanej, resp. veľmi príbuznej vojenskej odbornosti (na vybraných funkciách strategického stupňa riadenia a velenia nezávisle na vojenskej odbornosti). Jeho súčasťou je „rotácia“ vymedzeného okruhu



vojenského personálu, stanovených vojenských odborností na určených pracovných miestach (funkciách) a nasadenie obmedzeného okruhu vojenského personálu v zahraničných vojenských operáciách. Kariérny postup má cyklický charakter. Každý cyklus v sebe zahŕňa základné prvky: výkon činností na pracovnom mieste (funkcii) – služobné hodnotenie – konkurenčný výber – kariérny rozvoj – povýšenie – ustanovenie do funkcie.

Hlavným aktom postupu profesionálneho vojaka v kariére je jeho povýšenie. Možnosť kariérneho postupu, teda možnosť povýšenia má každý profesionálny vojak. Táto možnosť sa stáva reálnou a mení sa na skutočnosť v závislosti na kvalite dosahovaných pracovných výkonov daného jedinca (základný determinant postupu v kariére), výsledkov jeho služobného hodnotenia a priebehu profesionálnej služby a záverov konkurenčného výberu uskutočňovaného komisiou pre konkurenčný výber. Cieľom je objektívne a spravodlivo vybrať profesionálnych vojakov s vysokým potenciálom odborného a osobnostného rastu, ktorí majú najväčšie schopnosti na plnenie úloh ozbrojených síl SR.

Podporným prostriedkom kariérneho postupu je kariérny rozvoj profesionálnych vojakov, ktorý zabezpečuje nárast ich profesionality a rozsahu použiteľnosti cestou rozvoja ich spôsobilostí, vedomostí, zručností, schopností a vlastností. Realizuje sa v rámci ďalšieho vzdelávania a výcviku formou kariérnych, odborných a jazykových kurzov. Ich absolvovanie je osobitným kvalifikačným predpokladom na hodnotnosť (kariérne kurzy) a na funkciu (odborné kurzy). Tieto kurzy, ak sú pre povýšenie profesionálnych vojakov do vyššej hodnosti alebo pre výkon funkcie, do ktorých majú byť ustanovení plánovane, musia úspešne absolvovať pred vlastným povýšením a pred ustanovením do funkcie.

SLUŽOBNÁ KARIÉRA

Priebeh služobnej kariéry profesionálnych vojakov, ich riadenie (plánovanie, organizovanie a kontrolovanie) je determinované nasledujúcimi faktormi:

- ▶ stanovená doba výsluhy v hodnosti. Pred jej uplynutím na základe výsledkov druhého konkurenčného výberu sa rozhodne o perspektíve profesionálneho vojaka (povýšenie, zaradenie do programu udržiavania, skončenia služobného pomeru prepustením).
- ▶ stanovená minimálna doba v hodnosti, po uplynutí ktorej sa profesionálny vojak zaradí do prvého konkurenčného výberu.

Táto doba začína plynúť dňom vymenovania profesionálneho vojaka do hodnosti alebo jeho povýšenia a končí k 1. januáru v roku, ktorý predchádza 24 mesiacom uplynutia doby výsluhy v hodnosti. Na základe výsledkov prvého konkurenčného výberu sa rozhodne o vymenovaní alebo povýšení profesionálnych vojakov do vyššej hodnosti, ďalej o ich zaradení do programu udržiavania alebo o ich prepustení zo služobného pomeru uplynutím doby výsluhy v hodnosti.

- ▶ následnosť druhého zaradenia do konkurenčného výberu. Druhý konkurenčný výber sa uskutočňuje v nasledujúcom roku po prvom konkurenčnom výbere. Na základe jeho výsledkov sa rozhoduje o vymenovaní alebo povýšení profesionálnych vojakov do vyššej hodnosti, ďalej o ich zaradení do programu udržiavania alebo o ich prepustení zo služobného pomeru uplynutím doby výsluhy v hodnosti.
- ▶ predpokladaná najkratšia doba na výkon jednej

funkcie a z toho vyplývajúci počet funkcií, ktoré je možné vykonať po dobu výsluhy v jednej hodnosti. Táto doba je spojená s rotáciou profesionálnych vojakov, stanovených vojenských odborností a hodnostných zborov vo vymedzených funkciách.

- ▶ maximálna doba služby v hodnosti, po uplynutí ktorej je profesionálny vojak prepustený zo služobného pomeru. Rozdiel tejto doby a stanovenej doby výsluhy v hodnosti určuje maximálnu dobu na zaradenie do programu udržiavania.
- ▶ dosiahnutie fyzického veku 55 rokov, dôstojníci v generálskych hodnostiach 57 rokov. Dosiahnutím týchto vekových hraníc je profesionálny vojak prepustený zo služobného pomeru. Vo výnimočných prípadoch môže minister obrany hranice fyzického veku predĺžiť.

HODNOTENIE A VÝBER

Uzlovými bodmi plánovaného a centrálne riadeného kariérneho postupu profesionálnych vojakov sú služobné hodnotenia a závery konkurenčného výberu uskutočňovaného komisiou pre konkurenčný výber.

Služobné hodnotenie sa spracováva jedenkrát za rok. Štandardizovaná forma a bodové hodnotenie vytvárajú dostatočné podmienky pre jeho objektívnosť a transparentnosť, súčasne obmedzujú krajne subjektívny prístup hodnotiteľa a umožňujú porovnateľnosť výsledkov služobných hodnotení potrebnú pre prácu komisií vykonávajúcich konkurenčný výber.

Predmetom hodnotenia je pracovný výkon hodnoteného, jeho služobné a odborné spôsobilosti, osobnostné kvality a priebeh služby. Po dobu služby do dosiahnutia minimálnej doby v hodnosti profesionálny vojak vykonáva jednu až dve funkcie, v súlade so zásadami „rotácie“. Z tohto dôvodu predmetom hodnotenia je aj konečné hodnotenie vykonávanej funkcie. Jeho výsledkom je odporúčanie na ustanovenie do ďalšej funkcie v dosiahnutej hodnosti v súlade s plánovanou kariérou, alebo zaradenie do prvého konkurenčného výberu, ak profesionálny vojak má splnenú minimálnu dobu v dosiahnutej hodnosti.

Konkurenčný výber je novým prvkom v personálnom riadení profesionálnych vojakov. Jeho poslaním je urobiť kariérny postup profesionálnych vojakov transparentným a spravodlivým. Obmedzuje subjektívnosť, „kamarátstvo“, personálnu korupciu a formálnosť pri rozhodovaní veliteľa o kariérnom postupe profesionálneho vojaka. Odstraňuje „nárok“ profesionálneho vojaka na povýšenie často bez ohľadu na kvalitu jeho pracovného výkonu a úrovne spôsobilostí na výkon nových činností.

V konkurenčnom výbere sa posudzujú výkon dočasnej služby profesionálnych vojakov na základe ich služobných hodnotení a určuje sa ich poradie, ktoré je záväzné pre vydanie rozhodnutia na vymenovanie do hodností (podporučíka, brigádneho generála) a na povýšenie, pri druhom konkurenčnom výbere aj na zaradenie do programu udržiavania, alebo na prepustenie zo služobného pomeru uplynutím doby výsluhy v hodnosti.

Konkurenčný výber pre jednotlivé hodnosti robia nezávislé komisie pre konkurenčný výber, zriadené ad hoc náčelníkom generálneho štábu a vedúcim Služobného úradu, v rozsahu určenom náčelníkom generálneho štábu. Na konkurenčnom výbere sa zúčastňujú tí profesionálni vojaci, ktorí splňajú minimálnu dobu v hodnosti pre prvý konkurenčný výber a tí, ktorí

splňajú podmienky na druhý konkurenčný výber. Len tých najlepších z konkrétnej vojenskej odbornosti vyberie komisia pre konkurenčný výber na menovanie do vojenskej hodnosti alebo na povýšenie.

ROTÁCIA

Súčasťou kariérneho postupu je aj „rotácia“ profesionálnych vojakov. Pod pojmom „rotácia“ sa rozumie plánovité striedanie profesionálneho vojaka na pracovných miestach a im zodpovedajúcich funkciách v dosiahnutej hodnosti (horizontálna rovina) alebo v skupine za sebou nasledujúcich hodností (vertikálna rovina), ktoré umožní zväčšenie rozsahu použiteľnosti a zvýšenie profesionality profesionálneho vojaka. Uskutočňuje sa v rozsahu kariérneho poľa získanej vojenskej odbornosti, na vyšších stupňoch velenia aj nezávisle na vojenskej odbornosti. Rotujú profesionálni vojaci hodnostnej skupiny poddôstojníkov a hodnostného zboru dôstojníkov vojenských odborností, bloku bojových jednotiek, bojovej podpory a v obmedzenej miere bojového zabezpečenia. Nerootujú profesionálni vojaci hodnostného zboru práporčíkov a profesionálni vojaci bloku špeciálneho zabezpečenia, u ktorých je práve dĺžka ich praxe zárukou rastu ich odbornosti.

Profesionálni vojaci rotujú na troch skupinách pracovných miest: veliteľských (manažérskych), štábnych a pedagogických (výcvik, vzdelávanie). Profesionálny vojak vykonáva veliteľskú funkciu najmenej v dĺžke troch rokov, štábnu funkciu a pedagogickú funkciu najmenej v dĺžke dvoch rokov. Uvedený časový rozsah je obdobím, po uplynutí ktorého už možno profesionálneho vojaka objektívne hodnotiť za zvládnutie výkonu danej funkcie.

Profesionálni vojaci rotujú na pracovných miestach (funkciách) buď v rámci jednej hodnosti (maximálne dve pracovné miesta) alebo v skupine hodností. V hodnostnej skupine poddôstojníkov v dvoch skupinách hodností: čatár až rotmajster, nadrotmajster až štábný nadrotmajster. V hodnostnom zbore dôstojníkov v dvoch skupinách hodností: poručík až kapitán, major až plukovník. V rotačnom cykle v skupine hodností profesionálny vojak vykonáva najmenej dvakrát veliteľské (manažérské) funkcie a najmenej jedenkrát štábnu funkciu a jedenkrát pedagogickú funkciu. V hodnosti poručík vykonáva profesionálny vojak len veliteľskú funkciu.

Na to, aby profesionálny vojak mohol vykonávať funkciu v generálskych hodnostiach a vybrané funkcie v plukovníckej hodnosti, musí vo svojej kariére najmenej raz vykonávať veliteľskú alebo štábnu funkciu v zahraničnej misii.

Na záver možno konštatovať, že kariéra profesionálneho vojaka bude veľmi dynamická, vzostupná, prostredníctvom povyšovania, ale aj horizontálna, prostredníctvom rozširovania a obohacovania rolí súvisiacich s preberaním rôznych zodpovedností a lepším a vhodnejším využívaním schopností a zručností.

Cieľom kariérneho postupu je formovanie stále lepších špecialistov na obranu (podľa vojenských odborností) a súčasne aj univerzálnych profesionálnych vojakov, manažérov.

Uvedená všeobecná služobná kariéra profesionálnych vojakov je ďalej konkretizovaná pre jednotlivé hodnostné zbory a pre vybrané vojenské odbornosti, stanovené v zákone o štátnej službe profesionálnych vojakov.

Doc. PhDr. Antonín PAROLEK, CSc.

autor je generálny radca na Sekcii obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy

Opäť smer Irak

S 97 príslušníkmi nasledujúcej rotácie ženijnej jednotky v mierovej misii Iracká sloboda sa 10. februára rozlúčili v Seredi najvyšší predstavitelia slovenských ozbrojených síl a ich rodiny. Na Slovensko sa vráti sto vojakov, ďalší ôsmi si pobyť v Iraku predĺžili. Ženijnej jednotke bude veliť pplk. Martin Michalko.

Leteckú dopravu príslušníkov zabezpečila komerčná firma dvomi lietadlami, Boeingom 757 pre cestujúcich a Iljušinom pre logistické zabezpečenie. Náčelník GŠ OS SR generálporučík Ľubomír Bulík uviedol, že až jedna tretina vojakov sa zaradí do čaty obrany a ochrany. Z dôvodu, že vojaci pôsobia mimo tábora, kde sú ubytovaní, treba sa postarať o ich bezpečnosť počas prepravy i na mieste výkonu prác. Vojaci budú pokračovať v novom priestore Ad Diwanyiah v prieskume terénu minami a v jeho čistení. Nový tábor pre slovenských vojakov je podľa Bulíka bezpečný a vybavenie Slovákov porovnateľné s inými misiami. „Naši vojaci dostávajú nové topánky, termobielizeři, termoplášte do dažďa, spacáky. Postupne sa snažíme ich vybaviť ochrannými vestami a prostriedkami, ktoré umožňujú kontrolovať priestor bojiska,“ povedal náčelník generálneho štábu.

Za obdobie pôsobenia v Iraku od júla 2003 slovenskí vojaci ručne odminovali 183 tisíc metrov štvorcových a mechanizmami ďalších 386 tisíc metrov štvorcových plôch, pričom zlikvidovali 517 ton munície.

Text a foto **Vladislav VAVRINEC**



Fuzzy množiny

Fuzzy množina rovná sa rozostrená, zahmlená množina. Mnohí sme sa už stretli s označením špičkovej techniky dennej potreby FUZZY LOGIC (holiace strojčeky, práčky). Nevieme však, čo znamenajú. Sú to prístroje, ktoré v praxi využívajú a aplikujú matematickú teóriu fuzzy množín. Teória spočíva v priblížení matematických modelov, ktoré tieto technické zariadenia využívajú k ľudskému správaniu. Človek predsa nepoužíva kategoricky presné definície a rozhoduje sa na základe podmienok. A tak sa rozhodujú aj tieto zariadenia. Po zadaní všetkých potrebných údajov a možných alternatív, ktoré v rôznych podmienkach majú rozličný koeficient účinnosti, si zvolia riešenie. Práčka podľa sily znečistenia, farby a druhu materiálu zvolí množstvo pracieho prostriedku, vody, dĺžku prania. Holiaci strojček sa samostatne nastaví podľa dĺžky a typu zarastenia, robot v človeku nebezpečnom prostredí robí úlohy relatívne samostatne. Fuzzy množiny si našli aplikácie aj vo vojenstve - napríklad pri rozoznávaní objektov.

Od 30. januára do 3. februára 2006 sa v priestoroch hotela SOREA Máj v Liptovskom Jáne uskutočnila 8. medzinárodná konferencia o teórii fuzzy množín a jej aplikáciách - FSTA 2006, ktorej hlavným usporiadateľom bola Katedra prírodných vied AOS za spolupráce Katedry matematiky a deskriptívnej geometrie Stavebnej fakulty STU a Matematického ústavu SAV v Bratislave. Na konferencii sa prezentovalo 86 účastníkov z Belgicka, Českej republiky, Maďarska, Nemecka, Poľska, Rakúska, Rumunska, Slovenska, Srbska a Čiernej Hory, Talianska.

Eva DROBNÁ, Soňa JAROŠOVÁ

Profesionalizácia z pohľadu sociológov

Vojská, ale aj civilná odborná verejnosť určite ocení novú vedeckú publikáciu, ktorá sa venuje problematike profesionalizácie ozbrojených síl z pohľadu sociologickej teórie a empirického výskumu. Takouto publikáciou je kolektívna monografia *Sociologické pohľady na úplnú profesionalizáciu ozbrojených síl* autorov Karola Čukana, Dušana Polonského a Františka Škvrndu, ktorá vyšla ako posledná publikácia Vydavateľskej informačnej agentúry MO SR v decembri 2005.

Objasňuje širšie všeobecné súvislosti procesu úplnej profesionalizácie ozbrojených síl v kontexte nového chápania bezpečnosti s dôrazom na jeho medzinárodné aspekty. Zhrňa a analyzuje rozsiahly empirický materiál nazbieraný za posledné roky z výskumov zameraných na zisťovanie názorov verejnosti na témy súvisiace s profesionalizáciou. Načrtáva otázky, ktoré sa objavili pri príprave úplne profesionalizovaných OS SR a súvisia s ich ďalším rozvojom.

Toto dielo, ktoré bolo odbornej a vojenskej verejnosti prezentované 30. januára v Posádkovom klube na Kollárovo námestí v Bratislave, vzniklo ako výsledok spolupráce vojenských sociológov, ktorí sa už dlhšie zaoberajú analyzovanými problémami. Monografia má ambície charakterizovať skúmanú problematiku novým spôsobom a jednotlivé otázky, ktorými sa autori zaoberajú, podávajú z pozícií novo sa formujúcej sociológie bezpečnosti, ktorá sa vytvára na báze vojenskej sociológie.

(kč)

Administratívna bezpečnosť

Na zásady administratívnej bezpečnosti sa zamerl krátkodobý kurz Centra kariérneho rozvoja NAO od 6. do 17. februára. Absolvovali ho zamestnanci z pracovísk administratívnej bezpečnosti z MO SR, útvarov a zložiek GŠ OS SR a NAO. Cieľom kurzu bolo poskytnúť im vedomosti v zmysle legislatívy administratívnej bezpečnosti a zákona o archívoch a registratúrach. Tento kurz, prvý svojho druhu, prebehol v troch moduloch rozdelených na ochranu utajovaných skutočností, administratívnu bezpečnosť a záverečné testy a skúšky.

Osvedčenia o absolvovaní kurzu odovzdali 16 účastníkom pplk. Ing. Ján Hromka z Bezpečnostného úradu MO SR a pplk. Ing. Jiří Ladra, zástupca veliteľa CKR.

(hg)

www.ordinariat.sk

Záujemcovia o účasť na hromadných zahraničných aktivitách Ordinariátu OS a OZ SR v roku 2006 si môžu potrebné informácie pozrieť na www.ordinariat.sk. Termín zaslania prihlášok je 20. marec 2006.

(tu)

Nezabudnime!

Od 25. 10. 1944 do 3. 4. 1945 popravili fašisti vo Vápenici a v Dušovej doline v katastri Trenčína 65 mužov a štyri ženy. Obete pred smrťou mučili. Medzi zabitými boli okrem Slovákov dvaja občania ZSSR, jeden Čech, Francúz, Maďar, Rakušan a Američan. Na ich pamiatku bol vybudovaný v trenčianskom lesoparku Brezina v roku 1946 pamätník. Hovorí o tom aj publikácia **Nezabudnime!**, ktorú vo februári tohto roku vydal oblastný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Trenčíne.

Autori si v uvedenej brožúre dali za cieľ zmapovať všetky pamätníky a pamätné tabule obetiam II. svetovej vojny, SNP a oslobodenia obcí v okresoch Trenčín a Bánovce nad Bebravou. Na 64 stranách prinášajú informácie o približne stovke pietnych miest. Každé je zdokumentované jednou či viacerými fotografiami. Popri prepisoch textov na tabuliach a pamätníkoch autori prinášajú aj krátky náčrt situácie z vojny, ktorá sa viaže k daným lokalitám. Publikáciu pripravovali dva roky, no i tak zrejme nebude ešte celkom úplná. V každom prípade už teraz pracujú na jej rozšírení aj o všetky pamätníky obetiam I. svetovej vojny. Autorský kolektív ďakuje veliteľstvu logistiky veliteľstva Výcviku síl a podpory OS SR a 5. kartoreprodukčnej základni Nemšová za pomoc pri vydaní publikácie.

(pv)



Výstava fotografa OBRANY

Súčasťou slávnostnej premiéry troch dokumentárnych filmov bola 6. februára v divadle West aj výstava fotografa OBRANY Michala Burzu. Náš kolega bol súčasťou tímu, ktorý zachytával pôsobenie slovenských vojakov v Iraku, Afganistane aj Kosove. O živote našich mierotvorcov aj v ďalších misiách pripravuje na vydanie knihu

(pv)

Foto Michal BURZA

Protokol v praxi (3)

Vzťah človeka k iným ľuďom a kultúrna tohto vzťahu má svoj bezprostredný význam aj vo vzájomnom styku, aj v tom, ako sa ľudia zhovárajú. Začiatkom je predstavovanie a oslovenie.

PREDSTAVOVANIE

Predstavovanie je veľmi dôležitá súčasť spoločenských zásad. Praktizujeme ho spravidla vtedy, ak máme záujem s niekým sa zoznámiť a ak predpokladáme, že aj druhá strana si to želá, alebo aspoň neodmietne. Predstavovanie je významný akt, počas ktorého sa získava dojem o druhej osobe, ktorý môže mať vplyv na ďalší vzťah.

Najbežnejšou formulkou pri zoznamovaní je:

- Dovoľte, aby som Vám predstavil pána (pani)
- Zoznámte sa, prosím: pán ten a ten a pani tá a tá

Osoba, ktorej niekoho predstavujú alebo ktorej sa niekto sám predstavuje, k svojmu menu pripojí ešte: teší ma alebo som rád, že vás poznám, prípadne inú zdvorilostnú vetu.

Ak sa stretnú neznámi ľudia, platí zásada, že vždy predstavujeme spoločensky menej významnú osobu významnejšej, muža žene - nikdy nie naopak. Vo výnimočných prípadoch sa môže muž žene predstaviť aj sám (mal by však dodržať zdvorilostnú otázku „Dovoľte, aby som sa predstavil?“). Žena mužovi sa sama nikdy v spoločnosti nepredstavuje.

Pri predstavovaní sa zvyčajne podáva ruka, niekde je zvykom iba sa ukloniť. Po predstavení je možné vymeniť si

osobné vizitky, ktoré nám umožnia lepšie si zapamätať meno a overiť si správnu výslovnosť.

OSLOVOVANIE A TITULOVANIE

Oslovenie je prostriedkom na utváranie želaného vzťahu k oslovenému, aj spätného vzťahu osloveného k oslovujúcemu.

Spôsobom, akým niekoho oslovíme, vyjadrujeme svoj vzťah k oslovenej osobe, to znamená stupeň príbuznosti, priateľstva, úcty. Keďže oslovením môžeme vyjadriť aj opak, teda ľahostajnosť a nezáujem, hoci nechceme, musíme osloveniu venovať patričnú pozornosť, aby sme nim nikoho neurazili.

Aké oslovenie je slušné a aké nevhodné, o tom rozhoduje vzájomný vzťah medzi zúčastnenými. Je otázkou taktu zvoliť správny spôsob.

Poznáme dva druhy oslovenia: tykanie a vyknanie. Tykaním naznačujeme veľmi blízky vzťah k osloveným osobám, vyknaním úctu alebo vzdialenejší vzťah. Tykanie vždy navrhuje osoba spoločensky významnejšia, žena mužovi, starší mladšiemu a nadriadený podriadenému. Krstným menom oslovujeme iba veľmi dobrých priateľov a známych, spravidla tých, s ktorými si tykáme. Oslovovať kohokoľvek iba priezviskom je nesprávne a svedčí to o nedostatku spoločenského taktu.

Vzťahy sa môžu, ale aj musia prelínať, lebo blízky vzťah nesmie vylučovať úctu a naopak, úcta nie je prekážkou pre srdečný vzťah.

V spoločenskom styku sa oslovenie spája s funkciou. Pre oslovenie v spoločnosti nie sú stanovené rovnaké pravidlá, preto postupujeme v súlade so zavedenými zvyklosťami a aj s patričným citom pre spoločenské správanie. Oslovenie používame v niekoľkých variantoch:

- v pracovnom styku – oslovujeme pán, pani spolu s menom,
- v styku s osobami vo verejných funkciách – pán, pani spolu s názvom funkcie (pán predseda, pani poslankyňa, pán rektor),
- v styku medzi vojakmi – pán, pani spolu s hodnosťou
- v styku medzi osobami s akademickým titulom – pán, pani spolu s názvom titulu (pani profesorka, pán inžinier)
- v styku medzi nadriadeným a podriadeným – pán, pani s názvom funkcie (pán vedúci, pani riaditeľka)
- v styku medzi diplomatmi – pán veľvyslanec, Vaša excelencia
- v styku s cirkevnými hodnosťami – Svätý otec (pápež), Vaša eminencia, pán kardinál, otec kardinál (kardinál), Vaša excelencia, pán arcibiskup, pán biskup, otec arcibiskup, pán farár, dôstojný pán (farár)

Pred zahraničnou návštevou treba si overiť, ako hosťa oslovovať, pretože oslovenie a titulovanie má v každej krajine svoje špecifiká a nemusia byť vždy rovnaké s našimi zvyklosťami.

Pripravil kpt. Ing. Miloš ARNOLD

Oddelenie protokolu KaMO

Čože je to päťdesiatka...

„Rozhodnutie získať medzinárodný certifikát kvality z rúk renomovanej medzinárodnej spoločnosti vyplývalo z predpokladu, že po transformácii budeme poskytovať služby popri domácich aj zahraničným partnerom,“ hovorí riaditeľ Vojenského vysokošpecializovaného ústavu pre choroby pľúcne (VVÚCHP) v Novej Polianke MUDr. Stanislav Piják.



Základný kameň tohto vysokotatranského ústavu položili v roku 1949. Najmä tuberkulóza nebola vtedy ešte stále zriedkavá choroba. Na 100-tisíc obyvateľov ňou trpelo 238 ľudí. U vojakov bol tento pomer lepší (100 ľudí), no veľa z nich si prinieslo choroby dýchacieho ústrojenstva z vojny. Zároveň armáda chcela prísnejšie dbať o zdravie svojich príslušníkov. „Náš ústav bol otvorený v roku 1956 a tohtoročnú päťdesiatku si pripomenieme medzinárodnou vedeckou konferenciou vojenských internistov,“ avizuje MUDr. Piják.

CERTIFIKÁT

Certifikát kvality ISO 9001 – 2000 udelený auditorskou spoločnosťou BVQI Londýn – Paríž získala Nová Polianka koncom minulého roka. Vo Vysokých Tatrách ani na východe krajiny ho vtedy ešte nemalo žiadne zdravotnícke zariadenie. „Na celom Slovensku bolo nás päť, pričom k medzinárodne certifikovaným zdravotníckym zariadeniam patrila už aj Nemocnica ministerstva obrany v Bratislave,“ spokojne konštatuje riaditeľ. Keď sa ho pýtame, v čom vlastne proces certifikácie spočíva, vysvetľuje: „Je to vlastne zavedenie a rešpektovanie súboru opatrení a postupov, ktoré štandardizujú činnosť zdravotníckeho zariadenia a harmonizujú ho s medzinárodnými pravidlami. Zároveň minimalizujú možnosť liečebného, ekonomického alebo pracovného zlyhania. Zahŕňa to všetko od starostlivosti o pacienta až po usklad-

nenie liekov. Ak by sme takýto certifikát nemali, nikto zo zahraničných partnerov sa s nami ani nezačne baviť.“

Systém štandardizovaných postupov, kontroly a efektivity v Novej Polianke bol už predtým na takej vysokej úrovni, že auditorská spoločnosť v ich práci nemala dôvod robiť radikálne zmeny. Napokon, aj v iných vojenských zdravotníckych zariadeniach je skĺbenie profesionality, disciplíny a ekonomických parametrov typické. „Na 172 lôžok máme 111 zamestnancov vrátane všetkého personálu,“ vyratúva riaditeľ. Keď si to prepočítame, na jedno lôžko nám vychádza „trištvrte“ zamestnanca. V podobných zariadeniach to nezriedka býva aj dvojnásobok. Treba pritom dodať, že ročne sa v VVÚCHP prelieči približne dvaapoltisíc ležiacich pacientov. Ústav je zmluvným partnerom všetkých zdravotníckych poisťovní, okrem poisťovne Sideria, pričom sa sem stále prichádza liečiť najviac klientov Spoločnej zdravotnej poisťovne.

HORSKÁ SLUŽBA A BUDÚCNOSŤ

Hoci MUDr. Stanislav Piják pochádza z Kysúc, v súčasnosti telom aj dušou patrí medzi Tatrancov. A to nielen preto, že v Novej Polianke pracuje od roku 1977. Už vyše štvrtstoročie pôsobí ako dobrovoľník v Horskej službe.

„Ako budúceho vojenského lekára ma na fakulte v Hradci Králové pripravovali aj na zdravotnícke výkony v poľných podmienkach. Po príchode do Horskej služby to bolo na

nezaplatenie.“ Bola by to kniha so stovkami príbehov, keby si mal pospomínať na všetky záchranné akcie, premrznuté noci, pocity bezmocnosti či šťastné návraty.

Záchrannár Stanislav Piják, ktorý vlní po 35 rokoch v uniforme odchádzal do zálohy v hodnosti plukovník, ostával však v prvom rade vojenským lekárom. V roku 1986 sa stal v Novej Polianke šéfom. V poslednom období sa jemu aj jeho kolegom podarilo vybaviť VVÚCHP novými diagnostickými a liečebnými zariadeniami a modernou komunikačnou i výpočtovou technikou. Rozvíjajú vedeckú aj pedagogickú činnosť. V rámci postgraduálneho štúdia tu majú otvorené dvere odborníci špecializujúci sa na pneumológiu, alergológiu či imunológiu. Praxujú tu aj budúce sestričky a lekári. Zdravotnícke zariadenie sa kvalitatívne posunulo hore a aj preto pred pár rokmi získalo prívlastok „vysokošpecializované“.

MUDr. Stanislav Piják očakáva, že VVÚCHP Nová Polianka si udrží pozíciu špičkového pracoviska aj po transformácii. Zároveň dodáva: „Vysokošpecializované zdravotnícke služby sú v modernej dobe nenahraditeľné, ale zároveň sú aj drahé. Preto verím, že systém zdravotníckeho poistenia bude fungovať tak, aby aj menej majetní slovenskí občania mohli v budúcnosti využívať služby nášho ústavu a nemuseli sa tu, v našich Vysokých Tatrách obracať na babky - zelinárky.“

Pavol VITKO



Tri dokumenty – premiéra



„Slovenské ozbrojené sily zavŕšili proces svojej profesionalizácie a jednou z ich najdôležitejších úloh je participácia v mierových misiách a vojenských operáciách. Preto je dôležité, aby naši občania týmito úlohami rozumeli, čomu nepochybné napomôžu aj uvedené filmy“, povedal po premiére troch dokumentov o slovenských vojakoch pôsobiacich v Iraku, Kosove a Afganistane minister obrany SR Martin Fodor. Slávnostná projekcia filmov, ktoré vznikli v koprodukcii Ministerstva obrany a televízie Markíza sa uskutočnila 6. februára v bratislavskom Divadle West.

Dokument o Kosove mal svoju televíznu premiéru už predtým. Treba povedať - bohužiaľ. Po tragickom nešťastí slovenských vojakov pri návrate z misie KFOR ho televízia Markíza mimoriadne odvysielala 23. januára 2005 o 19.20 a v uvedenom čase bol ďaleko najsledovanejším programom.

„Aj s vedomím úcty a vážnosti k tomu, čo sa stalo, bolo i v tejto smutnej chvíli zrejme, aké dôležité je dokumentovať pôsobenie našich vojakov v misiách a prinášať informácie o ich živote verejnosti,“ poznamenáva riaditeľ Komunikačného odboru MO SR Maroš Kemény, ktorý bol koordinátorom projektu.

V Divadle West sa predstavili aj dvaja z troch tvorcov projektu. Marek Vítek (na fotografii vpravo) má za sebou pôsobenie v prestížnom českom časopise Reflex, pracoval v televízii Nova aj v Českej televízii. Za dokumentárnu tvorbu získal ceny v Čechách, USA či v Monaku. Podobne úspešný je Radan Šprongl (v strede), ktorý sa tiež sústreďuje na vojnové konflikty na celom svete. Trojicu reportérov združených v spoločnosti A-News uzatváral Martin Rajec, známy slovenský televízny žurnalista, ktorý v súčasnosti žije v USA a na

premiéru sa nemohol dostať. Televízia Markíza odvysielala uvedené dokumenty vo februári. Na DVD nosičoch budú distribuované aj do jednotlivých posádok.

ANKETA NAMIESTO RECENZIE

Podplukovník Ján Durmis, veliteľ VVP Lešť, v rokoch 2002 až 2003 prvý veliteľ slovenského kontingentu v Afganistane: „V duchu som sa vrátil tam, kde sme rozbalovali v prachu, páľave a vetre náš prvý tábor. To sa nedá zabudnúť – to sú priateľstvá, to je adrenalin a kus prežitého života s poctovou robotou za nami. Preto som veľmi rád, že sa našiel niekto, kto začal prácu v misiách na takejto profesionálnej úrovni dokumentovať.“

Podplukovník John R. Wallace, pridelenec obrany USA na Slovensku: „Z filmov mám jednoznačne pozitívny dojem a bolo by naozaj fajn, ak by si ich pozrel každý Slováč. Priťahujú veľmi dobrý obraz o misiách, v ktorých pôsobia slovenskí vojaci. Hovorí o tom, aká je ich práca náročná a často nebezpečná, no zároveň aké je ich poslanie veľmi dôležité.“

Generálporučík Ľubomír Bulík, náčelník Generálneho štábu OS SR: „Som veľmi príjemne prekvapený, pretože všetky tri filmy dávajú občanom aj príslušníkom rezortu obrany predstavu o tom, čo znamená poslanie profesionálneho vojaka v misiách. Podarilo sa veľká vec a tvorcovi myšlienky i celého projektu chceme povedať, že ich práca si zaslúži obdiv. Zároveň verím, že aj týmito filmami dokážeme osloviť ďalších záujemcov o vstup do ozbrojených síl.“

Martina Šindlerová, speváčka: „Filmy na mňa zapôsobili svojou autenticitou. Mala som pocit, že vojaci ako keby ani nehovorili na kameru, ale rozprávali svojim kamarátom či rodine. Žiadna pretváрка či póza, ale dôveryhodnosť. O to viac som smutná z toho, že veľa z vojakov, ktorým som v de-

cembri spievala v Kosove, už nie je medzi nami. Macko oblečený v maskáčoch so symbolom KFOR, ktorého mi dali na rozlúčku, ostane vždy jedným z mojich najcennejších suvenírov.“

Ivan Šimko, poslanec NR SR: „Bolo to veľmi pôsobivé a teším sa aj z toho, že keď vojaci hovorili o svojej motivácii, ktorá ich vedie do misií, nestavali na prvé miesto zárobok, ale hovorili o profesionalite, vlastenectve a záujme pomôcť v regiónoch, kde je ľudského nešťastia stále príliš veľa.“

Štefan Jangl, riaditeľ Bezpečnostného úradu MO SR, bývalý veliteľ slovenského kontingentu misie UNTAES: „Vzhľadom na to, že sa stále cítim byť o oblasti odminovania a ženijných prác odborník, osobne by som prijal hlbší ponor práve do odborných činností. Pre širokú verejnosť sú však tieto filmy dobrým obrazom toho, ako ľudia v misiách žijú. Bolo v nich veľa ľudského, čo je dobré.“

Dagmar Bolová, poslankyňa NR SR: „Okrem iného som si uvedomila, ako keby sme doma niekedy nevedeli byť hrdí na svoju vlasť a tí vojaci, ktorých sme videli na plátne, nám tú hrdosť ukázali.“

Martin Nikodým, herec, moderátor večera: „Veľmi oceňujem, že ľudia z rezortu obrany zverili projekt naozaj kvalitným filmárom, pretože títo traja šikovní chalani odvedli naozaj profesionálnu prácu. Priznám sa, že aj keď mňa vojenské témy nezaujímajú, tieto filmy ma ako diváka chytili.“

Eva Jaššová, psychologička, Ústav politických vied SAV: „Obdivujem tvorcov, ako sa im podarilo do dokumentárnych postupov vniesť toľko emócií, podfarbiť ich krásnou hudbou a nasnímať výborné zábery. Niekedy som mala pocit, že to pomaly neboli dokumenty, ale presúvali sa k hranici umenia.“

Pavol VITKO
Foto Michal BURZA



DRAVEC

spod Matúšovho hradu

VOZIDLO ALIGATOR 4X4 JE ÚSPEŠNÝM VÝROBKOM SLOVENSKEHO OBRANNÉHO PRIEMYSLU. PO ÚSPEŠNOM ZAVEDENÍ V NAŠICH OZBROJENÝCH SILÁCH MÁ VEĽKÚ ŠANCU PRENIKNÚŤ ZA PREDPOKLADU VHODNEJ DIPLOMACIE A MARKETINGOVEJ POLITIKY AJ NA TRHY NIEKTORÝCH ŠTÁTOV NATO, NAJMÄ ZO STREDNEJ A VÝCHODNEJ EURÓPY.

ALIGATOR je rýchly kolesový obrnený transportér s vysokou manévrovateľnosťou. Je predurčený predovšetkým na plnenie úloh mobilného veliteľského stanovišťa. V iných modifikáciách môže úspešne plniť aj úlohy prieskumu (chemického, delostreleckého, žienijného...) technického servisu, obslužnej činnosti. Ale aj ako vozidla pre potreby vojenskej polície či leteckého navádzania. Osádku vozidla tvorí podľa jednotlivých úprav 3 - 6 osôb.

ALIGATOR prekonáva vodné prekážky brodením a plávaním. Konštrukcia korby vozidla umožňuje ochranu osádky pred účinkom strelby pechotných ručných zbraní, ručných granátov. Balistická ochrana vozidla môže byť ďalej výrazne zvýšená použitím špeciálnych keramických platní. Transportér má zariadenie na ochranu osádky a vnútorného vybavenia pred účinkami chemických a biologických zbraní a rádioaktívneho prachu pri pohybe v zamorenom priestore.

Vozidlo umožňuje posádke plniť úlohy vo dne, v noci i za zhoršených klimatických podmienok. Je prispôbené na transport železnicou, loďou, vzduchom, vrátane vzdušného výsadku. Transportér má účinné protipožiarne zariadenie. Všetky uvedené skutočnosti ho doslova predurčujú na úspešnú súťaž s jeho konkurentmi, medzi ktorých patrí: nemecké Dingo, švajčiarsky Eagle IV, talianska Puma, turecká Cobra či francúzsky výrobok firmy Panhard VBL.

KULTÚRNE A METODICKÉ CENTRUM Trenčín



Aj v dobe plne profesionalizovaných OS SR má kultúra v rezorte obrany nezastupiteľné miesto. V tomto a v nasledujúcich číslach predstavíme činnosť a zameranie jednotlivých vojenských inštitúcií, ktorých poslaním je šírenie národných tradícií, zabezpečenie zmysluplného využívania voľného času a uplatnenie vhodných foriem výchovy a vzdelávania. A nielen medzi profesionálnymi vojakmi.

Proces reorganizačných zmien v rezorte MO SR a predovšetkým profesionalizácia ozbrojených síl priniesli veľa organizačných i obsahových zmien. Dotkli sa aj kultúry. Kultúrne a metodické centrum OS SR so sídlom v Trenčíne, ktoré je realizačným prvkom a metodickým garantom kultúrneho procesu v podmienkach ozbrojených síl, nevyhnutne existuje.

„Pri stanovovaní úloh išlo predovšetkým o to, aby sa zachovala povaha našej inštitúcie nielen z hľadiska ozbrojených síl, ale aj z pohľadu regionálneho kultúrneho zariadenia pre širokú občiansku verejnosť,“ vysvetľuje riaditeľka KaMC Mgr. Slávia Novotná a upresňuje: „Minulý rok sa postavenie nášho zariadenia výrazne zmenilo. Do organizačnej štruktúry sme začlenili oddelenie výtvarných a výchovno-metodických činností, ktorých súčasťou sa po novom roku stalo aj výtvarné štúdio. V súčasnosti už neriešime iba otázky kultúrneho servisu a metodické činnosti v zmysle doterajšej praxe. Významnou mierou sa podieľame aj na obsahovo-metodickom riešení otázok výchovy k tradíciám medzinárodného humanitného a vojnového práva, tvorby vojenskej symboliky a výtvarného umenia.“

SKÔR PARTNERI AKO PODRIADENÍ

V tomto procese svoje miesto zohrávajú aj KaMC podriadené Posádkové kluby v jednotlivých posádkach. Sú štyri – v Bratislave, Martine, Liptovskom Mikuláši a Prešove. Ich rôznorodá činnosť je zameraná predovšetkým na profesionálnych vojakov a zamestnancov OS SR vrátane ich rodinných príslušníkov, vojenských dôchodcov, rodinných príslušníkov vojakov plniacich úlohy v zahraničí a tiež na civilnú verejnosť s dôrazom na mládež - potenciálneho zdroja novej regrutácie.

„Bolo by asi naivné tvrdiť, že záujem o kultúrne – spoločenské akcie organizované v kultúrnych zariadeniach má narastajúcu tendenciu. V našom zariadení, a predovšetkým v posádkových kluboch, sa darí rozvíjať tradičnú klubovú a krúžkovú činnosť, ale aj hľadať nové formy a metódy práce. Len na dokreslenie reálneho stavu – napríklad v minulom roku sme v oblasti záujmového vzdelávania organizovali 98 akcií, na ktorých sa zúčastnilo 3 160 záujemcov. Pripravili sme 1 440 predstavení v oblasti sprostredkovaného umenia s návštevnosťou 32 669 divákov. Podieľali sme sa na príprave a realizácii 257 akcií v oblasti spoločenskej zábavy s účasťou 10 300 osôb. S dôrazom na mládež a deti sme v spolupráci s civilnými organizáciami pripravili 176 podujatí za prítomnosti bežne 17 tisíc osôb,“ bilancuje riaditeľka S. Novotná.

Kultúrne a metodické centrum s podriadenými klubmi úzko spolupracuje aj s útvarmi a zariadeniami rezortu obrany. Odborno-metodickú pomoc ponúka predovšetkým v oblastiach:

- činnosti záujmových krúžkov a klubov, práce osvetových knižníc a vojenských kín
- organizovania kultúrno-spoločenských podujatí v zariadeniach a posádkach
- tvorby vojenskej symboliky, organizovania výstav v oblasti výtvarného umenia
- prednášok z oblasti výchovy k tradíciám a medzinárodného vojnového a humanitného práva
- poskytovania priestorov pre organizovanie služobných zamestnaní, ako aj súkromných osláv príslušníkov a zamestnancov OS SR za podmienok dodržania platnej legislatívy.

V súčasnosti pôsobí v podmienkach Kultúrneho a metodického centra a jemu podriadených posádkových klubov 96 krúžkov a klubov, v ktorých pracuje 3 691 členov. Vytvárať podmienky na zmysluplné trávenie voľného času pre pracovníkov rezortu obrany v kultúrnej sfére nie je pritom vôbec jednoduché. Aktivity majú totiž rôznorodý charakter a často sú z hľadiska mesta či regiónu špecifické.



KLUBY POD ZÁŠTITOU KaMC TREŇČÍN

Klub filatelistov
Klub numizmatikov
Klub zberateľov kartičiek NHL
Klub priateľov slovenskej spoločnosti pre dejiny vied a techniky
Klub letcov SLZ
- sekcia leteckej histórie
- sekcia parašutistov
- sekcia výsadkárov
Klub plastických modelárov
Klub výpočtovej techniky
Klub výtvarníkov
Klub umeleckého spracovania textilu
Klub vojnových veteránov
- sekcia záhradkárov
- sekcia česko-moravského spolku
- sekcia turistov
- sekcia včelárov
Klub tanečného športu
Klub zberateľov pívnych kuriozít
Detský folklórny súbor Radosť
Hudobná skupina L.O.3
Kynologický klub
Klub fotografův
Šachový klub



Najlepší z najlepších

Slovenský armádny šport má už po desaťročia dobré meno nielen doma, ale aj ďaleko za hranicami. Úspešne šíriť sa ho darí športovcom z oboch vtedajších vojenských športových klubov – Dukly Trenčín a Dukly Banská Bystrica. Tí najúspešnejší sa už tradične zišli pri vyhlasovaní toho najlepšieho.

Vyhlasenie ankety o najlepšieho športovca rezortu MO SR za rok 2005 sa uskutočnilo v banskobystrickom Dome kultúry. Tí najlepši boli nominovaní v troch kategóriách – olympijské športy, neolympijské športy a disciplíny, a juniory.

SAŠA A IGOR

Začnime od tých najmladších. V kategórii juniorov za najlepšieho v roku 2005 vyhlásili vodného slalomára banskobystrickej Dukly Alexandra Slafkovského: „Presadiť sa medzi toľkými výbornými športovcami z oboch vojenských športových klubov je pre mňa veľmi príjemný pocit. Sprvu som ocenenie nečakal, ale po zverejnení nominácií som žil v očakávaní,“ zdôveril sa Saša, ktorý na Majstrovstvách Európy do 23 rokov získal v kategórii C1 mužov bronz.

Prvú priečku v neolympijských disciplínach obsadil kulturista Igor Kočiš z AŠK Dukla Trenčín. Ani on svoj triumf v ankete neočakával. „Minulý rok bol v tejto kategórii na úspechy veľmi bohatý. Prvé miesto ma teda veľmi teší,“ povedal nám Igor, ktorý cenu najlepšieho športovca rezortu obrazy získal už po druhýkrát. A čomu za svoj úspech vďačí? „Najskôr svojmu rozhodnutiu. Po Svetových hrách v lete v Nemecku som si chcel dať pauzu a trochu si oddýchnuť. Vtedy som o majstrovstvách sveta vôbec neuvažoval. Neskôr som ale toto rozhodnutie zmenil a teraz ho hodnotím ako svoj najšťastnejší krok v minulom roku,“ zbilancoval Igor,

ktorý si na svetovom šampionáte v Šanghaji vybojoval už štvrtý titul v kategórii do 70 kilogramov. Jeho cieľom v najbližších súťažiach je presadiť sa aj vo vyššej hmotnostnej kategórii.

ELENA A MICHAL

Svoj triumf z minulého roka si v kategórii olympijských disciplín zopakovala opäť „zlatá“ Elena Kaliská. A či si už na podobné ocenenia takpovediac nezvykla? „Každý športovec, ktorý sa chce umiestniť v podobných anketách, musí podať vynikajúci výkon v najuznávanejších súťažiach. Preto je pre mňa každé podobné víťazstvo rovnako významné a výnimočné,“ zdôverila sa stále skromná vodná slalomárka z Dukly Banská Bystrica. V tomto roku budú pre Elenu zrejme najnáročnejšie práve obhajoby jej minuloročných úspechov. „Čakajú nás majstrovstvá Európy, majstrovstvá sveta a svetové poháre. Najtvrdšie boje ale očakávam pri obhajobách z MS v pražskej Tróji. Pre výhodu domáceho prostredia očakávam zaujímavé súboje predovšetkým s českými pretekármi.“

Ako ale sama tvrdí, isto neponechá nič na náhodu a do tréningov, aj do samotných súťaží vloží maximum. Slová svojej zverenkyne potvrdzuje aj tréner Peter Mráz: „Elena vybojovala najväčší vlašajší úspech slovenského športu. Myslím si, že umiestnenia a ocenenia, ktoré dosahuje, si plne zasluhuje. Na udržanie si vydobytej pozície by nám mal pomôcť aj nový tvar lode. Je užšia a rýchlejšia. Pevne verím, že jej to na nej pôjde a že majstrovstvá sveta v auguste dopadnú opäť výborne,“ vyjadril presvedčenie tréner Mráz. Podotkol ale, že zvíťaziť nebude vôbec jednoduché. Vo vrcholovej špičke je totiž veľa výborných dievčat a od víťazstva delí pretekárky často iba jediná, malá chybička.

Nominovaný v najvyššej kategórii bol aj Michal Martikán,

OLYMPIJSKÉ ŠPORTY:

1. Elena Kaliská
2. Milan Kubáň - Marián Olejník
(všetci AŠK Dukla B. Bystrica, vodný slalom)
3. Martin Tešovič
(AŠK Dukla Trenčín, vzpieranie)

NEOLYMPIJSKÉ ŠPORTY:

1. Igor Kočiš
2. Janka Purdjaková
(obaja AŠK Dukla Trenčín, kulturistika)
3. Ján Šutek - Štefan Grega
(AŠK Dukla B. Bystrica, vodný zjazd)

KATEGÓRIA JUNIOROV:

1. Alexander Slafkovský
(AŠK Dukla B. Bystrica, vodný slalom)

Ďalší ocenení (bez poradia):

Michal Blažek

(AŠK Dukla B. Bystrica, atletika),

Branislav Zachar

(AŠK Dukla Trenčín, zimný triatlon a cestná cyklistika)

no cenu si tento rok neodniesol. Aj keď sám so svojimi minuloročnými výkonmi nebol úplne spokojný, za svoj najväčší úspech, ktorého si zároveň cení najviac, považuje narodenie dcéry Tamarky.

POĎAKOVANIE

Rok 2005 v krátkosti zhodnotili aj funkcionári z oboch Dukiel. Hlavný tréner VŠK Dukla Trenčín, Mgr. Pavol Dian: „Vydaril sa nám predovšetkým záver roka. Podarilo sa nám získať dva tituly majstra sveta v kulturistike a potešilo aj tretie miesto vzperača Martina Tešoviča na majstrovstvách sveta. Pravda, niektoré športy naše očakávania nespĺnili. Napríklad v zápasení grécko-rímskym štýlom sme predpokladali výraznejší úspech. Na strane druhej ale milo prekvapil zápasník Dušan Babrnák. Okrem 12. miesta na MS získal aj bronz na vojenských majstrovstvách sveta CISM (Conseil International du Sport Militaire), ktoré sa konali v Litve a zúčastnilo sa na nich dvadsať krajín.“

Riaditeľ VŠK Dukla Banská Bystrica Ľubomír Roško hodnotí minulý rok ako veľmi úspešný: „Stanovené ciele a úlohy sme nielen splnili, ale aj prekročili. Pôvodne sme predpokladali zisk dvadsiatich medailí. Z veľkých európskych a svetových šampionátov sa nám ich nakoniec podarilo dovieť domov až dvadsaťpäť. Svojimi výkonmi prekvapili napríklad vodní slalomári Milan Kubáň a Marián Olejník, s ktorými sa pravdepodobne na medailové umiestnenie v podstate nepočítalo.“

Dvojstranu pripravil
Vladislav VAVRINEC



Voda a víno

Pri čítaní článkov, ktoré súvisia s náboženskou témou, je celkom zjavné, že vyvolávajú jednu z najväčších diskusií v spoločnosti. Komentáre sú rôznorodé, čo je spojené s individuálnym poznaním ako takým, a tým pádom je to v poriadku. Všetci máme svoju rovinu poznania. Na druhej strane každý jeden z nás utvára a ponúka uhol pohľadu na seba, ale aj na oblasť, v ktorej pracuje. Tak každý, kto pracuje v Ozbrojených silách SR spoluvytvára obraz – mozaiku o tých, ktorí pracujú v OS SR.

Veriaci v tom klasickom poňatí nie sú výnimkou. Vytvárajú obraz o Bohu, Ježišovi Kristovi a vôbec všetkým, čo s tým súvisí. Niekedy je to ťažké až neznesiteľné bremeno a jedným dychom treba dodať, že je to chyba veriacich samotných. Oni samotní vytvárajú ten dojem, že to, k čomu sa hlásia, sa s tým aj skutkami stotožňujú. Čo sa týka učenia, je to tak. Teda malo by to tak byť. Je však očividné, že kým človek prejde od slov k činom, od teórie k skutkom, je niekedy veľmi ďaleko. To sa týka vo všeobecnosti každej oblasti ľudského života. Vieme, ako by to malo byť, a predsa realita je iná.

Ak sme teda obdarení týmto poznaním, malo by byť normálne, že sme tolerantní, veľkodušní, máme pochopenie pre druhých a v konečnom či počiatočnom štádiu i pre seba. Učíme sa.

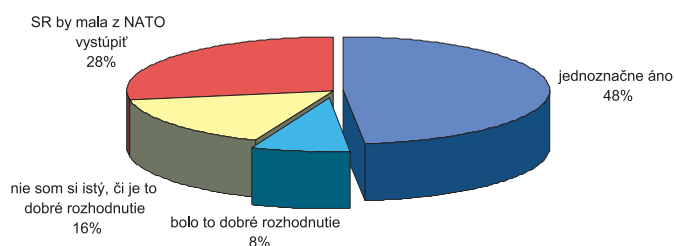
Ľuďom hlásiacim sa k Ježišovi Kristovi ako duchovnému učiteľovi, spásonosnému živému slovu, vyčítajú farizejstvo v rozličných podobách. Vyjadruje sa to aj tým známym – vodu kážu a víno pijú. Je to spojené hlavne s kňazmi, čo však je rozšírené aj na ostatných veriacich. Často sa nám vyčíta moralizovanie a presadzovanie morálky desatora Božích prikázaní. Vyvoláva to vlnu odporu s výčitkou, že tí, ktorí to presadzujú v životoch iných, sami to nedodržiavajú. A majú pravdu. Robíme to neprijateľnou, odpornou, kontraproduktívnu formou farizejov, zákonníkov, čo bolo a je neprijateľné aj pre Ježiša Krista, nositeľa morálky. Pritom kresťanstvo nie je o moralizovaní, ale o radosnej zvesti (evangelium). Na to sa zabúda, až zabudlo. Radosť, nie tá emotívna, ale bytostná je vlastná posolstvu Ježiša Krista. To však nie je o násilí otroctva, ale o slobode lásky. Vo všeobecnosti platí. Človek naplnený radosťou ťažko prestúpi Božie prikázania a bude škodiť druhým alebo sebe. Radosť je záležitosťou pochopenia a poznania. Čím viacje rozumieme a chápeme, o to viacje radosti máme zo spoznávaníavšetkeho toho, čo pred nami v živote stojí ako úloha. A našou úlohou je žiť v radosť.

mjr. Mgr. Juraj SITÁŠ
dekan VePS (KBS)

Verejná mienka z internetu

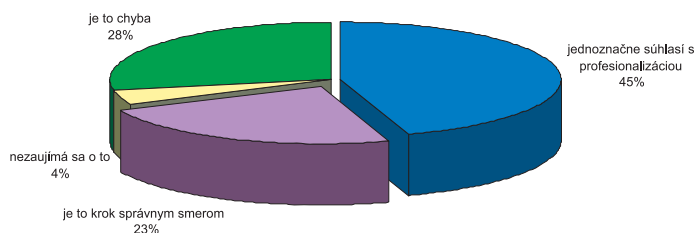
Novou formou testovania verejnej mienky sa stal internet. Aj na hlavnej stránke Ministerstva obrany SR www.mosr.sk sú pravidelne umiestňované ankety pre „surfujúcich“. Sú to najmä pracovníci rezortu, novinári a mladí ľudia, ktorí sa pripájajú na túto internetovú stránku a hľadajú informácie z prostredia rezortu. Preto je zaujímavé poznať názory týchto ľudí na rozličné otázky, ktoré majú súvis s naším rezortom. Jednou z takýchto otázok bola otázka, zisťujúca ako hodnotia „návštevníci“ internetu naše členstvo v NATO rok po vstupe. Na otázku, ktorá bola umiestnená na internetovej stránke MO SR od apríla do augusta 2005, odpovedalo 2729 respondentov. Väčšina z nich (56 %) hodnotí naše členstvo v Aliancii pozitívne. O tom, že stránku www.mod.gov.sk navštevujú aj takí, ktorí majú na smerovanie našej bezpečnostnej politiky iný názor ako vláda, svedčí fakt, že viac ako štvrtina (28 %) odpovedajúcich si myslí, že SR by mala z NATO vystúpiť. Takých, ktorí majú nejednoznačný názor na pôsobenie Slovenska v NATO, je 16 %.

Hodnotenie členstva SR v NATO rok po vstupe
(anketa na internete, n = 2729)



Od augusta do decembra 2005 sa na internetovej stránke MO SR zisťoval názor návštevníkov stránky na završenie procesu profesionalizácie, ktoré oznámil vtedajší minister obrany Juraj Liška v lete na festivale Pohoda v Trenčíne.

Názor na završenie profesionalizácie OS SR
(anketa na internete, n = 3632)



Spolu 68 % návštevníkov stránky www.mod.gov.sk, ktorí sa zapojili do ankety, sa vyslovilo pozitívne a jednoznačne oceňujú tento krok, resp. myslia si, že je to krok správnym smerom. Ako chybu označilo tento krok rezortu obrany 28 % respondentov.

Aj keď zloženie návštevníkov internetovej stránky je trochu špecifické, je určite pozitívne, že účastníci ankety na internete majú veľmi podobný názor na završenie profesionalizácie OS SR, aký poznáme z pravidelných, reprezentatívnych celoslovenských výskumov verejnej mienky.

Karol ČUKAN

Novinárska cena

Na 2. ročníku prestížnej Novinárskej ceny vyhlasovanej Nadáciou otvorenej spoločnosti bol 2. februára spomedzi niekoľkých stoviek nominantov okrem takých mien ako Andrej Bán, Štefan Hríb či Silvia Kušnírová ocenený osobitným uznaním aj organizačný výbor Štúrovho pera.

Akú to má súvislosť s rezortom obrany? Aspoň trojakú. Spoluzakladateľom, zástupcom riaditeľky a predsedom jednej z porôt tejto najprestížnejšej novinárskej súťaže stredoškôľakov a vysokoškôľakov je už desať rokov šéfredaktor OBRANY Pavol Vitko. Aj vďaka tomu boli v minulých rokoch hosťami novinárskych kadetov na záverečnom dvojkoľňovom sústreďení vo Zvolene napríklad štátny tajomník MO SR Jozef Pivarčí, zástupca NGŠ genmjr. Peter Novotňák či kozmonaut plk. Ivan Bella. Od vlašajška sa popri Slovenskom syndikáte novinárov, televízii Markíza a Matici slovenskej stalo súčasťou organizačného tímu aj Regrutačné stredisko Banská Bystrica. No a napokon historicky najúspešnejším účastníkom Štúrovho pera je Mário Nicolini, poradca ministra obrany SR. Ten si napokon nezvolil za svoje povolanie novinárstvo a doma i v zahraničí študoval medzinárodné a bezpečnostné vzťahy. K bezpečnostnej publicistike má však blízko. Dokumentuje to aj na stránkach OBRANY. Tiež stojí v pozadí prípravy vydávania nového odborného časopisu Euro-Atlantic Quarterly, ktorý už tento štvrtok chystá do tlače Euroatlantické centrum so sídlom v Banskej Bystrici.

(r)

6 x odpovedz

- 1) Kto je autorom výroku: „Dajte mi pevný bod a ja pohnem Zem!“?:
a) Archimedes
b) Sokrates
c) Aristoteles
- 2) Milan Rastislav Štefánik vyštudoval v Prahe:
a) biológiu
b) politológiu
c) astronómiu
- 3) Americká Národná správa pre aeronautiku a výskum vesmíru (NASA) vznikla v:
a) januári 1948
b) júli 1958
c) októbri 1968
- 4) Anglické spojenie *military occupational specialty* v preklade znamená:
a) vojenská odbornosť
b) obsadené územie vojenskými jednotkami
c) druh útoku polovojenských jednotiek
- 5) Vo vstupnom odbornom dôstojníckom kurze pre pilotov, ktorý sa v súčasnosti realizuje na letisku v Dolnom Hričove, je spolu:
a) 5 budúcich pilotov
b) 10 budúcich pilotov
c) 15 budúcich pilotov
- 6) V decembri 2005 vyhlásil náčelník GŠ OS SR genpor. L. Bulík najlepších vojakov a poddôstojníka. Stalo sa tak:
a) prvý raz
b) piaty raz
c) desiaty raz

Správne odpovede: 1a, 2c, 3b, 4a, 5b, 6a.



Posila tankistov

Naše tankové vojsko má novú posilu! Nepatrí síce k najmladším, zato je vo výbornej kondícii... Ide o tank T-34, ktorý 30. septembra 2005 umiestnili pri príležitosti prvého výročia vzniku Odbornej výcvikovej školy Pozemného vojska v Martine na čestné miesto pred budovu veliteľstva útvaru. Dôležité bolo, že na piedestál vyšiel, ako vravia vojaci, po vlastnej osi! O renováciu a „oživenie“ hrdzavého kusu železa, slúžiaceho ako terč na cvičisku útvaru, sa pod vedením rotného Milana Škrobáka zaslúžili civilní zamestnanci školy Jozef Lacko, Valerián Kráľ a Marián Žila.

„Pôvodne som požadoval iba vonkajšie opravy a jeho natretie,“ objasnil veliteľ OVŠ PV pplk. Ing. Ján Marek. „To, že dokázali tank priviesť až do takého

stavu, kedy sám naštartoval a bol schopný plnohodnotnej jazdy, ma mielo prekvapilo. Ich snahu si cením aj z toho dôvodu, že všetky potrebné opravárské práce na ňom vykonávali popri plnení pracovných úloh a nezriedka po pracovnom čase,“ dodal veliteľ. „Táto štyri mesiace trvajúca renovácia bola pre nás predovšetkým vecou tankistickej cti. Všetci sme spolu s veliteľom v hĺbke srdca tankistami,“ zdôveril sa v mene celej pracovnej skupiny rotný Škrobák. Prezradil tiež, že pri práci nevyužívali iba dobovú technickú dokumentáciu, ale hlavne bohaté skúsenosti a cenné rady „starých“ tankistov.

Text a foto **Vladislav VAVRINEC**

ZASMEJME SA ...

- Ako sa darí vášmu synovi, pán Gábor?
- Dobre. Čím ďalej, tým väčší sa podobá na mňa...
- Hm. A nedalo by sa proti tomu čosi robiť?

Pýta sa chlapec svojej plavovlasej mamičky:

- Mama, čo je to mozog?
- Daj mi pokoj s tými vecnými otázkami, ja mám v hlave úplne iné veci!

- Čo si robila v záhrade, Zuzka?
- Napodobňovala som vtákov.
- Spievala si ako oni?
- Nie. Jedla som dážďovky.

- A čo máš Miško s očami?
- Som krátkozraký, pán doktor.
- A čím mi to dokážeš?
- Vidíte na stene ten malý klinček.
- Vidím.
- No vidíte a ja ho nevidím.

Učiteľ sa v škole pýta žiakov:

- Povedzte mi deti, prečo je u nás na dedine lepší vzduch, ako ho majú v meste.

Prihlási sa malý Jožko a vraví:

- Prosím, pán učiteľ, lebo my neotvárame obloky...



Dôverčivosť? Nezodpovednosť?

[SÚDNIČKA]

Keď v roku 2003 požiadal náčelník vstrojovacieho strediska VÚ 1530 Martin o preloženie do iného útvaru, funkciu následne ponúkli viacerým príslušníkom martinského útvaru. Napokon sa na výkon tejto funkcie podujala čat. Monika L. Ako to v takýchto prípadoch býva, veliteľ útvaru určil komisiu na odovzdanie a prebratie funkcie a vo výstrojnom sklade prebehla inventúra.

Podľa tvrdenia členov komisie si čat. Monika L. materiál fyzicky prepočítavala za prítomnosti členov komisie. Podľa jej tvrdenia bola však vykonaná iba obhliadka skladu, ktorý mal približne 10 miestností s uloženým materiálom, prekontrolovaná neporušenosť pečatí a prekontrolované počty materiálov zapísaných v knihe vzor-1. Dňa 15. mája 2003 na to čat. Monika L. podpísala inventarizačný zápis a dohodu o hmotnej zodpovednosti. Ako sa neskôr ukázalo, celá inventúra trvala 5 dní. Vzhľadom na množstvo materiálu vo výstrojnom sklade uloženého na paletách nebolo možné pri dôkladnom fyzickom spočítavaní materiálu inventúru za taký krátky čas vykonať. Faktom ale je, že pri následnej kontrole v roku 2004 bol zistený schodok na materiále vo výške 368.865,- Sk, keď chýbalo najmä 451 párov kanád.

Čat. Monika L. sa následne pred vojenským súdom zodpovedala za zistenú škodu. Keďže nebolo preukázané, že by uvedený materiál odcudzila, ale škoda vznikla iným spôsobom - možno nedôslednou inventarizáciou, keď preberala sklad, alebo ho odcudzil niekto iný, pretože obžalovaná neodovzdávala škatuľku s kľúčami od výstrojného strediska dozornému útvaru - bola uznaná vinnou z trestného činu porušovania služobných povinností podľa § 288a ods. 1 Tr. zák. z nedbanlivosti, za čo jej bol uložený podmienkový trest odňatia slobody na 4 mesiace so skúšobnou dobou na 15 mesiacov. Pokiaľ by sa totiž bolo preukázalo, že obžalovaná uvedený materiál odcudzila, dopustila by sa trestného činu sprenevery podľa § 248 ods. 1 Tr. zák., čo je úmyselný trestný čin a jej postih by bol podstatne prísnejší.

Plk. JUDr. František KOVÁČ

Privítanie ostreľovaním

[PRÍBEH]

V Angole v roku 1998 som letel spolu s oficiálnou delegáciou mierových síl vo vrtulníku Mi-17 na slávnostný akt odovzdávania moci z rúk povstalcov do rúk vlády. Smerovali sme do mestečka v oblasti Saurima. Zrejme si to ale povstalci z UNITA na poslednú chvíľu rozmysleli. Pri pristávaní nášho vrtulníka na miestnom futbalovom ihrisku, keď pilot už začal klesať a znížil rýchlosť, sa zrazu rozpútala zo zeme proti nám intenzívna strelba. Našťastie, bola dosť nepresná. No keď okolo nás prefrčala pancierovka RPG, pilot už nečakal ani na rozkaz. Tento ostreľaný ruský letec so skúsenosťami z Afganistanu sa s nami začal prudko rútiť k zemi. Hore sme totiž boli veľmi ľahkým terčom. Zároveň sme v poslednom okamihu len pár metrov nad strechami nabrali rýchlosť, aby sme sa spustili nad stred ulice a lízali podvozkom hlavy chodcov. V zabudnutých mestečkách Angoly našťastie nie sú telefónne a elektrické vedenia, takže sme sa z toho dostali. Bol to majstrovský únik, skvelá vzdušná akrobacia v bojových podmienkach. V každom prípade - na plánovanej slávnostnej recepcii po mierovej slávnosti sme si nepochutili, ale - prežili sme.

Vtedy som si spomenul aj na december 1992, kedy som prvý raz prišiel do Angoly ako vojenský pozorovateľ. Dopravné lietadlo Herkules nás rozvážalo na jednotlivé regionálne veliteľstvá po krajine. Vyzrel som z okienka a myslel som si, že pilot je šialenec. Leteli sme korytom akejsi polovyschnutej rieky. Vrcholce stromov, ktoré mali byť pod nami, som videl nad sebou. Bolo to neuveriteľné - také obrovské lietadlo sa dokázalo takpovediac plaziť kúsok nad zemou. Skúsený pilot vedel, čo robí - stať sa cieľom ostreľovania by bolo oveľa nebezpečnejšie. Bohužiaľ, niektorí piloti Hekulesov v Angole na toto majstrovstvo na prelome rokov 1998/1999 už zabudli, respektíve neboli až takí opatrní. Medzinárodná mierová misia za to zaplatila dvoma zostrelmi...

Miroslav ŠOTER

Autor výroku: Plutarchos	zrod	druh tuhého paliva	ruský súhlas	United States Navy	Pomôcky: Vudu, SLE, Lie, rel, ask, Aarlen	tancovali, dupali (expr.)	má meniny 5. 12.	citovlovec mékania	Obrana	cicavec, po česky	osobné zámeno	politik býv. Slov. štátu (1939-1944)	3	valónsky názov mesta Arlon
africké nábožen. o fetišoch					budova				sotvaže, ledva					
2					nerebe- loval				Anna (dom.) Kleopatra (dom.)					
Národná liga			obloha					anglický protestant						
			Adriana (dom.)					sinavá						
International Institute of Agriculture				zosilnený súhlas			kód Sierra Leone				angl. skr. Atlantic			
				strana dem. stredu			ženské meno				arab. kniežatstvo			
1												EČV Košic		
												tal. žen. meno (Lujza)		
Autor: Vojtech Kúkoľ	nadobudni presved- čenie o pravde	špan. žen. meno (Adriána)	4							druh spoloč. hry				
										prezent				
v tomto okamihu			mocná						býv. zn. žiletiek				starší rakúsky lyžiar	seknutie sečnou zbraňou
			jedn. magnet. odporu						skr. ras. am. organizácie					
dôveruj				nórsky prozaik				zubný kaz (lek.)						
				starorímska minca				učňovské stredisko						
trójsky hrdina						5								
rýpal sa, vrtal sa (expr.)							prosiť, po anglicky				obrné vozidlo			



Česká armáda dostane Pandury

Česká vláda schválila nákup 199 osemkolesových obrnených transportérov Pandur II z Rakúska. Dohodu s firmou Steyr by mali definitívne podpísať v apríli. Jedna z najväčších vojenských objednávok v českej histórii bude stáť 23,6 miliardy Kč. Vozidlá by mali dodať v rokoch 2007 až 2012.

Rakúska firma Steyr chce ich výrobu a servis previesť do Českej republiky - do vojenských opravárenských podnikov v Novom Jičine a v Šternberku. Súčasťou kontraktu je aj opcia na ďalších 35 Pandurov.

Pandur sa vyrába v šesťkolesovej i osemkolesovej verzii. Používa ich Rakúsko, Portugalsko, Belgicko, Gabon, Kuvajť, Slovinsko a USA. Bojová hmotnosť naloženého vozidla je 15 ton. Možno ho prepravovať lietadlom C-130 Hercules. Základnú výzbroj tvorí 30 mm kanón Mauser a 7,62 mm gulomet vo veži. Najsilnejšie vyzbrojená verzia nesie kanón kalibru 105 mm. Pancierovanie chráni proti strelám kalibru 7,62 mm, dodatočný pancier odolá zásahu prierezným strelivom kalibru 14,5 mm. Dodatočne možno zvýšiť aj odolnosť proti účinkom mín.

Dieselový motor Cummins ISC 350 má výkon 285 koní. Všetky kolesá majú nezávislé závesy. Riadené sú predné dve nápravy. Na ceste dosahuje rýchlosť 100 km/h. Vozidlo sa dokáže pohybovať aj s vypustenými pneumatikami. Pandur 8x8 uvezie spolu 14 vojakov. Sedadlá v prepravnom priestore nie sú upevnené k podlahe, ale k bočniciam a stropu.

Miroslav BARIČ

Foto Steyr

Príručka pre profesionálov

Môžem bývať v kasárňach spolu s manželkou? Mám nárok na bezplatné očkovanie? Čo sa stane, ak odmietnem nastúpiť do zahraničnej misie? – to je len niekoľko z frekventovaných otázok, na ktoré odpovedá *Príručka pre profesionálnych vojakov*. Brožúra vyšla na takmer pol stovke stránkach začiatkom roka a vydal ju Komunikačný odbor Ministerstva obrany SR. Autori, ktorí ju pripravovali ešte v spolupráci s bývalou Sekciou legislatívy a práva MO SR, si v nej dali za úlohu pomôcť najmä mladým profesionálnym vojakom zorientovať sa v najčastejších právnych otázkach, súvisiacich s výkonom ich služby. Prinášajú preto odpovede na otázky v oblasti odmeňovania, sociálneho a materiálneho zabezpečenia, kariérneho rastu či účasti v zahraničných misiách. Publikáciu distribuuje generálny štáb na všetky útvary a zariadenia OS SR. V prípade, ak sa do vášho útvaru nedostala, kontaktujte Mgr. Mariannu Zajacovú z Komunikačného odboru MO SR (kl. 31 27 88) alebo pplk. Ingrid Tomekovú z Generálneho štábu OS SR (kl. 31 32 76).

(pv)



Armádný magazín
v Slovenskej televízii
PROFESIONÁL
uvidíte v premiére **každý štvrtok** na
Dvojke o 19,55 h, v repríze v piatok
na **Dvojke o 9,45 h**.



Rozhlasová relácia **PLNÁ POĽNÁ**, i keď už polstoročná, je stále svieža relácia o vojakoch a nielen pre vojakov. **Každý piatok sa na vás o 21,05 h** tešia na najpočúvanejšej stanici **Rádio Slovensko** Miroslav Minár, Bernard Roštecký a Petra Repková.

ukáž sa

v regrutačnom stredisku

www.profesionalnaarmada.sk
infolinka 0800 11 24 11



Bratislava	Kollárovo nám. 10 0960/328 794
Trnava	Paulínska 13 0960/395 331
Nitra	Rázusova 7 0960/373 737
Trenčín	Hviezdoslavova 16 0960/333 787
Žilina	Rajecká cesta 18 0960/442 222
Banská Bystrica	Štefánikovo nábr. 7 0960/412 777
Prešov	Nám. legionárov 4 0960/522 888
Košice	Komenského 39/A 0960/515 525